

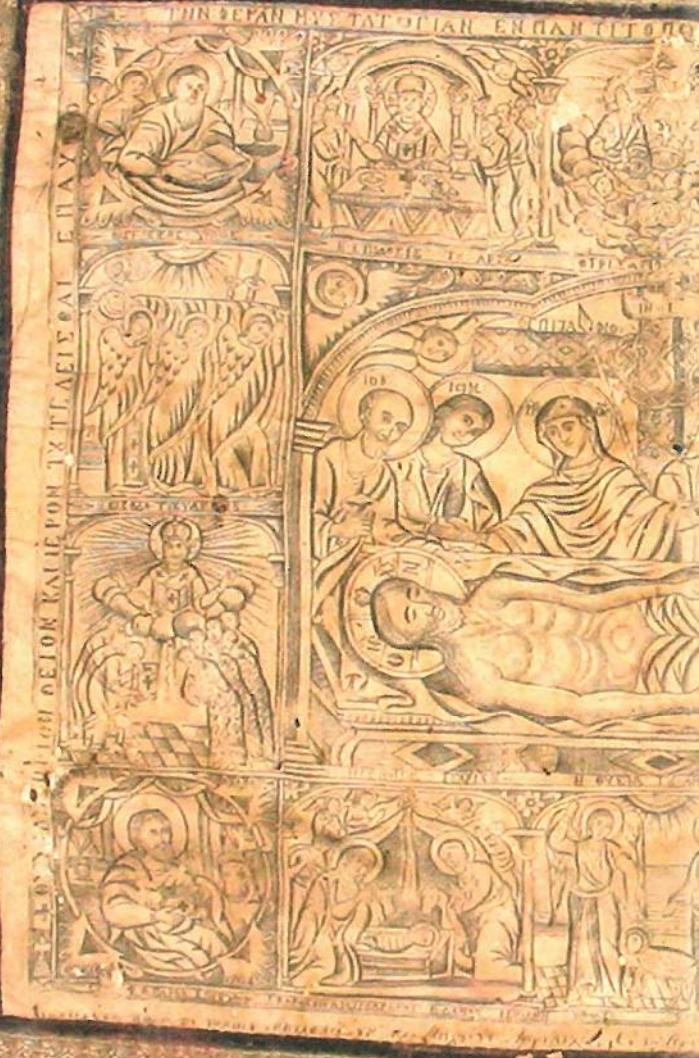
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΣΠΟΥΔΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ
ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ

ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΔΩΝ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ
ΣΤΟΥΣ ΝΑΟΥΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΘΗΝΑ 2009

Φωτογράφιση, επεξεργασία ύλης

και επιμέλεια έκδοσης: Μάκης Λυκούδης

Επιμέλεια κειμένων, διορθώσεις: Χάρης Σαπουντζάκης

Ευθύνη παρουσίασης: ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ Δήμου Νέας Ιωνίας

Εκδότης: Νομαρχία Αθηνών

Εκτύπωση: Γραφικές Τέχνες Μάλαμα Ο.Ε.

ISBN: 978-960-98150-1-7

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ

ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΔΩΝ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ
ΣΤΟΥC ΝΑΟΥC ΤΗC ΝΕΑC ΙΩΝΙΑC ΛΤΤΙΚΗC

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ

ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΔΩΝ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ
ΣΤΟΥΣ ΝΑΟΥΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Νομάρχης Αθηνών
Ιωάννης Σγουρός

Ο Ελληνικός λαός είναι βαθύτατα ταυτισμένος με την ορθόδοξη θρησκευτική παράδοση, διατηρώντας στο πέρασμα των αιώνων άριστες σχέσεις με την Εκκλησία.

Στην Ελλάδα σήμερα η γνώση των παραδόσεων και των αξιών του πολιτισμού μας, μ' άλλα λόγια η «επιστροφή στις ωραιότητες», αποτελούν τις ασφαλιστικές δικλείδες απέναντι στα σύγχρονα αδιέξοδα της εποχής μας.

Για τη Νομαρχία Αθηνών η προσπάθεια για τη διαφύλαξη και ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς αποτελεί πρώτη προτεραιότητα που υλοποιείται μέσα από την ανάληψη πρωτοβουλιών, όπως η παρούσα έκδοση «Εκκλησιαστικά κειμήλια των Πατριών της Καθ' ημάς Ανατολής». Κρατώντας στα χέρια μας την έκδοση αυτή, την οποία επιμελήθηκε με μεθοδικότητα και ενασθησία το Κέντρο Μικρασιατικού Πολιτισμού Νέας Ιωνίας και η Ιερά Μητρόπολη, νιώθουμε να μας πλημμυρίζουν συναισθήματα συγκίνησης, θαυμασμού και νοσταλγίας.

Συγκίνηση για τα ιερά κειμήλια που διασώθηκαν και δημοσιεύονται, όπως: φροντές εικόνες, ιερά ευαγγέλια, χρυσοκέντητα λάβαρα, δισκοπότηρα, πολύτιμοι σταυροί λιτανείας και εξαπτέρωγα.

Θαυμασμός για τη μοναδική αισθητική τους αξία και νοσταλγία γιατί το πλήθος των πολύτιμων τεκμηρίων φέρνει στη μνήμη μας τις αδικοχαμένες, αλησμόνητες πατρίδες.

Με τη συμμετοχή μας στην έκδοση αυτή επιτελούμε το ιερό καθήκον να φέρουμε κοντά στις νέες γενιές τα ιερά μικρασιατικά κειμήλια, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την εθνική μας παράδοση και τις ωραιότητες της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Νομάρχης Αθηνών

Ιωάννης Σγουρός

Χαιρετισμός
του Δημάρχου Ν. Ιωνίας κ. Γιάννη Χαραλάμπους

Η καταγραφή, η σπουδή και η προβολή των τεκμηρίων της Ιστορίας και του Πολιτισμού του Μικρασιατικού Ελληνισμού 87 ολόκληρα χρόνια μετά από την καταστροφή και τον ξεριζωμό, είναι πάντα επίκαιρη ανάγκη κι ευγενής σκοπός για κάθε Έλληνα, ιδιαίτερα όμως για κάθε Μικρασιάτη.

Αρκεί να ρίξει κανείς μια ματιά στην πλούσια βιβλιογραφία και τη δραστηριότητα των φορέων που ασχολούνται για να το επιβεβαιώσει.

Στον προσφυγογενή δήμο της Νέας Ιωνίας ξεκινήσαμε, πριν από 6 χρόνια, με την ίδρυση του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. αυτήν ακριβώς την πορεία της έρευνας, της καταγραφής και της ανάδειξης του ανεκτίμητου πολιτιστικού πλούτου που οι ξεριζωμένοι της καθ' ημάς Ανατολής, κατάφεραν με χίλιους κινδύνους να φέρουν μαζί τους εδώ στις καινούργιες τους πατρίδες.

Στο πλαίσιο αυτό και η έρευνα για τα Εκκλησιαστικά κειμήλια, (εικόνες, ιερά σκεύη και αντικείμενα λατρείας), τα οποία καθώς διασώθηκαν με τον έναν ή άλλον τρόπο, βρίσκονται κατεσπαρμένα στους ναούς των προσφυγικών δήμων και για ό,τι μας αφορά, σε ναούς του δήμου Ν. Ιωνίας.

Γνωρίζω ότι επρόκειτο για επίπονη προσπάθεια πολλών μηνών ορισμένων στελεχών της διοίκησης του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και για τούτο εκφράζω την εκτίμησή μου και τις ευχαριστίες μου.

Θέλω ωστόσο να ευχαριστήσω, για την καθόλου συμβολή τους, το σεβασμιότατο μητροπολίτη Ν. Ιωνίας και Φιλαδελφείας κ.κ. Κωνσταντίνο και τους ιερείς των ναών, χωρίς την στήριξη των οποίων δεν θα μπορούσε να γίνει τίποτε.

Και φυσικά δεν παραλείπω να μην ευχαριστήσω και συγχαρώ το Νομάρχη Αθηνών κ. Γιάννη Σγουρό και το Νομαρχιακό Συμβούλιο που αποφάσισαν την έκδοση αυτού του έργου, κι έτσι υλοποίησαν τελικά την όλη προσπάθεια με τον καλύτερο τρόπο.

Ο Δήμαρχος

Γιάννης Χαραλάμπους

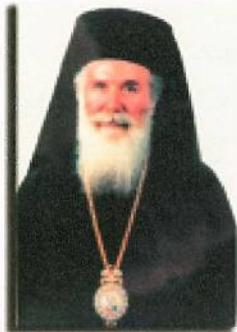

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ Ν. ΙΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

λεωφόρος Ηρακλείου 340 - 142 31 Ν. ΙΩΝΙΑ

Τηλ. 210-2753800 fax: 210-2753600 E-mail: imni-f@hol.gr

Τη Ν. Ιωνία, τη 7/4/2008

Τό Κέντρον Μικρασιατικοῦ Πολιτισμοῦ τοῦ Δήμου Ν.Ιωνίας είχε τήν εὐγενή πρωτοβουλίαν νά ἐκδώσῃ τόν παρόντα τόμον, εἰς τόν ὅποιον περιλαμβάνονται διάφορα στοιχεῖα, Εἰκόνες, Τερά Σκεύη κλπ τῆς Θείας Λατρείας, τά ὅποια φυλάσσονται εἰς τούς Ι.Ναούς τοῦ Δήμου Ν.Ιωνίας, καὶ τά ὅποια διέσωσε καὶ διεφύλαξε ἀπό τήν λαίλαπα τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς ἡ εὐσέβεια τῶν ἐκ Μικρᾶς Ασίας ἀειμνήστων Πατέρων καὶ Ἀδελφῶν μας.

Συγχαίροντες ὄλοθύμως τούς σχόντας τήν εὐγενή πρωτοβουλίαν ἐκδόσεως τοῦ τόμου τούτου, εὐχόμεθα νά ἴδουν τό φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ ἀλλα παρόμοια ἔργα, δεδομένου ὅτι διά τοῦ τρόπου αὐτοῦ διαφυλάσσονται ἀπό πᾶσαν ἐπιβουλήν τά Τερά αὐτά κειμήλια.

Ο Μητροπολίτης

Ιερόθεος Ιερεύπολις

Ο Ν.Ιωνίας καὶ Φιλαδελφείας Κωνσταντίος

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ.

Αποσπάσματα από τα χειρόγραφα του Πέτρου Καρφόπουλου που κατέχει η εγγονή του Όλγα Φτούλη και τα οποία ευγενώς μας παρεχώρησε. Σε αυτά καταγράφονται, με ιδιαίτερη προσοχή, οι διαδικασίες της ανταλλαγής των πληθυσμών και της μεταφοράς των κειμηλίων από την κωμόπολη Μαλακοπή της Καππαδοκίας.

...Τότε κατόπιν υποδείξεως της εν Νίγδη εδρευούσης μεγάλης Μικτής Επιτροπής (Θ') της ανταλλαγής συνεκλήθη γενική Συνέλευσις των Μαλακοπητών, η οποία εξέλεξε τοπικήν υποεπιτροπήν της ανταλλαγής αποτελεσθείσαν εκ των εξής: Λουκά Κανάκη προέδρου, Ευγενίου Παπακωνσταντίνου ταμίου, Πέτρου Καρφόπουλου γενικού γραμματέως, Αβραάμ Καρφόπουλου, Ανέστη Χ"Φωτιάδου και Νικολάου Βαζλαματζή συμβούλων, προς τον σκοπόν να προπαρασκευάσῃ όλα τα σχετικά διά την ομαλήν ανταλλαγήν των Μαλακοπητών εν καταλλήλω χρόνω.

Η ούτω σχηματισθείσα Επιτροπή αμέσως επελήφθη του έργου της και αφού εγκατέστησε τα γραφεία της εν τω Ναώ των Ταξιαρχών κατά πρώτον έγραψε προς την εν Κων/πόλει Εφορείαν ζητούσα να τη αποσταλώσι πάντα τα εκ της εισπράξεως των ενοικίων των σχολικών κτημάτων εν τω ταμείω αυτής ευρισκόμενα χρήματα. Είτα εν συνεννοήσει μετ' αυτής έγραψε προς τους εν Αθήναις διαμένοντας Μαλακοπήτας, ίνα εγκαίρως αποταθώσι προς τους αρμοδίους και υποδείξωσι τόπον αποκαταστάσεως ημών.

Οι εν Ελλάδι Μαλακοπήται συνεννοηθέντες μετά των εξ Ανακού, Συλάτων, Σινασού, Ποταμίων και Ζαλέλας καταγομένων συνεκάλεσαν γενικήν αυτών συνέλευσιν και εξέλεξαν δωδεκαμελή Επιτροπήν ανά δύο εξ εκάστης Κοινότητος υπό την προεδρίαν του εξ Ανακού κ. Φ. Φιλιπίδου τμηματάρχου του Υπουργείου Γεωργίας, Μαλακοπητών εκλεγέντων των Στεφάνου Ενωτιάδου και Ξενοφάνους Αιγίδου, ήτις και ήρξατο των ενεργειών αυτής δια την αποκατάστασιν των ως άνω εξ κοινοτήτων εις εν ή περισσότερα χωρία της αυτής περιφερείας, εφόσον αι κοινότητες αύται είχον τα αυτά ήθη και έθιμα, την αυτήν γλώσσαν, τας αυτάς ασχολίας και εν γένει τον αυτόν πολιτισμόν. Και τοιαύτη περιοχή τη συγκαταθέσει της Ελλ. Κυβερνήσεως ευρέθη η της Πάργας, Φιλιατών κτλ. της περιφερείας Τσαμουριάς Θεσπρωτίας της Ηπείρου.

Η Επιτροπή μόλις εβεβαιώθη περί της οριστικής διαρρυθμίσεως του ζητήματος της αποκαταστάσεως, εκοινοποίησε τούτο προς τους κατοίκους συστήσασα την προπαρασκευήν δια την αναχώρησιν και επελήφθη των διαφόρων λεπτομερειών της ανταλλαγής. Συνέστησε τρία γραφεία, εις έκαστον των οποίων διόρισε ένα διδάσκαλον ως προϊστάμενον και δύο βοηθούς εκ των μαθητών της ανωτάτης τάξεως του Σχολείου υπό την γενικήν εποπτείαν εμού δια την κανονικήν καταγραφήν των εγκαταλειπομένων περιουσιών μεθ' όλων των στοιχείων αυτών, τα οποία οι δικαιούχοι προσεκόμιζον, εν εντύποις δηλωτικοίς, ελέγχουσα και επικυρούσα ταύτα καταλλήλως.

Εν τω μεταξύ περισυνέλεξεν όλα τα ιερά άμφια και σκεύη, εικόνας, βιβλία και άλλα αντικείμενα των Εκκλησιών της σχολής, ετοποθέτησε ταύτα δια συνεργείων εις 57 κιβώτια, πλην των αργυρών σκευών των ιερών ναών, τα οποία μετρηθέντα και

ζυγισθέντα παρέλαβον υπό την προσωπικήν αυτών ευθύνην τα μέλη της επιτροπής προς μεταφοράν εις τον προς ον όρον, και απέστειλε τα 57 κιβώτια εις Μερσίνην, λιμένα επιβιβάσεώς μας. Τα αργυρά σκεύη παρεδόθησαν εν Ελλάδι εις το δυνάμει Νόμου ιδρυθέν «Ταμείον Κοινοτικών και Κοινωφελών περιουσιών ανταλλαξίμων»....

...Εις το ταμείον τούτο περιήλθον και τα 57 κιβώτια των λοιπών αντικειμένων του περιεχομένου αυτών εική και ως έτυχε διανεμηθέντος εις διάφορας Εκκλησίας, ιδίως προσφυγικάς της Ελλάδος.

Την 28 Ιουλίου 1924 ημέραν Κυριακήν εζητήθη εκ μέρους της επί των προσφύγων Τουρκικής Επιτροπής παρά της ημετέρας τοιαύτης η εκκένωσις και εγκατάλειψις των οικιών της άνω συνοικίας και των καλλιτέρων της κάτω προς αποκατάστασην των αφικνουμένων Τούρκων προσφύγων, η πρωτοπορεία των οποίων είχε φθάσει εις Νίγδην. Το καλλιπρεπές μέγαρον της Ελληνικής Σχολής ωρίσθη ως τόπος καταυλισμού και συγκεντρώσεως αυτών, οπόθεν υπό της αρμοδίας επιτροπής αποκαθίσταντο εις Μαλακοπήν και τα πέριξ.

Τότε η οικογένειά μου εκκενώσασα την πατρογονικήν μας οικίαν εγκατέλειψε περί δυσμάς ηλίου ταύτην με δάκρυα εις τους οφθαλμούς και εγκατεστάθη προσωρινώς εις την εν τη κάτω συνοικία ευρισκομένην οικίαν Σελφιρά. Την επιούσαν 29 Ιουλίου κληθείς παρέδωκα τας κλείδας των σχολών εις τον διευθυντήν του Τουρκικού Σχολείου και μετά τινας ημέρας τα κλειδιά της οικίας μας εις τον Τζεμαλετδίν, πρόσφυγα εκ της περιφερείας Κοζάνης της Μακεδονίας.

Ἐν παραθε-

τει μήδερον ἢ Ἐγιῶνας Σχολῆς ον δεσ πατριόρων
καὶ συμενεργότας εἰλαν, οὐδὲν οὐδὲν ἢ ἀρρεστίς Σελφι-
ρᾶς εἴσαιαδίλελον εἰς Μακεδονίαν καὶ λαθεῖσι.

Βόρει ἡ σημερίναιά γε τοιαύτην μακρινότατην μας
οικίαν εἴμαστε γειτόνεις περί διορές οἵτοις τούτην μετέ βάπτισαν
εἰς διορέματα καὶ εἴμαστε λόγον αρρεστίς εἰς τούτην εἰς την
οικίαν επιστητικήν αριστορείαν οικίαν Σελφιρᾶ. Μέτο-
δον τοιούτην μηδένι μαρτίου λαθεῖσις τοῦ Σελφιρᾶ
εἰς την διεδυτικήν τοῦ Λουριανοῦ Σχολείου καὶ μετά την σφε-
ραγάντην λαθεῖσις την σημερίναιαν μηδένι τοῦ Σελφιραγάντην αρρεστίς
εἰς την περιφερείαν Κοζάνης ἢ Μακεδονίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ένας εκ των βασικών σκοπών της ίδρυσης και λειτουργίας του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. ήταν, με την δημιουργία των μουσείων του, η αναζήτηση, η αναγνώριση, η καταγραφή και η ανάδειξη των τεκμηρίων πολιτισμού που έφεραν μαζί τους οι ξεριζωμένοι Έλληνες της Μικράς Ασίας.

Ειδικότερος στόχος στη διοίκηση του οργανισμού μας ήταν και η αναζήτηση και προβολή των Εκκλησιαστικών κειμηλίων που ήλθαν από τη Μικρά Ασία και φυλάσσονται σε ναούς της Νέας Ιωνίας, άγνωστων όμως στο ευρύ κοινό της πόλης.

Η αρχή έγινε με την άδεια αλλά και την ενθάρρυνση που μας παρέσχε ο σεβασμότατος μητροπολίτης Νέας Ιωνίας και Φιλαδελφείας κ.κ. Κωνσταντίνος, να επισκεφθούμε τους ναούς και αφού ζητήσουμε την συνδρομή των προϊσταμένων τους ιερέων, να προβούμε στη φωτογράφιση των ιερών κειμηλίων (ιερών λειψάνων, εικόνων, ξυλόγλυπτων, ιερών σκευών, επιταφίων κλπ.).

Επρόκειτο για επίπονο έργο που απαιτούσε και ευλαβική προσοχή και γνώση. Μιλούμε για εκατοντάδες κειμήλια, που άλλα διασώζονται σε καλή κατάσταση, άλλα όχι, άλλα είναι προσβάσιμα, άλλα όχι, άλλα είναι ανεκτίμητης αξίας άλλα όχι. Όλα όμως, βαρύτιμα ή απέριττα, περίτεχνα ή απλοϊκά, μεγαλόπρεπα ή φτωχικά διατηρούν μια μοναδική γοητεία. Οι υπογραφές κι οι επιγραφές, όπου υπάρχουν, στα Ελληνικά ή στα καραμανλίδικα μιλούν για τις εκκλησίες, τις χρονολογίες, τους τόπους, τους δωρητές και αφιερωτές.

Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. με αυτή την έκδοση δεν επιδιώκει να αναλύσει, ιστορικά και καλλιτεχνικά, κάθε εικόνα ή κάθε κειμήλιο. Στην παρούσα φάση επιδιώκει μόνον να παρουσιάσει φωτογραφικά τα κειμήλια παραθέτοντας τα απολύτως απαραίτητα στοιχεία για το καθένα, ώστε να γίνουν άμεσο κτήμα των αναγνωστών, κατοίκων Νέας Ιωνίας, αλλά και ευρύτερα.

Ειδικοί τεχνοκριτικοί θα μπορούσαν – και μερικοί ήδη το έχουν κάνει – να ασχοληθούν και να παρουσιάσουν μελέτες και πραγματείες για ενότητες ή για κάθε ένα κειμήλιο, που νομίζουν ότι θα έπρεπε να μελετηθεί διεξοδικά.

Ελπίζουμε ότι αυτή μας η προσπάθεια θα εκτιμηθεί στο μέτρο που περιγράφουν οι στόχοι μας.

Θεωρούμε υποχρέωσή μας, εκτός των άλλων συναυτουργών αυτού του τολμήματος, που αναφέρονται σε άλλες σελίδες, να ευχαριστήσουμε και τον καθηγητή θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Αθανάσιο Καραθανάση για τη σύντομη μεν αλλά απόλυτα επιστημονικά εμπεριστατωμένη και τεκμηριωμένη παρουσίαση του ιστορικοθρησκευτικού πλαισίου του έργου.

Ο Πρόεδρος
Χάρης Σαπουντζάκης
και το Διοικητικό Συμβούλιο
του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.
Δήμου Νέας Ιωνίας

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ.

Του κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗ,
καθηγητή Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

1. ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Μ. ΑΣΙΑΣ, ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΘΡΑΚΗΣ.

Τον Σεπτέμβριο του 1922 εγράφη η πιο πικρή ιστορία της Ρωμιοσύνης της Μ. Ασίας με την Μικρασιατική Καταστροφή· η τραγωδία συμπληρώθηκε με την συνθήκη της Λωζάνης και την Ανταλλαγή των πληθυσμών. Έφυγαν τότε Πόντιοι και Καππαδόκες, ενώ τον Νοέμβριο του 1922 είχε εκκενωθεί από τον Ελληνικό πληθυσμό της και η Ανατ. Θράκη. Η μέσα Ελλάδα δεχόταν πάνω από ενάμισυ εκατομμύρια Ρωμιών, αποκτούσε εθνολογική ομογένεια, αλλ' η απέραντη Ρωμιοσύνη της Μ. Ασίας, του Πόντου, της Ανατ. Θράκης χανόταν στην καταστροφή και την προσφυγιά. Οι πρόσφυγες έφεραν απ' εκεί ό,τι μπορούσαν: μικρές εικόνες, σταυρούς, μικρά εκκλησιαστικά σκεύη που αποτελούν ανεκτίμητο θησαυρό. Αυτά, άλλωστε, μπορούσαν μες από την φωτιά της προσφυγιάς να μεταφέρουν· και αφορούσε σ' αυτήν την περίπτωση Καππαδόκες, Πόντιους και Ανατολικοθρακιώτες. Οι Ρωμιοί των δυτικών μικρασιατικών παραλίων τι να μεταφέρουν από την καιόμενη Ιωνία και Αιολία! Μολαταύτα, δόλο και κάτι μικρό και ταπεινό μετέφεραν, πολύτιμος θησαυρός σήμερα φυλασσόμενος σε εικονοστάσια οικιών και σε ναούς που η κατατρεγμένη προσφυγιά έκτισε σιγά-σιγά, με κόπους και βάσανα που δεν περιγράφονται, και μόνον με την βοήθεια του Θεού και την δική τους πίστη.

Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. του Δήμου Νέας Ιωνίας μου έκαμε την τιμή να ζητήσει την συνεργασία μου στον υπόψη τόμο-λεύκωμα για τους εκκλησιαστικούς θησαυρούς της καθ' ημάς Ανατολής. Και αυτό αφορά μία σειρά από θέματα αναφερόμενα στην εκκλησιαστική και πνευματική ζωή των πατρίδων από τις οποίες κατάγονται οι σημερινοί κάτοικοι της Ν. Ιωνίας, παιδιά, εγγόνια και δισέγγονα των πρώτων προσφύγων που έφθασαν εδώ και άλλων που έμειναν για πάντα στις πατρίδες, ιερά σφάγια του Γένους και των αγώνων του.

1.1. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ

Η Καππαδοκία είχε πρωτεύουσά της την Καισάρεια, αρχαία Μάζακα (πόλη της Σελήνης)· ανήκε στην βυζαντινή αυτοκρατορία από το 395-1071, οπότε και κατελήφθη από τους Σελτζουκίδες Τούρκους. Το 1243 κατελήφθη από τους Μογγόλους και οριστικώς από τους Οθωμανούς το 1515. Εδώ ο Μ. Βασίλειος έκτισε την περιώνυμη Βασιλειάδα, προς τα βόρεια δηλ. της αρχαίας πόλεως, προς την οποία σταδιακώς άρχισε να οικοδομείται η νέα πόλη. Ο Χριστιανισμός, παρά τις διώξεις των Ρωμαίων αυτοκρατόρων, ενωρίς διαδόθηκε στην Καππαδοκία και φυσικά και στην Καισάρεια, όπου ανεγέρθησαν ενωρίς ναοί σε μαρτύρια αγίων. Στην Καισάρεια γνωστοί ήσαν οι ναοί της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, ο μητροπολιτικός του Αγίου Βασιλείου, όπου και η σορός του Αγίου, της Αναλήψεως, του Αγίου Νικολάου, σωζόμενος αυτός ως το 1912, του αγίου Μάμαντος, του αγίου Μερκουρίου κ.ά. Σήμερα σώζονται μόνον τα ερείπια των ναών του αγίου Βασιλείου, του αγίου Μάμαντος, της Κοιμήσεως. Η μητρόπολη Καισαρείας παραμένει η πρώτη γεροντική μητρόπολη του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Κατά καιρούς στην μητρόπολη Καισαρείας υπήγοντο διάφορες επισκοπές, αριθμός κυμαινόμενος από πέντε ($7^{\text{ος}}$ αι.) ως δέκα πέντε ($10^{\text{ος}}$ αι.), αλλά μετά τον 12° αι. και τις ιστορικές μεταβολές σ' αυτήν, ο αριθμός των επισκοπών όχι μόνον ελαττώθηκε, αλλ' έπαυσαν να υπάρχουν επισκοπές.

Πριν από την Ανταλλαγή η μητρόπολη Καισαρείας περιελάμβανε 51 χωριά και κωμοπόλεις με συνολικό αριθμό 40.000 ορθοδόξων, εξήντα εκκλησίες, τρεις μονές, ήτοι του Τιμίου Προδρόμου, των Ταξιαρχών και του Αγίου Παντελεήμονος, σαράντα πέντε ιερείς, εβδομήντα τέσσερα σχολεία, ένα γυμνάσιο και ένα ημιγυμνάσιο, ογδόντα οκτώ διδασκάλους, 3691 μαθητές και 1550 μαθήτριες. Από το 1833 έδρα του μητροπολίτου ήταν η μονή του Τιμίου Προδρόμου στα Φλαβιανά (Ζιζίνδερε). Από τον

μακρύ κατάλογο των επισκόπων – μητροπολιτών Καισαρείας, όπου πρώτος θεωρείται ο Λογγίνος Εκατόνταρχος, ξεχωρίζουν ο Ευστάθιος Κλεόβουλος (1871-1876), ο Ιωάννης Αναστασιάδης (1878-1902), ο Γερβάσιος Ωρολογάς (1902-1910), ο Νικόλαος Σακκόπουλος (1914-1927).

Η δεύτερη ιστορική μητρόπολη της Καππαδοκίας ήταν αυτή του Ικονίου, πόλη στα βόρεια της Λυκαονίας, συνδεόμενη ιστορικώς με τους Χετταίους, έπειτα με τους Φρύγες, τους Πέρσες, τους επιγόνους του Μ. Αλεξάνδρου (Λυσίμαχος, Σελευκίδες), τους Ρωμαίους, την βυζαντινή αυτοκρατορία (397-1077), τους Σελτζούκους Τούρκους, των οποίων ήταν και πρωτεύουσα (1097-1308), οπότε το Ικόνιο γνώρισε μεγάλη πνευματική και οικονομική ακμή. Από το 1397-1922 ανήκε στην Οθωμανική αυτοκρατορία και από το 1922 – σήμερα στην Τουρκική Δημοκρατία, όπως άλλωστε, και οι λοιπές περιοχές μετά την Μικρασιατική Καταστροφή. Η μητρόπολη Ικονίου είχε κατά τους βυζαντινούς χρόνους δέκα πέντε επισκόπους. Διακεκριμένη μορφή της Ανατ. Εκκλησίας είναι ο Ικονίου Αμφιλόχιος (τέλη 4^{ου} αι.). Έδρα της μητροπόλεως ήσαν το Ικόνιον και η Νίγδη.

Στο Ικόνιο πριν την Ανταλλαγή, κατοικούσαν περί τους 2.000 Ρωμοί, τουρκόφωνοι ως επί το πλείστον, ενώ στην Νίγδη κατοικούσαν 3.000· γύρω από την Νίγδη υπήρχαν 30-40 ρωμαϊκά χωριά, τα μισά ελληνόφωνα, με γνωστότερο, εξ αυτών, την Σύλλη, 8 χλμ. από το Ικόνιο, όπου σώζεται, ακόμη και σήμερα, ο ναός του Αρχαγγέλου Μιχαήλ και της Αγίας Ελένης, κτισθείς, κατά την παράδοση, από την Αγία Ελένη το 327, αλλά και η μονή του αγίου Χαρίτωνος. Έξω από το Ικόνιο σωζόταν ως το 1921 ο ναός του αγίου Αμφιλοχίου, που είναι ο προστάτης και πολιούχος του Ικονίου. Από τον επισκοπικό κατάλογο, που αρχίζει από τον Σωσίστρατο, μαθητή του Αποστόλου Παύλου, διακρίνουμε, μεταξύ άλλων σπουδαίων αρχιερέων, τον Δωρόθεο Χρηστίδη, τον από Κορυτσάς (1885-1887) με γενναία συμβολή στην πνευματική ζωή της Λυκαονίας, τον Προκόπιο Λαζαρίδη, τον από Φιλαδελφείας (1911-1923) και στην νεότερη εποχή τον Ιάκωβο Στεφανίδη (1950-1965) και τον νυν τιτουλάριο Ικονίου Θεόληπτο.

1.2. ΠΙΣΙΔΙΑ

Η μητρόπολη Πισιδίας αρχικώς ήταν γνωστή ως Αντιοχείας της Πισιδίας. Ο Απόστολος Παύλος επισκέφθηκε δύο φορές την πόλη (44-45 μ.Χ.). Πρώτος επίσκοπος ήταν ο Εύδοξος (285 περίπου), ενώ στους επόμενους αιώνες η μητρόπολη είχε μέχρι και είκοσι μία επισκοπές (9^{ος} αι.). Από τον 14^ο αι. η μητρόπολη φέρει το όνομα Πισιδίας με έδρα από το 1661 την Σπάρτη, ενώ πριν έδρα της ήταν και η Αττάλεια. Ο Πισιδίας το μεν θέρος διέμενε στην Σπάρτη, τον δε χειμώνα στην Αττάλεια. Το 1655 η μητρόπολη είχε ενωθεί με αυτήν του Ικονίου και το 1924, μετά τα τραγικά γεγονότα του 1922, με συνοδική πράξη, η προστασία της ανατέθηκε στον Σάρδεων Γερμανό.

Πριν από την Καταστροφή στη μητρόπολη Πισιδίας υπάγονταν οι Ελληνορθόδοξοι χριστιανοί της Αττάλειας, της Σπάρτης, του Βουρδουρίου, της Πάρλας, του Ουλούμπορλου, του Νησίου, του Ελμαλή, του Φοίνικα, των Μύρων, του Καλαμακίου, της Αλάιας, της Μάκρης, του Λειβησίου, του Καστελλόριζου.

Από τον επισκοπικό κατάλογο διακρίνουμε τον Ευγένιο Β' (που έγινε μετέπειτα Πατριάρχης), το Γεράσιμο Β', το Μελέτιο Α', τον από Βοδενών (1848-1861) και τον κορυφαίο όλων, το Γεράσιμο Γ' Τανταλίδη. Τελευταίος, πριν από την Καταστροφή, μητροπολίτης Πισιδίας υπήρξε ο Σπάρταλης Μελέτιος (ο μετέπειτα Πατάρων).

Μετά την Καταστροφή τον τίτλο πήραν ο Γερμανός Αθανασιάδης (1924-1943), ο Ιεζεκιήλ Τσουκαλάς (1974-1981), που απέθανε ως Κώου (Αθήνα 1984) και ο Μεθόδιος Φούγιας (Απέθανε στην Αθήνα το 2006),, εντελώς πρόσφατα δε ο από Κορέας Σωτήριος (2008).

Είχε 32 εκκλησίες (μη υπολογιζομένου του Καστελλορίζου), 35 ιερείς, 23 σχολεία, 52 δασκάλους, δασκάλες και καθηγητές, 2204 μαθητές και 600 μαθήτριες, ενώ ο συνολικός αριθμός των Ελλήνων ανερχόταν στις 30.000 περίπου

Η μητρόπολη Αγκύρας στην ομώνυμη πόλη που οφείλει την ονομασία της σε φυλασσόμενη στον ναό του Διός άγκυρα. Γνώρισε στην ιστορία της Πέρσες, τον Κροίσο, τον Μ. Αλέξανδρο, τους

Ρωμαίους, τους βυζαντινούς. Στην περιοχή της Αγκύρας διέδωσαν τον Χριστιανισμό οι απόστολοι Πέτρος, Ανδρέας και Παύλος που επισκέφθηκε την Γαλατία το 51/52 μ.Χ. και το 54/55 με τον Βαρνάβα. Η πρώτη χριστιανική κοινότητα γνώρισε πολλούς διωγμούς και ανεφάνησαν πολλοί μάρτυρες (Πλάτων, Αντίοχος, Θεόδοτος, Κλήμης, Βασίλειος). Τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους η Γαλατία χωριζόταν στην Πρώτη και Δεύτερη με πρωτεύουσα την Άγκυρα και Πισυνούντα αντιστοίχως. Η Άγκυρα είχε επτά επισκοπές αλλά τους επόμενους αιώνες υποβιβαζόταν εξαιτίας της ερημώσεως και των εισβολών· έτσι στο τέλος του 11^{ου} αι. ενώ ήταν ενωμένη με την μητρόπολη Ναζιανζού ανασυστάθηκε, το 1385 δόθηκε στον μητροπολίτη Γαγγρών, αλλά το 1450 ο μητροπολίτης της Κωνσταντίνος παρίστατο στην Σύνοδο που αποκήρυξε τον ενωτικό όρο της Συνόδου της Φλωρεντίας. Τον 19^ο αι. η μητρόπολη ευρισκόταν σε παρακμή, αλλ' η Ελληνική Κοινότητα, μολονότι εν παρακμή, διατηρούσε σχολεία, αρρεναγωγεία και παρθεναγωγεία, εκκλησία του Αγ. Βασιλείου. Στην Άγκυρα είχαν συνέλθει δύο σύνοδοι: η μία το 358 και η δεύτερη το 375 μ.Χ. Από τους τελευταίους μητροπολίτες αναφέρουμε τους Μεθόδιο (1814-1823), Αγαθάγγελο (1823-1826), Γεράσιμο (1834), Σωφρόνιο (1835), κ.ά. Κατά την καταστροφή μητροπολίτης ήταν ο Κωνσταντίνος.

1.3. ΔΥΤΙΚΑ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ

Η **μητρόπολη Εφέσου** είναι από τις αρχαιότερες και τις πλέον ιστορικές της δυτικής Μικράς Ασίας. Κέντρο της Ιωνίας, όπου αναπτύχθηκαν η φιλοσοφία και οι καλές τέχνες, γνώρισε κατακτήσες (Κροίσος, Πέρσες, Ρωμαίους), αλλά με την διάδοση του Χριστιανισμού τον Α' αι. απέκτησε τον χαρακτήρα ενός χριστιανικού κέντρου της Ελληνικής Ανατολής, παρά την κατάκτησή της από τους Σελτζούκους το 1090 μ.Χ. Μετά την σελτζουκική κατάκτηση περιήλθε στην βυζαντινή αυτοκρατορία ως το 1304, οπότε επανακατελήφθη από τους Σελτζούκους που την κατέστησαν πρωτεύουσα του εμιράτου του Αϊδινίου (1348). Στις αρχές του 15^{ου} αι. την κατέλαβαν οι Οθωμανοί. Η Έφεσος ήταν γνωστή στους Τούρκους ως Αγιά Σολούκ, παραφθορά του ονόματος του αποστόλου αγίου Ιωάννου του Θεολόγου· το 1914 μετονομάσθηκε Selçuk, ονομασία που κρατεί ως σήμερα. Έξω από την σημερινή Έφεσο ευρίσκονται σήμερα το θέατρο, το ωδείον, το γυμνάσιον, η αγορά, η βιβλιοθήκη του Κέλσου, όλα ρωμαϊκά κτίσματα.

Την Έφεσο επισκέφθηκε ο Απόστολος Παύλος στην β' αποστολική περιοδεία του (48-52), ενώ στην τρίτη τοιαύτη έμεινε εκεί τρία χρόνια (53-56 μ.Χ.). Σώζεται η φερόμενη ως φυλακή του Αποστόλου Παύλου, ο οποίος κατά την τέταρτη αποστολική περιοδεία του (62-65), και συγκεκριμένα το 63 μ.Χ., εγκατέστησε εδώ τον μαθητή του και πρώτο επίσκοπό της Τιμόθεο. Γνωστή είναι η παράδοση ότι στην Έφεσο έζησε τα τελευταία χρόνια της ζωής του ο Ευαγγελιστής Ιωάννης, ότι εδώ συνέγραψε το Ευαγγέλιον, τις καθολικές επιστολές του και ότι στην εκκλησία της Εφέσου εστάλη η Α' από τις επτά επιστολές της Αποκαλύψεως. Ο Ιουστινιανός έκτισε μεγαλοπρεπή, επ' ονόματι του Ευαγγελιστού Ιωάννου, βασιλική σωζόμενη ως σήμερα στον αρχαιολογικό χώρο της Εφέσου. Η μητρόπολη Εφέσου είναι η δεύτερη γεροντική με πρώτη αυτήν της Καισαρείας. Έδρα του εκάστοτε μητροπολίτου ήταν η Έφεσος, αλλά μετά το 1403, και την καταστροφή της Εφέσου από τον Ταμερλάνο, ο μητροπολίτης έμεινε στην Μαγνησία· από τα τέλη του 19^{ου} αι. έδρα της μητρόπολης κατέστη το Κορδελιό. Η σπουδαιότης της μητροπόλεως Εφέσου δεικνύεται και εκ του γεγονότος ότι σ' αυτήν υπέκειντο ως τον 15^ο αι. 38 επισκοπές, αλλά μετά το 1453 αναφέρονται μόνον δύο: η Ηλιουπόλεως και Θείρων και η Κρήνης και Ανέων. Και η μεν πρώτη ανυψώθηκε σε μητρόπολη το 1901, η δε δεύτερη έγινε επισκοπή το 1883 και μητρόπολη το 1917 (η Ανέων) και η Κρήνη το 1903. Η μητρόπολη Εφέσου άρχιζε ψηλά από τον κόλπο του Αδραμυττίου και έφθανε νότια ως το Αϊδίνι.

Στα χρόνια του μητροπολίτου Ιωακείμ Ευθυβούλη (1897-1920) η μητρόπολη είχε χωρισθεί σε τρία τμήματα: το πρώτο υπό τον ίδιο τον Ιωακείμ, το δεύτερο υπό τον επίσκοπο Ερυθρών Ιωακείμ Λεπτίδη και το τρίτο υπό τον επίσκοπο Ειρηνουπόλεως Αρσένιο Αφεντούλη. Το σύνολο των ελληνορθοδόξων κοινοτήτων ανερχόταν στις 96 με τα εξής τμήματα: Α' περιφέρεια: Κορδελιό, Βρύουλα, Ν. Έφεσος, Νυμφαίον, Μαινεμένη, Β' Περιφέρεια: Μαγνησία, Κασαμπά, Αξάρι, Κιρκαγάτσι,

Γ' Περιφέρεια: Κυδωνίες, Αδραμύττιο, Δικελή, Πέργαμος. Το τμήμα Κυδωνιών έγινε μητρόπολη το 1908, τα Βρύουλα και η Πέργαμος το 1922.

Στην μητρόπολη Εφέσου ζούσαν πάνω από 200.000 ρωμιοί, που είχαν 122 εκκλησίες, 4 μονές, 146 σχολεία, τρία ημιγυμνάσια (Βρύουλα, Μαγνησία, Αξάρι), 14.200 μαθητές, 185 διδασκάλους και 150 διδασκάλισσες. Από τον μακρύ επισκοπικό κατάλογο διακρίνουμε τον άγιο Μάρκο Ευγενικό (1437-1444), τον Διονύσιο Δ' Καλλιάρχη (1803-1821 ιεροεθνομάρτυρς), τον έπειτα Οικουμενικό Πατριάρχη Άνθιμο ΣΤ' (1837-1845), τον επίσης Οικουμενικό Κωνσταντίνο Γ' Βαλλιάδη (1893-1897), τον Ιωακείμ Β' Ευθυβούλη (1897-1920), τον έπειτα Αθηνών Χρυσόστομο Χατζησταύρου (Φεβρ. 1922 - Φεβ. 1924), τον Καλλίνικο Φωτιάδη (1924-1926), τον Αγαθάγγελο Κωνσταντινίδη (1932-1935), τον έπειτα Οικουμενικό Μάξιμο Ε' Βαπορτζή (1935-1948), και τελευταίο των μακαριστό Χρυσόστομο Κωνσταντινίδη (1911-2005).

Η **μητρόπολη Σμύρνης** στην ομώνυμη πόλη, η οποία κατά τον Ηρόδοτο είχε πρώτους εποίκους Αιολείς της Κύμης, γνώρισε την καταστροφή από τους Λυδούς τον 6^ο αι., αλλά ο Παυσανίας γράφει ότι επανακτίσθηκε από τον Μ. Αλέξανδρο στην σημερινή της θέση, ο οποίος δημιούργησε τον λιμένα της κι έκτισε περικαλλή κτήρια, λουτρά, θέατρα. Αργότερα υπό την ρωμαϊκή κυριαρχία ο Μάρκος Αυρήλιος συνετέλεσε, με τα έργα του, στην ακμή της Σμύρνης. Κατά τους βυζαντινούς χρόνους η Σμύρνη ήταν η σημαντικότερη μικρασιατική πόλη, κέντρο του βυζαντινού στόλου, αλλά μετά την μάχη του Ματζικέρτ (1074 μ.Χ.) υποκύπτει στους Σελτζούκους. Επί των Κομνηνών γνώρισε νέα ακμή, όπως και επί του βασιλείου της Νικαίας, του οποίου οι βασιλείς οχύρωσαν την πόλη, από την πλευρά του Πάγου και του λιμένος.

Την ίδια εποχή οι βυζαντινοί παραχωρούν προνόμια σε Βενετούς και Γενουάτες (συνθήκη του Νυμφαίου 1261 μ.Χ.). Στα τέλη του 13^{ου} αι. η Σμύρνη ευρίσκεται υπό την κατοχή του εμίρη του Αϊδινίου Ομούρ, αλλά από το 1344 ως το 1403 ευρισκόταν υπό τους Φράγκους, το 1403 υπό τον Ταμερλάνο και αμέσως μετά υπό τον Μωάμεθ Α'. Τον Χριστιανισμό εισήγαγε στην Σμύρνη ο Ιγνάτιος ο Αριστίων, ενώ πρώτος αρχιερεύς υπήρξε ο Βουκόλος (μνήμη 6 Φεβρ.), του οποίου ο ναός του 19^{ου} αι. είναι ο μόνος που σώθηκε από την πυρκαγιά του 1922. Μαθητής του ήταν ο μάρτυς και πολιούχος της πόλεως Πολύκαρπος (69-155). Στα τακτικά του Πατριαρχείου η αρχιεπισκοπή Σμύρνης κατέχει την 39^η θέση με πλήθος επισκοπών, ενώ τον 13^ο αι. χτίζονται πολλοί ναοί και μονές. Μετά την Άλωση η Σμύρνη, αφού γνωρίσει περίοδο παρακμής, θα εξελιχθεί σε σημαντικό αστικό κέντρο, χαρακτήρα που θα κρατήσει ως το 1922, παρά τους καταστροφικούς σεισμούς (1759, 1760, 1762, 1765, 1784), τις σφαγές του 1770 των Ορλωφικών, το Ρεμπελί των γενιτσάρων του 1747. Στα γεγονότα του 1770 κατέφυγαν στην Σμύρνη πολλοί Πελοποννήσιοι, για να αποφύγουν τις σφαγές. Τα ίδια γεγονότα συνέβησαν στην Σμύρνη το 1821.

Στην Σμύρνη λειτούργησαν ως φάροι της Ανατολής η Εναγγελική Σχολή και το Φιλολογικό Γυμνάσιο, στα οποία δίδαξαν επιφανείς διδάσκαλοι (Διαμαντής ο Ρύσιος περί το 1707, Ιω. Δενδρινός, Ιερόθεος, Κ. Κούμας, Διονύσιος Πύρρος), παρθεναγωγεία, ιδιωτικά σχολεία, ελληνικά και ξένα. Από τον 19^ο αι. ως το 1922 κυκλοφορούσαν εφημερίδες (Αμάλθεια, Ιωνία, Σμύρνη, Πρόοδος, Μέντωρ κ.λ.π.).

Από τον κατάλογο των μητροπολιτών ξεχωρίζουμε προς τα τέλη του 18^{ου} αι. τον Γαβριήλ (1780-1785), Προκόπιον, τον Γρηγόριο, έπειτα Οικουμενικό πατριάρχη τον ιεροεθνομάρτυρα, πολύ αργότερα τον Βασίλειο τον από Αγχιάλου (1882-1910) και τέλος τον Χρυσόστομο τον από Δράμας (1910-1922).

Την 2^η Μαΐου 1919 εισήλθε στην Σμύρνη ο απελευθερωτής ελληνικός στρατός, αλλά το όνειρο κράτησε ως την 27^η Αυγούστου 1922, οπότε τα τακτικά και άτακτα κεμαλικά στρατεύματα εισήλθαν στην Σμύρνη και αφού κατεκρεούργησαν τον μάρτυρα μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο στην συνέχεια κατέκαυσαν την πόλη επιδοθέντα σε πρωτοφανείς και απερίγραπτες σφαγές. Έτσι έσβησε η πρωτεύουσα της Ιωνίας, η γκιαούρι Ισμήρ των Τούρκων μες την σφαγή και την φωτιά.

Κέντρο της εκκλησιαστικής και κοινωνικής ζωής της πόλεως ο ναός της Αγίας Φωτεινής. Γνωστές ενορίες με τους ναούς τους: ο άγιος Γεώργιος, ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος, ο Τίμιος Πρόδρομος, το Γενέθλιον της Θεοτόκου στον Φασουλά, ο άγιος Νικόλαος, η Μεταμόρφωση στην Καλλιθέα κ.ά.

Η **μητρόπολη Ηλιουπόλεως και Θείρων** είχε έδρα της το Αϊδίνιον, κοντά στις αρχαίες Τράλλεις της Λυδίας, γνωρίζοντας μεγάλη ακμή στα χρόνια των επιγόνων του Μ. Αλεξάνδρου, των Σελευκιδών. Απ' εδώ καταγόταν ο γνωστός αρχιτέκτων της Αγίας Σοφίας Ανθέμιος ο Τραλλιανός. Τον 13^ο αι. κατελήφθη από τους Σελτζούκους Τούρκους και τον 14^ο αι. από τους Οθωμανούς. Στους βυζαντινούς χρόνους η επισκοπή Τράλλεων ήταν η δεύτερη στην σειρά, από τις 40 επισκοπές της μητροπόλεως Εφέσου· ως επισκοπή εξέλιπε κατά τον 14^ο-15^ο αι. Μετά το 1453 στην μητρόπολη Εφέσου αναφέρονταν οι επισκοπές Ηλιουπόλεως και Θυατείρων και η Κρήνης και Ανέων. Η πρώτη έγινε επισκοπή το 1910 με έδρα το Αϊδίνι που είχε 47.000 πιστούς, σαράντα μία εκκλησίες, 55 ιερείς, 65 σχολεία, 64 διδασκάλους και 37 διδασκάλισσες, 2879 μαθητές, και 1963 μαθήτριες. Στο Αϊδίνι, πριν την Ανταλλαγή, λειτουργούσε ελληνικό νοσοκομείο, λέσχη (Μέλισσα), υπήρχαν πέντε εκκλησίες (Κοίμηση της Θεοτόκου, Ταξιάρχες, Αγία Κυριακή, Άγιος Χαράλαμπος, Εισόδια). Στα Θείρα λειτουργούσαν σχολεία, νοσοκομεία, στο Ναζλί κατοικούσαν 2000 ρωμιοί, στο Σεράκιοϊ 800, στο Οδεμήσιο 2500, στα Λιγδά 1500, στο Πυργί 1000 και στο Βαϊνδήρι 35000 όλοι ελληνόφωνοι και εύποροι. Στην μητρόπολη υπάγονταν το Αγιασολούκ με 50 οικογένειες (Νέα Έφεσος), ο Κιρκιτζές με 800 οικογένειες, η Αλικαρνασσός, τα Μύλασσα, τα Μούγλα, η Μυλώμη. Από τον επισκοπικό κατάλογο διακρίνουμε, κατά τους νεότερους χρόνους, τον σοφό ιεράρχη Γεννάδιο Αραμπατζόγλου (1925-1956), τον Μελίτωνα Χατζή (1903-1966), τον Αθανάσιο Παπά (1990 -).

Η **μητρόπολη Κρήνης** υπαγόταν, όπως και η Ηλιουπόλεως και Θείρων, στην μητρόπολη Εφέσου, αλλά το 1806 είχε πρώτον επίσκοπο τον Ιάκωβο και το 1883 χωρίσθηκε σε δύο επισκοπές: ήτοι Κρήνης (Θεόκλητος) και Ανέων (Κωνσταντίνος), υποκείμενες μαζί με την Ηλιουπόλεως στην μητρόπολη Εφέσου. Τον Μάρτιο του 1903 η επισκοπή Κρήνης ανυψώθηκε σε μητρόπολη με έδρα την Κρήνη (τον γνωστό Τσεσμέ, έναντι της Χίου), Είχε στην επισκοπική της περιφέρεια: 41 εκκλησίες, 70 ιερείς, 62 σχολεία, 58 διδασκάλους, 30 διδασκάλισσες, 2900 μαθητές, 1800 μαθήτριες και συνολικό αριθμό ρωμιών που έφθανε στις 60.000, που κατοικούσαν σε 34 κοινότητες. Πλούσιες πόλεις και χωριά ήσαν η Κρήνη (Τσεσμές), που ήταν και έδρα της μητροπόλεως με 12.000 ρωμιούς, τα Αλάτσατα με 19.000, η Κάτω Παναγιά με 3.500 το Καραμπουρνού, η Αγία Παρασκευή. Μεταξύ Κρήνης και Τσεσμέ λειτουργούσαν ως το 1922 τέσσερις γυναικείες μονές. Τελευταίος μητροπολίτης της μαρτυρικής Κρήνης ήταν ο Καλλίνικος Λαμπρινίδης (1918-1923).

Με την μητρόπολη Κρήνης συνδέεται ιστορικώς, και γεωγραφικώς, η **μητρόπολη Ανέων**, υπαγομένη, όπως είδαμε στην μητρόπολη Εφέσου ως τον 13^ο αι. Πολύ αργότερα, το 1883, υπήρχθησαν στην μητρόπολη Εφέσου ως επισκοπή των Ανέων, με έδρα τα Σώκια, και 12.000 ομογενείς, με σχολεία και νοσοκομεία. Γύρω από τα Σώκια, που είναι απέναντι από την Σάμο, είναι τα χωριά Νεοχώρι, Κελεμπέσι, Δωμάτια, Άκ-κιοϊ, Γέροντας, όπου τα ερείπια του Κολοσσαίου και των Διδύμων, το Βαγάρασι. Σε μικρή απόσταση από τον Γέροντα κείνται η αρχαία Πριήνη και η Μίλητος. Ο συνολικός αριθμός της επισκοπής Ανέων ανερχόταν πριν την Ανταλλαγή στις 52.000, οι ελληνικές κοινότητες ήσαν 24, οι εκκλησίες 36, οι ιερείς 74, τα σχολεία 20, οι διδάσκαλοι 69, οι μαθητές 3200. Η επισκοπή Ανέων ανυψώθηκε σε μητρόπολη τον Μάρτιο του 1917. Τελευταίος μητροπολίτης κατά την Καταστροφή του 1922 ο Θωμάς Σαββόπουλος (Φεβ. 1922-1927).

Η **μητρόπολη Κυδωνιών** συνδέεται με την ομώνυμη πόλη, τουρκιστί Αϊβαλίκ, με πρώτους οικιστές, στους νεότερους χρόνους, Έλληνες και Οθωμανούς (τέλη 16^{ου} αι.), αλλά την ακμή της λαμβάνει μετά το 1773 με τον οικονόμο Ιω. Δημητρακέλλη (1735-1791) που αποσπώντας προνόμια από τον Γ. Πύλη, έδωσε νέα δυναμική ώθηση στην πόλη με την συρροή χιλιάδων ρωμιών. Το 1821 η πόλη είχε 40.000 ρωμιούς. Στην πόλη υπήρχαν περικαλλείς ναοί: η Παναγία των Ορφανών, ο άγιος Γεώργιος, ο άγιος Δημήτριος, ο Ταξιάρχες, ο άγιος Ιωάννης, η Κοίμηση, η Ζωοδόχος Πηγή, ο άγιος

Χαράλαμπος, κ.ά. συνολικώς ένδεκα. Στην πόλη λειτούργησε η περιώνυμη Ακαδημία των Κυδωνιών, όπου εδίδαξαν επιφανείς διδάσκαλοι (ιδρ. 1803). Οι Κυδωνίες κατεστράφησαν το 1821, αλλά επανεκτίσθηκαν το 1827 γνωρίζοντας νέα ακμή ως το 1922. Η πόλη και τα πέριξ αυτής υπήγοντο ως το 1908 στην μητρόπολη Εφέσου, αλλ' εξ αιτίας μιας διαφωνίας των κατοίκων της με τον Εφέσου Ιωακείμ Ευθυβούλη, που διήρκεσε τρία έτη (1905-1908), το Οικουμενικό Πατριαρχείο απέσπασε την περιοχή των Κυδωνιών από την Έφεσον ιδρύοντας την νέα μητρόπολη Κυδωνιών με πρώτο μητροπολίτη τον Γερβάσιο Ωρολογά (1908-8 Σεπτ. 1922).

Στην μητρόπολη Κυδωνιών υπήγοντο τα χωρία Γενιτσαροχώρι, Αγιασμάτι, Γκουμέτς, Γιαγιά, Κατζή Οσμάν, Τουρσουλού, Κερέμ, Γκιουμουσλού, Ρουμπεϊλέρ, Μουράντελι με ναούς, σχολεία, συλλόγους, οικονομική ανάπτυξη ως το 1914 (α' διωγμός) και 1922. Ο Γερβάσιος Ωρολογάς, όπως και μέρας του ποιμνίου του, ήγρε οικτρόν θάνατο στα γεγονότα του 1922.

Η **μητρόπολη Μοσχονησίων** είναι από τις νεώτερες μικρασιατικές, αφού ανυψώθηκε σε μητρόπολη μόλις τον Μάρτιο του 1922 με πρώτο μητροπολίτη τον ιεροεθνομάρτυρα φίλο και πνευματικό τέκνο του Σμύρνης Χρυσοστόμου Αμβρόσιο Πλειανθίδη (Φεβ. 1922-15 Σεπτ. 1922). Από τον επισκοπικό κατάλογο γνωρίζουμε ότι η επισκοπή υπέκειτο στην μητρόπολη Σμύρνης (1766-1922 Φεβρ.). Μικρός ο βίος μιας μητροπόλεως που το ποίμνιό του με τον ιεράρχη του μαρτύρησαν τον Σεπτ. του 1922.

Η **μητρόπολη Βρυσόλων** συνεστήθη τον Μάρτιον του 1922 επί Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη με πρώτο μητροπολίτη τον Διονύσιο Μηνά (22 Φεβ. - 25 Οκτ. 1922), που δεν πρόλαβε να επισκεφθεί το ποίμνιό του λόγω της διενέξεως Αθηνών - Φαναρίου και της επελθούσης καταστροφής. Συνήντησε το ποίμνιό του στην Χίο, στην προσφυγιά πλέον. Η μητρόπολη Βρυσόλων, με τα χωρία Ρουτέμικιοϊ, Σιβριχίσαρ, Γκιουλ μπαξέ, Σκάλα Βρυσόλων, άνω και κάτω Δεμπρτζίλη, Γιαγτζιλάρ, Ορτάτζα, Ναρλή δερέ κ.ά., αποσπάσθηκαν από την μητρόπολη Εφέσου.

Η **μητρόπολη Περγάμου** συνδέεται, και αυτή με την ομώνυμη πόλη, γνωστή στην ιστορία από τους επιγόνους του Μ. Αλεξάνδρου (Λυσίμαχος, Σελευκίδες), τον ιδρυτή της Άτταλο τον Α', τους Ρωμαίους. Η πόλη κατεστράφη από τους Άραβες (716 μ.Χ.), αλλά την ανοικοδόμησαν ο Λέων Γ' Ίσαυρος (717-741) και ο Κωνσταντίνος Ε' ο Πορφυρογέννητος (741-775). Το 1310 οι Σελτζουκίδες Τούρκοι ίδρυσαν το σουλτανάτο της Περγάμου, το 1401 ο Ταμερλάνος κατέσκαψε την πόλη, που λίγο αργότερα περιήλθε στους Οθωμανούς. Η Πέργαμος είναι παγκοσμίως γνωστή για τις αρχαιότητές της: το Ασκληπιείον, το θέατρον, τον ιππόδρομο, το αρχαιολογικό μουσείο, το Σεράπειον, την ακρόπολη, με τους ναούς του Διός, της Αθηνάς, την βιβλιοθήκη, τα ανάκτορα των Ατταλιδών κ.ά.

Η Πέργαμος αναφέρεται στο βιβλίο της Αποκαλύψεως, όπου επαινείται ο επίσκοπος Αντίπας, αλλά κατηγορούνται και κάτοικοι που πιστεύουν στα είδωλα. Ο Αντίπας είναι ο πρώτος μάρτυς της πόλεως και στην παλαιά πόλη της Περγάμου σώζεται ακόμη ο ναός του. Η επισκοπή Περγάμου εμφανιζόταν συχνά ως μία των επισκοπών της Μητροπόλεως Εφέσου, τον 12^ο αι. φέρεται ως αρχιεπισκοπή και μητρόπολη, τον 14^ο αι. καθίσταται πάλιν επισκοπή της Εφέσου, ως τον Μάρτιο του 1922. Το Σεράπειον κατέστη χριστιανικός ναός επ' ονόματι του Ευαγγελιστού Ιωάννου με τους δύο παρακείμενους πύργους, του αγίου Αντίπα και του επισκόπου Γαΐου. Μετά το 1453 στην Πέργαμο έμειναν λίγοι ρωμιοί που σταδιακώς αυξήθηκαν και έκτισαν το ναό των αγίων Θεοδώρων, που ήταν και ο μητροπολιτικός. Τον 18^ο αι. ο τιμαριούχος Καρασμάν Ογλού, έχοντας υπό την δικαιοδοσία του και την Πέργαμο, και με εκτίμηση προς τους ρωμιούς, προεκάλεσε ισχυρό ρεύμα αποδήμων στην πόλη.

Πριν από την Ανταλλαγή στην πόλη ζούσαν 9000 Έλληνες, τον Μάρτιο του 1922 η επισκοπή ανυψώνεται σε μητρόπολη ως Περγάμου και Αδραμυττίου με είκοσι κωμοπόλεις και χωριά υπό την δικαιοδοσία της (Αδραμύττι, Τανταρλή, Κλησίκιοϊ, Φρένελι, Πουρχάνιε, Δικελή κ.λ.π.). Κατά την καταστροφή μητροπολίτης ήταν ο Αλέξανδρος Δηλανάς (Φεβρ. 1922 – Οκτ. 1924), που λόγω των γεγονότων, δεν πρόλαβε να μεταβεί στην επαρχία του.

Η μητρόπολη Φιλαδελφείας, πόλη της αρχαίας Λυδίας, πλησίον της Σμύρνης και της Εφέσου, ιδρύθηκε από τον βασιλέα της Περγάμου Ἀτταλο Β' (138-154 μ.Χ.), τον επονομαζόμενο Φιλάδελφο, από τον οποίο έλαβε και το όνομά της. Η πόλη ήκμασε κατά την ρωμαϊκή εποχή και δικαίως ονομάζόταν «Μικραί Αθήναι». Περιήλθε στην βυζαντινή αυτοκρατορία και οι αυτοκράτορες έκτισαν φρούρια, τείχη, που τα ερείπια της σώζονται ως σήμερα. Περί το 1074 περιήλθε στους Σελτζούκους και μετά την Δ' Σταυροφορία στο βασίλειο της Νικαίας (1204-1261)· επανήλθε στην βυζαντινή αυτοκρατορία, αλλά το 1330 κατελήφθη από τον Βαγιαζήτ, το 1402 από τον Ταμερλάνο και το 1424 από τους Οθωμανούς. Είναι η τελευταία πόλη της Ελληνικής Ανατολής που κατέλαβαν οι Οθωμανοί. Σήμερα ονομάζεται Αλάσεχιρ, δηλ. πόλη του Θεού, ή ωραία πόλη, ή λευκή πόλη κ.λ.π. Είναι και αυτή μία από τις Εκκλησίες της Αποκαλύψεως και στην επιστολή αυτή (ΣΤ' στην σειρά) επαινούνται οι κάτοικοί της και κατακρίνονται οι Ιουδαίοι κάτοικοί της. Ο άγιος Ιγνάτιος ο Θεοφόρος (50-113) εκφράζεται επαινετικώς για τους χριστιανούς της πόλεως. Μαζί με τον άγιο Πολύκαρπο Σμύρνης συμμαρτύρησαν και δώδεκα Φιλαδελφείς. Στο νεότερο μαρτυρολόγιο μνημονεύονται οι νεομάρτυρες Δημήτριος (Μαρτ. 1657) και ο Παχώμιος (μαρτ. 1730).

Η μητρόπολη Φιλαδελφείας υπέκειτο κατά τον 11^ο και 12^ο αι. στην μητρόπολη Σάρδεων. Το 1347 της ανετέθη η εκκλησία της Σμύρνης, το 1354 η Παλαιά Φώκαια, το 1369 η μητρόπολις Σάρδεων, το 1385 οι μητροπόλεις και οι επισκοπές Ιεραπόλεως, Συνάδων, Φρυγίας, Λαοδικείας, Κολοσσών. Το 1577 το Οικουμενικό Πατριαρχείον μετέφερε την έδρα της μητροπόλεως στην Βενετία προς διαποίμανση της εκεί πολυάριθμης ελληνικής κοινότητος, έδρα που διατηρήθηκε ως το 1790, με ικανό αριθμό λογίων μητροπολιτών, πρώτος των οποίων υπήρξε ο Γαβριήλ Σεβήρος (1577-1616). Η μικρασιατική μητρόπολη Φιλαδελφείας, διαλύθηκε και απετέλεσε εξαρχία του Οικουμενικού θρόνου και αργότερα υπήχθη στον Εφέσου (1652 περίπου). Το 1713 μετά τον θάνατο του λατινόφρονος μητροπολίτου Φιλαδελφείας Μελετίου Τυπάλδου η έδρα από την Βενετία μεταφέρεται στην Λυδία, μολονότι ως το 1790 εξηκολούθησαν εκλεγόμενοι μητροπολίτες Φιλαδελφείας στην Βενετία. Στα νεότερα χρόνια ως Φιλαδελφείας, στην Μ. Ασία πλέον, διακρίνουμε τον Δωρόθεο Πρώιο (1805-1813), τον Προκόπιο Λαζαρίδη (1906-1911), και τέλος τον Χρυσόστομο Χατζησταύρου (1913-1922) ως τότε Τράλλεων και από τον Φεβρ. του 1922 Εφέσου. Ο Οικουμενικός πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος διετέλεσε Φιλαδελφείας (1972-1990), ενώ διάδοχός του υπήρξε ο Μελίτων Καράς, αρχιγραμματεὺς της Ι. Συνόδου (Οκτ. 1990-).

Πριν από την Ανταλλαγή η μητρόπολη Φιλαδελφείας διατηρούσε οκτώ αρρεναγωγεία, πέντε παρθεναγωγεία, τέσσερα νηπιοπαρθεναγωγεία και έξι νηπιαγωγεία, με 20 διδασκάλους, 23 διδασκάλισσες και περί τους 1400 μαθητές και μαθήτριες. Πριν από την Ανταλλαγή λειτουργούσαν 17 εκκλησίες, με 19 ιερείς, 23 σχολεία· στην πόλη της Φιλαδελφείας υπήρχαν 5 ναοί: ο άγιος Γεώργιος, οι Ταξιάρχες, η Παναγία, η αγία Μαρίνα, οι άγιοι Θεόδωροι. Αρκετοί κάτοικοι ήσαν τουρκόφωνοι. Μεγάλοι ευεργέτες μέλη της οικογένειας Θεολόγου, που το 1817 ίδρυσαν τα Θεολόγεια σχολεία.

Η μητρόπολη **Σάρδεων** στην ομώνυμη πόλη στους πρόποδες του όρους Τμώλου, που διαβρέχεται από τους ποταμούς Έρμο και Πακτωλό. Η πόλη είναι κατάστικτη ερείπιων από τα χρόνια ακόμη του βασιλέως των Περσών Κροίσου που είχε καταλάβει την πόλη το 546 π.Χ. Στην πόλη Σαλιχλί 2 χιλ. βορειότερα κείνται τα θαυμάσια ανάκτορα του Κροίσου. Αργότερα πέρασε στο βασίλειο της Περγάμου και το 133 π.Χ. κατέστη επαρχία ρωμαϊκή. Η πόλη καταστράφηκε από τους Σελτζούκους, τον Ταμερλάνο (1402) και από το 1424 τελεί υπό τους Οθωμανούς. Από τότε αρχίζει η παρακμή της πόλεως, όπου μόνον τα ερείπια ιστορικών περιόδων μαρτυρούν το μεγαλείο της. Τον 14^ο αι. η παρηκμασμένη πόλη υπαγόταν στην μητρόπολη Φιλαδελφείας ως επαρχία Λυδίας. Από το 1924 το Οικουμενικό Πατριαρχείο έδωκε τον τίτλο των Σάρδεων σε αρχιερείς με πρώτον ιεράρχη τον Γερμανό Αθανασιάδη (Μάρτιος 1924) και Μάξιμο Χριστόπουλο (1946-1986) με πλούσιο πνευματικό και ποιμαντικό έργο.

1. 4. ΠΡΟΠΟΝΤΙΣ

Η **ιερά μητρόπολη Δαρδανελλίων και Λαμψάκου**, στο σημερινό Τσανάκκαλε, στα στενά του Ελλησπόντου, στρατηγικό κέντρο που ενώνει την Ευρώπη με την Μ. Ασία, γνώρισε Πέρσες (480), Μ. Αλέξανδρο (334 π.Χ.), Ρωμαίους και τελικώς υπήχθη στους βυζαντινούς που οχύρωσαν την πόλη. Το 1354 οι Οθωμανοί για πρώτη φορά περνούν απ' εδώ και την Καλλίπολη προς την Ευρώπη. Το 1740 ονομάσθηκε Τσανάκ καλε, εκ των πηλίνων δοχείων που κατασκευάζονται, ακόμη και σήμερα, στην περιοχή. Η εγκατάσταση των ρωμιών αρχίζει στην πόλη από τις αρχές του 17^{ου} αι. Πριν την Ανταλλαγή κατοικούσαν 5000. Η μητρόπολη συνεστήθη τον Μάρτιο του 1913, όταν το Οικουμενικό Πατριαρχείο απέσχισε κωμοπόλεις και χωρία, ως τότε υποκείμενα στην μητρόπολη Κυζίκου (Βίγα, Ιντζέκιοϊ, Βαραμίτσι, Αδα-τεπέ, Λάμψακος, Κιουτσούκ-Κουγιού κ.λ.π.) και δημιούργησε αυτήν των Δαρδανελλίων και Λαμψάκου. Στο Τσανάκαλε υπήρχε, πριν την Ανταλλαγή, η εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου με τρεις ιερείς, αστική σχολή με 5 διδασκάλους και 180 μαθητές, παρθεναγωγείο κ.λ.π.

Η **μητρόπολη Κυζίκου** στην Προποντίδα· η πόλη γνώρισε και αυτή ποικίλες ιστορικές περιπέτειες: αποικία Μιλησίων, Περσική κυριαρχία, ο Μ. Αλέξανδρος την απελευθερώνει το 334 π.Χ., ενούται με το βασίλειο της Περγάμου, ρωμαιοκρατία, βυζαντινή κυριαρχία, Σελτζουκίδες 1078 μ.Χ., πάλιν βυζαντινή κυριαρχία, κατάληψη από Οθωμανούς τέλη 14^{ου} αι. Εκκλησιαστικά ανυψώνεται σε μητρόπολη περί το 350 μ.Χ. και κατά τους βυζαντινούς χρόνους είχε 13 επισκοπές. Έδρα του μητροπολίτου ήταν η Αρτάκη. Στην μητροπολιτική περιφέρεια ανήκαν 70.000 ρωμιοί, διασκορπισμένοι σε 65 κοινότητες, με συνολικό αριθμό εκκλησιών ανερχόμενο στις 71 με 98 ιερείς και 5 αστικά σχολεία, 43 δημοτικά, 17 γραμματοδιδασκαλεία, 8 παρθεναγωγεία, 12 νηπιαγωγεία, 80 διδασκάλους, 5.833 μαθητές και μαθήτριες. Τα παραπάνω στοιχεία αναφέρονται λίγο πριν την Ανταλλαγή. Στην Αρτάκη μητροπολιτικός ναός ήταν αυτός του αγίου Νικολάου και έτερος των αγίων Θεοδώρων. Στην μητρόπολη Κυζίκου γνωστές ήσαν οι κωμοπόλεις Μηχανιώνα, Πέραμος, Πάνορμος, Ρόδα, Γωνιά, Βίγα, Παπαζή, Ναρλή, Ρεν-Κιοϊ (Οφρύνιο) και άλλες εν συνόλω 65.

Από τον μακρύ επισκοπικό κατάλογο διακρίνουμε τον Άνθιμο (1831-1841, έπειτα Οικουμενικό Πατριάρχη), τον Ιωακείμ Κοκκώδη (1845-1860, έπειτα Οικουμενικό Πατριάρχη), τον Αθανάσιο Μεγακλή (1903-1909), τον Γρηγόριο Ζερβουδάκη (1909-1913, έπειτα Οικουμενικό Πατριάρχη), τον Κωνσταντίνο Αράμπογλου (1913-1922, έπειτα Οικουμενικό Πατριάρχη), τον λόγιο Καλλίνικο Δελικάνη (1922-1932).

Η **μητρόπολη Νικομήδειας** στην Προποντίδα, στην σημερινή Ιζμίτ, που ευρίσκεται στην αρχαία Νικομήδεια. Ιδρύθηκε από τον βασιλέα της Βιθυνίας Νικομήδη Α' (228-250). Το 74 π.Χ. η πόλη παραδόθηκε στους Ρωμαίους και επί Διοκλητιανού γνώρισε μεγάλη ακμή. Ο Ιουστινιανός ενδιαφέρθηκε ιδιαιτέρως για την Νικομήδεια. Την περίοδο 1073-1097 τελούσε υπό τους Σελτζούκους, από το 1097-1339 πέρασε και πάλι στο Βυζάντιο ενώ από το 1339 τελεί υπό τους Τούρκους. Η Νικομήδεια πριν από την Ανταλλαγή είχε 10.000 περίπου ρωμιούς. Από τις παλαιότερες μητροπόλεις αναφέρεται κατά τον 6^ο και 7^ο αι. με οκτώ επισκοπές. Πριν από την Ανταλλαγή η μητρόπολη αποτελούνταν από δύο μεγάλα τμήματα: Νικομήδεια και Απολλωνιάς. Συνολικώς στην μητρόπολη υπάγονταν 64 κοινότητες. Στην Νικομήδεια πριν την Ανταλλαγή ζούσαν 8.000 ρωμιοί, που είχαν μητροπολιτικό ναό του αγίου Βασιλείου, αστική σχολή, νηπιαγωγείο - παρθεναγωγείο σ' αυτήν υπάγονταν οι γνωστές κωμοπόλεις Νεοχώρι, Μιχαλήτσι, Αδαπαζάρ, Σαπάντζα, Φουλατζίκι, Ελμαλί, Κατιρλί, Ηράκλεια (Τεπέκιοϊ) κ.ά. εν όλω 32. Στην Απολλωνιάδα και στις υποδιοικήσεις Κίου, Μιχαλητσίου υπάγονταν άλλα 41 χωριά. Από τον επισκοπικό κατάλογο διακρίνουμε στους νεότερους χρόνους τον Άνθιμο Β' (1837-1840, έπειτα Οικουμενικό Πατριάρχη, τον Αλέξανδρο Ρηγόπουλο (1910-1928).

Η **μητρόπολη Νίκαιας** στην σημερινή τουρκική Ιζνίκ, που ως πόλη γνώρισε τις περιπέτειες των γειτονικών με αυτήν πόλεων: ιδρύθηκε από Μακεδόνες Βοττιαίους, επί Αντιγόνου του Μακεδόνος (316 π.Χ.) και ο Λυσίμαχος, προς τιμήν της συζύγου του, την μετονόμασε σε Νίκαια, ενώ

από άλλους υποστηρίζεται ότι την ονόμασαν έτσι Μακεδόνες του Μ. Αλεξάνδρου, από πόλη κοντινή στην Θεσσαλονίκη, ονομαζόμενη Νίκαια· από το 74 π.Χ. άρχισε η ρωμαιοκρατία, μετά η βυζαντινή, ώσπου το 1204 κατέστη πρωτεύουσα της ελληνικής αυτοκρατορίας του βασιλείου της Νίκαιας. Από το 1331 άρχεται η οθωμανική κατάκτηση. Τον Χριστιανισμό στην Νίκαια εισήγαγε ο Απόστολος Ανδρέας και κατ' επέκταση στην Βιθυνία. Πρώτος επίσκοπος ο Θέογνις (325 μ.Χ.). Έδρα της μητρόπολεως, μετά την οθωμανική κατάκτηση, κατέστη η Κίος παρά την Προποντίδα. Έξοχοι βυζαντινοί συγγραφείς καλλιέργησαν τα γράμματα στο βασίλειο της Νίκαιας: Νικήτας Χωνιάτης, Νικηφόρος Βλεμμύδης, Γ. Ακροπολίτης, Γ. Παχυμέρης (13^{ος} αι.), ο αυτοκράτωρ Θεόδωρος Β' Λάσκαρις (1254-1258). Η μητρόπολη Νίκαιας κατά τον 10^ο αι. αριθμούσε έξι επισκοπές. Το 325 μ.Χ. στην Νίκαια έλαβε χώρα η Α' Οικουμενική Σύνοδος, το 787 η Ζ' με αφορμή την Εικονομαχία. Πριν από την Ανταλλαγή η μητρόπολη Νίκαιας είχε 25 εκκλησίες και 2 μονές, 40 ιερείς, 36 σχολεία, 42 διδασκάλους, 28 διδασκάλισσες, 3526 μαθητές και μαθήτριες. Ο αριθμός των ρωμιών της επισκοπικής περιφερείας ανερχόταν σε 60.000. Πριν από την Ανταλλαγή στην ιστορική αυτή πόλη κατοικούσαν μόνον 400-500, που είχαν μια εκκλησία, της Κοιμήσεως, έναν ιερέα, ένα δημοτικό σχολείο, ενώ ο μητροπολίτης Νίκαιας, που έδρευε στην Κίο, την επισκεπτόταν μια φορά το χρόνο. Στην μητροπολιτική έδρα, την Κίο υπήρχε ανθούσα ρωμέικη κοινότητα, με τρεις ενορίες, της Κοιμήσεως, της Οδηγητρίας και του αγίου Ιγνατίου, δύο μονές, τρία σχολεία με 720 μαθητές, μορφωτικούς συλλόγους. Στην μητρόπολη Νίκαιας ανήκον άλλα δέκα επτά χωριά, γνωστότερα των οποίων ήταν η Λεύκη, το Μιχαλήτσι, το Ορτάκιο, το Λωπάδι. Από τους τελευταίους μητροπολίτες σημειώνουμε τον Βασίλειο Γεωργιάδη (1910-1925), έπειτα Οικουμενικό Πατριάρχη, τον Βενιαμίν (1925-1933) ωσαύτως, Οικουμενικό Πατριάρχη. Ο Βασίλειος ήταν μητροπολίτης Αγχιάλου, όταν το 1906 επεσυνέβη το ολοκαύτωμα της Αγχιάλου.

Η **μητρόπολη Προύσης** στην ομώνυμη πόλη της Βιθυνίας, κοντά στην Προποντίδα, πόλη που είχε ιδρυθεί από τον βασιλέα της Βιθυνίας Προυσία Α' (236-180 π.Χ.) που της έδωσε και το όνομά του· ήκμασε κατά την ρωμαιοκρατία, αλλά και κατά την βυζαντινή περίοδο (323-1328), φημισμένη για τα λουτρά της, εξαιτίας των οποίων, αλλά και της λαμπρής θέσεώς της, είλκυσε το ενδιαφέρον των βυζαντινών αυτοκρατόρων (Ειρήνη Αθηναία, Κωνσταντίνος ΣΤ', Βασίλειος ο Μακεδών κ.ά.).

Τον Χριστιανισμό διέδωσε ο Απόστολος Ανδρέας. Πρώτος επίσκοπος της ήταν ο Αλέξανδρος. Πριν από την Ανταλλαγή στην Προύσα κατοικούσαν πάνω από 7.000 ρωμιοί που είχαν τρεις ενορίες, των Ταξιαρχών, των Αποστόλων, του Ιωάννου του Θεολόγου (μητροπολιτικός), με δύο ιερείς έκαστος ναός, με αρρεναγωγείο, παρθεναγωγείο, νηπιαγωγεία. Στην επισκοπική περιφέρεια Προύσης υπάγονταν άλλα δώδεκα χωριά, με γνωστότερα το Τεπετζίκι, το Δεμιρδέσι, τους Ελιγμούς, την Μεσαίπολη, τα Μουδανιά, την Συγή, την Τρίγλια. Έδρα της μητρόπολεως η Προύσα, ενώ στην μητρόπολη υπήρχαν 25 εκκλησίες, με 29 ιερείς, 31 διδάσκαλοι, 35 διδασκάλισσες, με 3100 μαθητές και συνολικό αριθμό 27.500 ρωμιών. Κατά την Ανταλλαγή μητροπολίτης ήταν ο Κωνσταντίνος Αράμπογλου (Φεβρ. 1922-1924).

Η **μητρόπολη Καλλιουπόλεως και Μαδύτου** στην παραλία της Προποντίδος στην ομώνυμη πόλη που πιθανώς κτίσθηκε από τον Φίλιππο τον Μακεδόνα. Πέρασαν από εκεί ρωμαίοι και βυζαντινοί, σταυροφόροι (1204), ξανά βυζαντινοί του βασιλείου της Νίκαιας, ενώ το 1305 την κατέλαβον οι Καταλανοί και το 1357 οι Οθωμανοί, που για πρώτη φορά έφθασαν σε ευρωπαϊκό έδαφος. Γνωστή στην ιστορία κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο με την αποτυχούσα επίθεση των Άγγλων που αποκρούσθηκε από τους Οθωμανούς – με επικεφαλής τον Κεμάλ Ατατούρκ. Κατά τον 4^ο-6^ο αι. ως επισκοπή υπαγόταν στην μητρόπολη Ηρακλείας, ενώ επί Ανδρονίκου Γ' του Παλαιολόγου (1328-1341) η Καλλίπολις ανυψώθηκε σε μητρόπολη, μετά το 1453 ενώθηκε με την μητρόπολη Ηρακλείας – ως επισκοπή Καλλιουπόλεως και Μαδύτου. Τον 10^ο αι. η επισκοπή Μαδύτου υπαγόταν στην μητρόπολη Ηρακλείας, τον 11^ο-12^ο αι. ανυψώθηκε σε μητρόπολη, που παρέμεινε ως τοιαύτη ως τον 14^ο αι., οπότε συνενώθηκε με την Καλλιουπόλεως. Τον Δεκέμβριο του 1901 η επισκοπή

ανυψώθηκε σε μητρόπολη με πρώτο μητροπολίτη τον, ως τότε, επίσκοπο Ιερώνυμο Γοργία (1897-1909). Κατά την Ανταλλαγή μητροπολίτης ήταν ο Κωνσταντίνος Κοϊδάκης (1912-1924).

Στην μητρόπολη υπάγονταν ένδεκα κωμοπόλεις και χωριά, όπως το Καβακλή, το Πλαγιάρι, το Αγγελοχώρι, η Κριθιά, το Νεοχώρι, το Καβακλή. Στις αρχές του 20^{ου} αι. στην Καλλίπολη κατοικούσαν 4000 ρωμιοί, με δύο δημοτικά, ένα παρθεναγωγείο με τέσσερις διδασκάλους, τρεις διδασκάλισσες και 500 περίπου μαθητές· είχαν τέσσερις ναούς, τον μητροπολιτικό του αγίου Γεωργίου, τον αγίου Νικολάου, τον αγίου Δημητρίου, της Κοιμήσεως και επτά ιερείς.

Στην Μάδυτο κατοικούσαν 4500-5000 ρωμιοί που είχαν από ένα δημοτικό, νηπιαγωγείο, παρθεναγωγείο, έξη διδασκάλους, πέντε διδασκάλισσες και 900 περίπου μαθητές. Πριν από την Ανταλλαγή η μητροπολιτική περιφέρεια είχε 30 εκκλησίες, 40 ιερείς, 15 σχολεία, 27 διδασκάλους, 7 διδασκάλισσες, 2200 μαθητές.

Η **μητρόπολη Ηρακλείας** στην ομώνυμη κωμόπολη στα παράλια της Προποντίδος· είναι η αρχαία Πέρινθος και λόγω της θέσεώς της προεκάλεσε το ενδιαφέρον ρωμαίων και βυζαντινών, ιδίως του Ιουστιανιανού. Τον 14^ο αι. κατελήφθη από τους Οθωμανούς. Τον Χριστιανισμό εισήγαγε ο Απόστολος Ανδρέας και η Ηράκλεια ήταν επισκοπή από τον 2^ο αι. εξελιχθείσα σε εκκλησιαστικό κέντρο και ο επίσκοπος του γειτονικού Βυζαντίου (Κπόλεως) χειροτονούνταν από τον Ηρακλείας, ο οποίος έδιδε και την πατριαρχική ράβδο στον Πατριάρχη Κπόλεως κατά την ενθρόνισή του. Η σπουδαιότης της μητροπόλεως καταφαίνεται εκ του γεγονότος ότι σ' αυτήν υπάγονταν τον 12^ο αι. 16 επισκοπές, ενώ τον 19^ο αι. τρεις.

Στην ευρεία επισκοπική περιφέρεια κατά τις αρχές του 20^{ου} αι. υπάγονταν 100 κωμοπόλεις και χωρία με 95.000 ρωμιούς, 175 ναούς, 130 ιερείς, 120 σχολεία, 121 διδασκάλους και 45 διδασκάλισσες και 6500 περίπου μαθητές. Η μητρόπολη είχε επτά τμήματα: Ηράκλεια, Ραιδεστός, Κεσσάνη, Μάλγαρα, Τυρολόη, Ουζούν Κιοπρού (Μακρά Γέφυρα), Χαριούπολις. Γνωστότερα χωριά Τσαντώ, Πάνιδον, Κούμβαον, Ναϊπκιοϊ, Σχολάρι, Εξαμήλι, Κιρμένι, Στράντζα κ.ά.

Η **μητρόπολη Σηλυβρίας** στην ομώνυμη πόλη της Προποντίδος, που κτίσθηκε από τους Μεγαρείς τον 7^ο αι. π.Χ.: γνώρισε την ρωμαιοκρατία και περιελήφθη στο βυζαντινό κράτος. Στον μητροπολιτικό ναό της, του Σωτήρος Χριστού, είχαν κατατεθεί τα οστά του αυτοκράτορος Βασιλείου Β' του Βουλγαροκτόνου. Το 1453 την κατέκτησαν οι Οθωμανοί. Γενέθλια πόλη του αγίου Νεκταρίου του Κεφαλά. Κατά τους βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους αναφέρονται επτά ναοί, ορισμένοι σωζόμενοι ως σήμερα μετατραπέντες σε τεμένη: ναός του αγίου Σπυρίδωνος, του Σωτήρος Χριστού, των Γενεθλίων της Θεοτόκου, της Κοιμήσεως, του Ιωάννου του Θεολόγου, του αγίου Αγαθονίκου, του αγίου Γεωργίου. Στην μητρόπολη δεν υπέκειντο επισκοπές. Πρώτος επίσκοπος ήταν ο Σέργιος (325 μ.Χ.), ενώ κατά την Ανταλλαγή μητροπολίτης ήταν ο Ευγένιος Παπαθωμάς (1913-1926). Στην Σηλυβρία ετιμάτο η Αγία Παρασκευή η Επιβατιανή με ομώνυμο ναό που κατεδαφίστηκε το 1970, ενώ περίφημα ήσαν τα Αρχιγένεια Εκπαιδευτήρια, τον καθηγητού της Ιατρικής της Κπόλεως Σαράντη Αρχιγένη. Στην Σηλυβρία κατοικούσαν πριν την Ανταλλαγή περίπου 2000 ρωμιοί, που είχαν τρία σχολεία, με 11 διδασκάλους και 405 μαθητές. Σημαντική κωμόπολη, οι Επιβάτες με 2000 ρωμιούς και 4 σχολεία, με ένα δημοτικό, παρθεναγωγείο. Γνωστότερα χωριά: Φανάρι, Δελλιώναι, Επιβάτες, Εξάστερον, Αιγιαλοί, Οικονομείον κ.τ.λ.

1.5. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

Η **μητρόπολη Τυρολόης και Σερεντίου** αναφέρεται αρχικώς στην Τυρολόη της Ανατολικής Θράκης. Παρακείμενη κωμόπολη το Σερέντιον (τουρκ. Ιστράντζα), που μαζί με την Τυρολόη ήταν επισκοπές της μητροπόλεως Ηρακλείας. Στα Τακτικά αναφέρονται ως Τζουρουλλού, Τζουρουλόη, Τυρουλώη, Τυρουλού, Σαργέντζη, Σερεντζίου. Το 1840 ανυψώθηκε σε μητρόπολη, αλλά το 1848 και οι δύο επισκοπές υπήχθησαν στην μητρόπολη Ηρακλείας· τον Μάρτιο του 1907 ανυψώθηκε πάλι σε μητρόπολη.

Πριν από την Ανταλλαγή στην Τυρολόη υπάγονταν 23 χωρία και κατοικούσαν 6500 ρωμιοί, που είχαν από ένα δημοτικό και ένα παρθεναγωγείο με 500 μαθητές και οκτώ διδασκάλους, η Στράντζα 6000 ρωμιούς με τον ίδιο αριθμό σχολείων και 7 διδασκάλους. Συνολικώς στο τμήμα Τυρολόης κατοικούσαν 20.000 ρωμιοί, που είχαν 8 εκκλησίες, 14 ιερείς, 16 διδασκάλους, 700 μαθητές. Σημερινός (τιτουλάριος εν ενεργεία) μητροπολίτης είναι ο ομότιμος καθηγητής του Α.Π.Θ. Σεβ. κ. Παντελεήμων Ροδόπουλος.

Η μητρόπολη Γάνου και Χώρας στην Ανατολική Θράκη που οφείλει την ονομασία της στις δύο κωμοπόλεις Γάνος και Χώρα. Η Γάνος ήταν αποικία των Μεγαρέων. Κατά τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους, και ύστερα κατά τους βυζαντινούς, η περιοχή κατέστη σημαντικό μοναστικό κέντρο, που διατηρήθηκε ως ακόμη τον 14^ο αι. Στην αρχή η Γάνος ήταν τμήμα της επισκοπής Πανίου και κατόπιν της επισκοπής Περιστάσεως της μητροπόλεως Ηρακλείας· αργότερα, τέλη 13^{ου} αι., ανυψώθηκε σε αρχιεπισκοπή. Το 1324 μ.Χ. υπήχθη «κατ' επίδοσιν» στην μητρόπολη Πηγών και Παρίου και αργότερα στην μητρόπολη Κυζίκου. Δεν είχε επισκοπές.

Στις αρχές του 20^{ου} αι., στην επισκοπική περιφέρειά της υπάγονταν 10 χωριά με 8.000-9.000 περίπου ρωμιούς, που είχαν 22 εκκλησίες, 32 ιερείς, 6 μονές, 13 σχολεία, 1500 μαθητές. Στην Γάνο κατά την Ανταλλαγή κατοικούσαν 3000 ρωμιοί και στην Χώρα 5000. Στην Γάνο υπήρχαν οι ναοί των Ταξιαρχών, του αγίου Νικολάου, του αγίου Χαραλάμπους, της Παναγίας της Οδηγητρίας· στην Χώρα: του αρχαγγέλου Μιχαήλ, της Μεταμορφώσεως, του αγίου Ιωάννου του Προδρόμου. Κατά την Ανταλλαγή μητροπολίτης ήταν ο Τιμόθεος Λαμνής (1913-1924).

Η μητρόπολη Μυριοφύτου και Περιστάσεως στις ομώνυμες κωμοπόλεις της Ανατ. Θράκης στην Προποντίδα, ιδρυμένες κατά τον πρώτο αποικισμό (7^{ος} αι. π.Χ.). Εκκλησιαστικώς υπήγοντο στην μητρόπολη Ηρακλείας. Τον 16^ο αι. αποτελούσαν επισκοπή της μητροπόλεως Ηρακλείας και τον 18^ο αι. ξεχωριστή επισκοπή. Τον Ιανουάριο του 1909 ανυψώθηκε σε μητρόπολη με πρώτο μητροπολίτη τον επίσκοπό της Φιλόθεο. Γνωστές κωμοπόλεις και χωριά: Ηρακλείτσα, Λούπονδα, Στέρνα, Πλάτανος κ.ά. Λίγο πριν την Ανταλλαγή λειτουργούσαν 8 αστικές σχολές, 5 δημοτικά, 6 μικτά, με 17 διδασκάλους και 7 διδασκαλισσες και 2000 περίπου μαθητές. Κατά την Ανταλλαγή μητροπολίτης ήταν ο Σωφρόνιος Σταμούλης (1917-1923).

Η μητρόπολη Μετρόφην και Αθέρων στις ομώνυμες κωμοπόλεις της Ανατολικής Θράκης ήκμασε στα χρόνια του Ιουστινιανού και κατελήφθη από τους Οθωμανούς το 1371. Η επισκοπή τους υπάγονταν στας Ηρακλείας· μετά την Άλωση οι Μέτραι ήταν εξαρχία του Πατριαρχείου. Τον Οκτώβριο του 1909 η επισκοπή ανυψώθηκε σε μητρόπολη με πρώτο μητροπολίτη τον Γρηγόριο και έδρα τις Μέτρες.

Στις αρχές του 20^{ου} αι. στις Μέτρες κατοικούσαν 1500 περίπου ρωμιοί με ένα σχολείο, 120 μαθητές και 4 διδασκάλους και τα Αθυρά 500 περίπου, με μία σχολή, 96 μαθητές και ένα διδάσκαλο, στην Καλλικράτεια 1200, μία σχολή, με 100 μαθητές. Γνωστές κωμοπόλεις και χωριά: Πετροχώρι, Δημοκράτεια, Καλλικράτεια, Πλάγια.

Η μητρόπολη Βιζύης στην ομώνυμη πόλη της Ανατολικής Θράκης κειμένη σε υψηλό λόφο στις υπώρειες του Μικρού Αίμου, σε στρατηγική θέση κοντά στην Κπολη, απ' όπου πέρασαν Θράκες, αρχαίοι Έλληνες, μεταξύ των οποίων και Μακεδόνες, Ρωμαίοι, Βυζαντινοί. Στην Α' Οικουμενική Σύνοδο, το 325 μ.Χ., συμμετείχε και επίσκοπος Βιζύης. Τον 14^ο αι. ανυψώθηκε σε μητρόπολη και το 1354 της παραχωρείται «κατ' επίδοσιν» η μητρόπολη Δέρκων και το 1365 η μητρόπολη Μηθύμνης. Αφού διήλθε περίοδο παρακμής προ του 1682 ενώνεται μεταξύ της και η ερημωθείσα μητρόπολη Μήδειας. Στην πόλη σώζεται τμήμα του βυζαντινού ναού της Αγίας Σοφίας (του ΣΤ' αι.), ενώ δύο λαμπροί ναοί της, της αγίας Σοφίας και του αγίου Νικολάου μετά το 1453 έγιναν τεμένη.

Στις αρχές του 20ού αι. η Βιζύη είχε 3000 ρωμιούς με 2 σχολεία, 195 μαθητές και 2 διδασκάλους. Στην επισκοπική περιφέρεια της Βιζύης ζούσαν στα τέλη του 19^{ου} αι. περί τις 30.000 ρωμιοί, που κατοικούσαν σε 30 κωμοπόλεις και χωρία μεταξύ των οποίων αναφέρουμε: Κρυόνερον, Μαγκριώτισσα, Μήδεια, Σαμακόβι, Σαρακήνα, Σοφίδες· λειτουργούσαν 27 σχολεία, με 1800 μαθητές

και 34 διδασκάλους. Στον επισκοπικό κατάλογο πρώτοι επίσκοποι φέρονται οι Γεώργιος και Παπιανός, ενώ κατά την Ανταλλαγή μητροπολίτης ετέλει ο Άνθιμος Σαρίδης (1908-Νοέμ. 1922). Πατρίδα του Γ. Βιζυηνού.

Η **Ιερά Μητρόπολη Αδριανουπόλεως** στην ομώνυμη πόλη της Ανατ. Θράκης κτισμένη από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα Αδριανό το 127 π.Χ. Η πόλη γνώρισε πολλές ιστορικές περιπέτειες δεχθείσα επιθέσεις Γότθων (378), Ούννων (5^{ος} αι.), Αβάρων (6^{ος} αι.), Βουλγάρων (9^{ος}, 10^{ος} αι.), Φράγκων (1189-1190, 1204). Το 1361 κατελήφθη από τους Οθωμανούς.

Στην Αδριανούπολη υπεγράφη η ομώνυμη συνθήκη της Αδριανουπόλεως, το 1829, μία εξ εκείνων που οδήγησαν στη δημιουργία του νεοελληνικού κράτους μετά τον ρωσσοτουρκικό πόλεμο. Την πόλη κατέλαβαν οι Βούλγαροι το 1913 και οι Έλληνες Ιούλ. 1920 – 25 Οκτ. 1922. Η επισκοπή Αδριανουπόλεως καθίσταται γνωστή ως αρχιεπισκοπή Αιμιλίου και ως μητρόπολη Αδριανουπόλεως υπήρξε μεταξύ των πρώτων του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Τον 10^ο αι. είχε 11 επισκοπές, τον 10^ο-13^ο ένδεκα, τον 13^ο 13, μετά την Άλωση είχε μία μόνον, της Αγαθουπόλεως.

Στην επισκοπική περιφέρεια υπάγονταν 301 χωριά και με πληθυσμό 125.00 ρωμιούς (περί το 1870), ενώ κατά την Ανταλλαγή είχε 5 κωμοπόλεις με 60.000 ρωμιούς και χωριά με 68 ναούς, 104 ιερείς, 97 σχολεία, 122 διδασκάλους, 75 διδασκαλισσες, 9000 μαθητές. Διοικητικώς υπήρχον επτά καζάδες: Αδριανουπόλεως, Χάφσας, Μουπαφά πασά, Σαράντα Εκκλησιών, Βιζύης, Λουλέ Βουργάζ, Βαβά Εσκί. Γνωστές κωμοπόλεις στον καζά Αδριανουπόλεως που είχε 17 χωριά: Καραγάτς, Σκούταρι, Αρναούτκιοϊ, στον Καζά Χάφσας με 7 χωριά, το Χάσκιοϊ, στον Μουταφά Πασά με 9 χωρία, στον Σαράντα Εκκλησιών, με 6 χωριά: η Σκόπελος, η Πέτρα, ο Σκοπός, στον Βιζύης με 4 χωριά, το Σκεπαστό, η Γέννα, στον Λουλέ Βουργάζ με 4 χωριά, το Αϊβαλή, τον Βαβά Εσκί, το Καρχαλή.

Η Αδριανούπολη ήταν πάντα μια πλούσια πόλη και από το 1840 γνώρισε σπουδαία οικονομική και πνευματική άνθιση με τα Ζάππεια εκπαιδευτήρια, το Γυμνάσιον, τις αστικές σχολές, τις συντεχνίες. Άλλα και κατά τον 16^ο αι. την σχολή Αδριανουπόλεως δίδασκε ο σοφός Ιω. Ζυγομαλάς. Τον 17^ο αι. ο σοφός μητροπολίτης Αδριανουπόλεως Νεόφυτος κάλεσε τον Ευγένιο Αιτωλό, τον 19^ο αι. ο μητροπολίτης ιεροεθνομάρτυς Δωρόθεος Πρώιος έδωκε σημαντική ώθηση στην εκπαιδευτική κίνηση και ζωή της πόλεως. Πρώτος επίσκοπος ήταν ο Ευτρόπιος (336 μ.Χ.) και κατά την Ανταλλαγή ο Πολύκαρπος Βαρβάκης (1910-1931).

Η **μητρόπολη Αίνου** στην αρχαία Αίνο (τουρκ. Ενέζ), κοντά στην Αλεξανδρούπολη, την Κεσσάνη και τα Ύψαλα, αρχαία πόλη της Θράκης αναφερόμενη και από τον Όμηρο. Θεωρείται αποικία των Αιολέων. Λόγω της θέσεώς της υπέστη επιδρομές Περσών, κατακτήθηκε από τον Φίλιππο και τον Μ. Αλέξανδρο, αργότερα εισέβαλαν Γότθοι, Ούννοι, Αβάροι, Φράγκοι, Βούλγαροι, Γενοβέζοι, ωσπου το 1457 κατακτήθηκε από τους Οθωμανούς. Επί Ιουστινιανού κατέστη αρχιεπισκοπή και επί Αλεξίου Α' του Κομνηνού ανυψώθηκε σε μητρόπολη με έδρα, στις αρχές του 20ού αι. το Δεδεαγάτς.

Η Αίνος είχε στις αρχές του 20^{ου} αι. 7.000 ρωμιούς που κατοικούσαν σε 25 χωρία με 18 σχολεία, 22 διδασκάλους και 700 μαθητές. Πρώτος επίσκοπος φέρεται ο Ολύμπιος και κατά την Καταστροφή ο Ιωακείμ Γεωργιάδης (1907-1923). Γνωστότερα χωρία ο Μαΐστρος, η Αμυγδαλιά, το Κεμερλή.

Η **Ιερά Μητρόπολη Σαράντα Εκκλησιών** στην ομώνυμη θρακική πόλη με πρώτους επισκόπους τον Άνθιμο Αναστασιάδη (1906-1910) και τον Αγαθάγγελο Παπαναστασιάδη (1910-1922). Επί Πατριάρχου Ιωακείμ, τον Μάιο του 1906, η επισκοπή ανυψώθηκε σε μητρόπολη. Σ' αυτήν υπάγονταν τα χωριά Σκοπός, Υέννα, Σκεπαστό, Ευκαρπία, Πέτρα, Σκόπελο (που είχε και ιδιαίτερη επισκοπή), τα οποία απεκόπησαν από την επαρχία Αδριανουπόλεως.

1.6. ΠΟΝΤΟΣ

Η **μητρόπολη Τραπεζούντος** στην ομώνυμη πόλη του Ευξείνου Πόντου, γνωστή ως ελληνική πόλη από την Κύρου Ανάβαση των Μυρίων του Ξενοφώντος. Γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη επί ρωμαιοκρατίας εκ της στρατηγικής της θέσεως και της οδού προς Περσία και Ασία. Κατεστράφη το

257 μ.Χ. από τους Γότθους και αργότερα ο Ιουστινιανός φρόντισε για την προκοπή της ως αναχώματος των περσικών και αραβικών εισβολών. Η οικογένεια Γαβράδων επεδίωξε απόσχισή της από το Βυζάντιο και τον μετασχηματισμό της ως φέουδου. Μετά το 1204 κατέστη η περιώνυμη Αυτοκρατορία της Τραπεζούντος επί Μεγαλοκομνηνών ως την οριστική κατάληψή της από τους Οθωμανούς το 1461, όπότε οι χριστιανικοί ναοί μετεβλήθησαν σε τζαμιά.

Στον Πόντο η διάδοση του Χριστιανισμού συνδέεται με τις Πράξεις των Αποστόλων 2,6-11 και την Α' Καθολική του Πέτρου 1,1. Στον Πόντο εμόνασαν και διετύπωσαν τους κανόνες του μοναχισμού οι Μ. Βασίλειος, Γρηγόριος Νύσσης και Γρηγόριος Νεοκαισαρείας.

Η μητρόπολη Τραπεζούντος είχε υπό την δικαιοδοσία της τον 12^ο-13^ο αι. 15 επισκοπές, αλλά τον 14^ο αι. 1 ή 2. Ο άγιος και πρωτοστάτης της Τραπεζούντος ήταν (και είναι) ο άγιος Ευγένιος, μαρτυρήσας επί Διοκλητιανού (284-305).

Στην Τραπεζούντα άνθισαν οι τέχνες και τα γράμματα, με εξέχουσες μορφές όπως ο Ιω. Ειφιλίνος (1010-1075), ο Βησσαρίων Νικαίας (1403-1472), ο Γεώργιος Τραπεζούντιος (1396-1486), ο Γεώργιος Αμοιρούτσης κ.ά. Κατά την Τουρκοκρατία συνεχίσθηκε η αυτή άνθιση με το Φροντιστήριο Τραπεζούντος και εξέχοντες λογίους ως οι Σεβαστός Κυμινήτης, Γεώργιος Υπομενάς, Λάζαρος Σκρίβας, Θεόδωρος Συμεώνος, μία άνθιση που διατηρήθηκε ως την Ανταλλαγή.

Σημαντικοί ναοί ήσαν ο ναός της Παναγίας Χρυσοκεφάλου, της αγίας Άννης, του αγίου Βασιλείου, της Ευαγγελιστρίας, οι μονές της Παναγίας Θεοσκεπάστου, του αγίου Σάββα και ο ναός και μονή της αγίας Σοφίας. Περιώνυμες ήσαν ως το 1922 οι μονές της Παναγίας Σουμελά, του αγίου Ιωάννου του Βαζελώνος και του αγίου Γεωργίου Περιστερεώτα. Από την Τραπεζούντα κατάγονταν οι μεγάλες φαναριωτικές οικογένειες των Υψηλαντών και Μουρούζηδων. Κατά την Τουρκοκρατία 1461-1665 μητροπολιτικός ναός ήταν του αγίου Φιλίππου και έπειτα ο ναός του αγίου Γρηγορίου Νύσσης.

Στην μητρόπολη Τραπεζούντος κατά την Ανταλλαγή υπήρχαν 96 ναοί, 102 ιερείς, 66 σχολεία, 98 διδάσκαλοι, 27 διδασκάλισσες, 3500 μαθητές, 1500 μαθήτριες. Στην μητρόπολη υπάγονταν εκκλησιαστικώς 77 χωριά διασκορπισμένα στις περιφέρειες Τραπεζούντος, Πλατάνων, Ελεβής, Γεμουράς, Σουρμαίνων, Όφεως, Ριζαίου. Συνολικός αριθμός ρωμιών περί τις 40.000.

Ένεκα, κυρίως, των ρωσοτουρκικών πολέμων ήδη από τις αρχές του 18^ο αι. ως το 1918, υπήρξαν συνεχή ρεύματα μεταναστεύσεως Ποντίων προς την νότιο Ρωσία και τον Καύκασο.

Από τον επισκοπικό κατάλογο διακρίνουμε ως πρώτο επίσκοπο τον Απόστολο Ανδρέα τον Πρωτόκλητο ενώ κατά την Ανταλλαγή Χρύσανθο Φιλιππίδη (1913-1938), τον κατοπινό αρχιεπίσκοπο Αθηνών (1941-1945), συγκλονιστική προσωπικότητα με πλούσιο συγγραφικό και εθνικό έργο.

Η μητρόπολη Χαλδίας στην Αργυρούπολη του Πόντου γνώρισε την ρωμαιοκρατία και μετά την βυζαντινή, υπαγόμενη ως περιοχή στο θέμα της Χαλδίας. Και εδώ οι δούκες της Χαλδίας επεχείρησαν αυτονόμηση της περιοχής, ώσπου επ' ολίγον την κατέλαβαν οι Σελτζουκίδες Τούρκοι, τους οποίους εξεδίωξε ο Θεόδωρος Γαβράς. Μετά το 1204 η επισκοπική περιφέρεια υπήρχη στην αυτοκρατορία των Μεγαλοκομνηνών της Τραπεζούντος ως το 1461. Η Αργυρούπολη ονομάσθηκε έτσι εκ των ορυχείων του αργύρου και ήταν σημαντικό εμπορικό κέντρο που συνέδεε δρόμους προς την Περσία, Συρία και Ινδία. Οι μεταλλωρύχοι, που ήσαν ρωμιοί, είχαν αποκτήσει πολλά προνόμια, αφού ο άργυρος ήταν προσδοφόρα πηγή για το σουλτανικό θησαυροφυλάκιο. Αυτοί βοήθησαν, εκ του πλούτου τους, τα πρεσβυγενή πατριαρχεία και την Ρωμιοσύνη του Πόντου. Στις αρχές του 19^ο αι. καταργήθηκαν τα προνόμια και άρχισε η παρακμή των ορυχείων. Μεταξύ 1624-1653 η επισκοπή ανυψώθηκε σε αρχιεπισκοπή και το 1767 σε μητρόπολη.

Στην επισκοπική περιφέρεια λειτουργούσαν 223 σχολεία, με 437 διδασκάλους και 11250 περίπου μαθητές, ενώ άλλες πηγές αναφέρουν συνολικό αριθμό ρωμιών 103.000, 119 κοινότητες, 248 εκκλησίες, 300 ιερείς. Στην Αργυρούπολη υπήρχαν πέντε ναοί: του αγίου Γεωργίου (μητροπολιτικός), του αγίου Ιωάννου, των αγίων Θεοδώρων, του Τιμίου Σταυρού, της Κοιμήσεως, καθώς και η μονή

Χουτουρά. Σημαντική προσωπικότητα του 18^{ου} αι. ήταν ο αρχιεπίσκοπος Ιγνάτιος Φυτίανος που ίδρυσε το 1730 ελληνικό σχολείο και συνεργάσθηκε με άλλους Ποντίους λογίους ευρισκομένους στις παραδουνάβιες ηγεμονίες. Από τις οικογένειες της Αργυρουπόλεως ξεχωρίζει αυτή των Σαρασιτών.

Η Κερασούς, αρχαία αποικία των Μιλησίων, προσαρτήθηκε στην μητρόπολη Χαλδίας τον Οκτώβριο του 1913. Αρχικώς ήταν ανεξάρτητη μητρόπολη, αργότερα κατέστη επισκοπή της Νεοκαισαρείας, κατά την Οθωμανοκρατία υπαγόταν στην μητρόπολη Τραπεζούντος. Γνώρισε την κατάκτηση των Ρωμαίων, στην συνέχεια αποτέλεσε τμήμα της βυζαντινής αυτοκρατορίας, την περίοδο 1204-1461 της αυτοκρατορίας της Τραπεζούντος. Στην πόλη κατοικούσαν 12.000 ρωμιοί με μητροπολιτικό ναό της Μεταμορφώσεως.

Οι ρωμιοί είχαν νηπιαγωγεία, αρρεναγωγεία, παρθεναγωγείο, ημιγυμνάσιο με 1.000 μαθητές. Στον επισκοπικό κατάλογο ως πρώτος επίσκοπος φέρεται ο Θεόληππος, ενώ πριν την Ανταλλαγή τελούσε ο Λαυρέντιος Παπαδόπουλος (Μάιος 1905-Οκτ. 1922), ενώ ο προκάτοχός του Βασίλειος Κορβόπουλος (Οκτ. 1922-1924) μεταβάσι στην Αμερική αυτοανακηρύχθηκε αρχηγός της αυτοκεφάλου ορθοδόξου Ελληνικής Εκκλησίας των Η.Π.Α. και Καναδά, καθαιρέθηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, αλλά τελικώς αποκατεστάθη το 1930 ως πρώην Χαλδίας· τελικώς εξελέγη μητροπολίτης Δράμας (1930-1941).

Η **μητρόπολη Νεοκαισάρειας**, τα αρχαία Κάβειρα, κατόπιν Διόσπολις, Σεβαστή και τέλος Νεοκαισάρεια (τουρκιστί Νικσάρ). Με το όνομα Νεοκαισάρεια τιμήθηκε, προφανώς, κάποιος Ρωμαίος Καίσαρ. Ιστορική πόλη ως πρωτεύουσα του Πόντου με τα ανάκτορα του βασιλέως του Πόντου Μιθριδάτου. Μετά την ρωμαιοκρατία οι Γότθοι κατέστρεψαν την πόλη (253, 254 μ.Χ.). Υπήχθη στην βυζαντινή αυτοκρατορία και κατά τα τέλη του 11^{ου} αι. η πόλη κατακτήθηκε από τους Σελτζούκους. Ο Χριστιανισμός διαδόθηκε, κατά τις παραδόσεις, από τους Αποστόλους Ανδρέα και Πέτρο· ως πρώτος επίσκοπος φέρεται ο Γρηγόριος ο Θαυματουργός (μέσα 3^{ου} αι.). Το 319 μ.Χ. συνήλθε στην Νεοκαισάρεια Σύνοδος, όπου εξετάσθηκαν θέματα εκκλησιαστικής ευταξίας, όπου έλαβον μέρος 20 επίσκοποι της Μ. Ασίας. Κατά τον 9^ο και 10^ο αι. στην μητρόπολη υπάγονταν 4 επισκοπές και κατά τον 13^ο και 14^ο αι. επτά. Μετά τον 15^ο αι. δεν είχε επισκοπές και η μητρόπολη περίπτει σε παρακμή και εξ αιτίας των διενέξεων της με την μητρόπολη Χαλδίας· κατά περιόδους, μάλιστα, εξ αιτίς της παρακμής η μητρόπολη περίπτει σε εξαρχία (1684, 1742-1744). Το 1873 χωριά της μητροπόλεως από την Παφλαγονία υπάγονται στην μητρόπολη Αγκύρας και ο μητροπολίτης μεταθέτει την έδρα στην Τοκάτη. Στην ίδια μητρόπολη υπάγονταν οι γνωστές κωμοπόλεις Σεβάστεια, Κασταμονή, Ζαφράμπολις (Θεοδωρούπολις), τα Κοτύωρα (Ορντού), Φάτζα, Οινόη, Ινέπολις. Στις αρχές του 20^{ου} αι. και ως την Ανταλλαγή έδρα της μητροπόλεως ήταν τα Κοτύωρα, ενώ ο συνολικός πληθυσμός της επισκοπικής αυτής περιφέρειας ανερχόταν σε 100.000 ρωμιούς, που είχαν 150 σχολεία, 170 διδασκάλους και διδασκάλισσες και 5.000 μαθητές.

Κατά μία άλλη εκτίμηση κατά την Ανταλλαγή η επισκοπική περιφέρεια είχε 195 κοινότητες με 68.000 ρωμιούς, ενώ στην Νεοκαισάρεια ζούσαν μόνον 300 ρωμιοί. Στην Τοκάτη ζούσαν περί τους 1.000 τουρκόφωνοι ρωμιοί, στα Κοτύωρα 5.500 με αστική σχολή – σχολαρχείο δωρεά του Κωνστ. Ψωμιάδη, η καλούμενη Ψωμιάδειος Σχολή, κοντά στον ναό της Υπαπαντής, σωζόμενη, όπως και ο ναός, ως σήμερα. Είχε στην ενορία του αγίου Νικολάου 350 μαθητές και 7 διδασκάλους. Στην ενορία του αγίου Νικολάου υφίστατο η Καρνείδιος σχολή με 3 διδασκάλους και 150 μαθητές. Ο τελευταίος μητροπολίτης Πολύκαρπος Ψωμιάδης (1911-1922) ίδρυσε το Πολυκάρπειο Παρθεναγωγείο με 3 διδασκάλισσες και 150 μαθητές.

Η **μητρόπολη Κολωνείας** γειτονική προς τους νομούς Σιβάς (Σεβάστειας), Ορντού (Κοτυώρων), Αργυρουπόλεως και Τραπεζούντος, ανήκε στο βασίλειο του Μιθριδάτου του Ευπάτωρος (115-66 π.Χ.) και ο Πομπήιος που την κατέλαβε την ονόμασε Κολώνεια, ενώ η γειτονική της ήταν η Νικόπολις, που περιτείχισε ο Ιουστινιανός ο Μέγας. Με την εμφάνιση των Τουρκομάνων, από τον 11^ο-15^ο αι., υπέστη πολλές καταστροφές, ώσπου το 1473 κατελήφθη από τους Οθωμανούς. Η επισκοπική αυτή περιφέρεια υφίστατο κατά καιρούς πολλά δεινά εκ των συγκρούσεων σιτών και

σουνιτών. Οι Απόστολοι Ανδρέας και Πέτρος, κατά την παράδοση, διέδωσαν τον Χριστιανισμό. Τον 4^ο αι. μ.Χ. υφίστατο επισκοπή Νικοπόλεως, ενώ περί το 375 μ.Χ. πρώτος επίσκοπος Κολωνείας φέρεται ο Ευφρόνιος. Την ίδια εποχή εμφανίσθηκε ο αρειανισμός, τον οποίο καταπολέμησε ο Μ. Βασίλειος. Αργότερα (7^{ος} αι.) στην περιοχή εμφανίσθηκαν οι Πανδικιανοί, πολλούς των οποίων οι βυζαντινοί αυτοκράτορες μετέφεραν στα Βαλκάνια. Στην Κολωνεία και στην Νικόπολη σώζονταν πολλά χριστιανικά μνημεία, μεταξύ των οποίων και η Μονή της Παναγίας Καγιά Ντιμπή (5^{ος} αι., ανοικοδ. 18^{ος}-1810), που υπήρξε προσκύνημα των Ποντίων, ο ναός του Ευαγγελισμού στο χωριό Μπάλτζανα (6^{ος} αι.), ο άγιος Γεώργιος στο χωριό Σουγιανλή (Ποτάμια). Κατά την παράδοση στην Νικόπολη και σε βυζαντινό πύργο φυλακίσθηκαν οι Τεσσαράκοντα μάρτυρες. Το 1889 επανιδρύθηκε η μητρόπολη Κολωνείας, που το 1391 είχε ενσωματωθεί στην μητρόπολη Τραπεζούντος.

Σύνολο ρωμιών στην επισκοπική περιφέρεια προ της Ανταλλαγής 35.000 περίπου, που είχαν 92 σχολεία, 105 διδασκάλους και 3.450 μαθητές. Άλλη πηγή αναβιβάζει τον αριθμό των ρωμιών σε 67.000, που είχαν 121 ναούς και 6 μονές.

Η **μητρόπολη Ροδοπόλεως** στην βυζαντινή πόλη Ροδόπολη, όπου αρχικώς λειτούργησε ως επισκοπή που μαζί με την μητρόπολη Φάσιδος υπήχθη στην μητρόπολη Τραπεζούντος. Η ιστορία της συνδέεται με τις γνωστές μονές (Σουμελά, Περιστερέωτα), που ήσαν προ των Γεν. Κανονισμών (1862) πατριαρχικές εικλησίες. Κατά τα έτη 1863-1867 ιδρύθηκε η μητρόπολη Ροδοπόλεως με πρώτο μητροπολίτη τον Γεννάδιο Βασιλειάδη, που προκάλεσε πολλές αντιδράσεις των εντοπίων, που συνδέονταν από μηνών με τις άνω μονές, με εξαίρεση, πάντως, τους κατοίκους της Σάντας. Έτσι το Πατριαρχείο αναγκάσθηκε να την καταργήσει και να επανιδρύσει τις εξαρχίες. Το 1902 ανασυστάθηκε πάλιν η μητρόπολη με μητροπολίτη τον από Ναζιανζού Γερβάσιο Σαρασίτη με έδρα τα Λιβερά.

Προ της Ανταλλαγής ζούσαν εκεί 37.000 ρωμιοί, που είχαν 46 κοινότητες, 80 εκκλησίες με 104 ιερείς, 67 σχολεία, 137 διδασκάλους και 4.000 περίπου μαθητές.

Η **μητρόπολη Αμασείας** στην ομώνυμη πόλη, γενέτειρα του γεωγράφου Στράβωνα (γεν. 62 π.Χ.). Γνωστή ως πρωτεύουσα του βασιλείου των Μιθριδατών, όπου πολλά ερείπια ανακτόρων και τάφων. Ο Απόστολος Ανδρέας εισήγαγε τον Χριστιανισμό στην περιοχή. Τον 1^ο αι. π.Χ. περιήλθε στους Ρωμαίους ενώ αργότερα ο Ιουστινιανός την ανοικοδόμησε. Το 712 μ.Χ. κατελήφθη από τους Άραβες, τον 11^ο από τους Σελτζούκους, το 1392 από τους Οθωμανούς. Η πόλη γνώρισε μεγάλη άνθιση εκ της θέσεώς της. Προ της Ανταλλαγής στην Αμάσεια ζούσαν 20.000 ρωμιοί ενώ στην σύνολη περιοχή κατοικούσαν 153.000 ρωμιοί, σε 392 κοινότητες, 392 ναούς, 439 ιερείς, 325 σχολεία, 10.000 μαθητές, 565 δασκάλους. Στην Αμάσεια λειτουργούσε ο τρισυπόστατος ναός των αγίων Χαραλάμπους, Βασιλέως (επισκόπου, 4^{ος} αι.) και Γεωργίου και ο ναός της αγίας Τριάδος. Πρώτος επίσκοπος ο Φαίδιμος (235 μ.Χ.) και από τους νεοτέρους ο Άνθιμος Αλεξούδης (1887-1908), ο Γερμανός Καραβαγγέλης (1908-1922), ο Σπυρίδων Βλάχος (1922-1924), ο Απόστολος Τρύφωνας (1951-1957). Στην μητρόπολη Αμασείας υπάγονταν περί τις 5-7 επισκοπές. Έδρα της μητροπόλεως η Αμισός και σ' αυτήν περιλαμβάνονταν η Αμάσεια, η Αμισός, η Πάφρα.

1.7. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Η **μητρόπολη Δέρκων** στην ομώνυμη στρατηγική περιοχή, που η αρχή της ως επισκοπή είναι ο 6^{ος} αι., υπαγομένη στην μητρόπολη Ηρακλείας, για να ανυψωθεί σε μητρόπολη το 1380. Το 1655 αποκατεστάθη ως μητρόπολη Δέρκων και Νεοχωρίου, στην οποία προσετέθηκαν και τα πατριαρχικά χωριά Θεραπειά και Βαθυρρύναξ (Βουγιούκδερε). Έτσι ο Δέρκων μετέφερε την έδρα του στά Θεραπειά και από τα μέσα του 19^{ου} αι. ως χειμερινή το Μακροχώρι στην Προποντίδα. Προ της Ανταλλαγής στην μητρόπολη υπάγονταν 41 χωριά, αλλά μετά το 1923 απέμειναν μόνον 5: τα Θεραπειά, ο Βαθυρρύναξ, ο Γενή Μαχαλές, το Μακροχώρι και ο άγιος Στέφανος. Προ του 1923 υπήρχαν 50 ναοί, 50 ιερείς, 59 διδάσκαλοι και 23 διδασκαλίσσες με 3500 μαθητές. Σήμερα στους ναούς λειτουργούν 4 εφημέριοι, με 1 δημοτικό σχολείο. Στα Θεραπειά λειτουργούν οι ναοί αγίας Παρασκευής, αγίας Ελένης στον Βαθυρρύνακα της αγίας Παρασκευής, του αγίου Γεωργίου, στο Γενή Μαχαλέ του

Ιωάννου του Προδρόμου, στο Μακροχώρι ο άγιος Γεώργιος και η Ανάληψη και στον άγιο Στέφανο ο οιώνυμος ναός. Από τον επισκοπικό κατάλογο ξεχωρίζουμε τον Ιωακείμ Πελεκάνο (1931-1950), τον Ιάκωβο Παπαπάσιου (1950-1977), τον Κωνσταντίνο Χαρισιάδη (1977 -).

Η **μητρόπολη Ίμβρου και Τενέδου** συνδεόμενη με την νήσο Ίμβρο που ήταν κληρουχία των Αθηναίων ως ακόμη τους ρωμαϊκούς χρόνους. Κατά την βυζαντινή περίοδο η Ίμβρος υπέστη την περιπέτεια της Δ' Σταυροφορίας, επανήλθε στους βυζαντινούς και λίγο αργότερα στους Γενουάτες και τους Βενετούς. Πριν το 1453 τελούσε υπό τους Γατελούζους και το 1453 υπό τους Οθωμανούς με διοικητή τον Κριτόβουλο Ίμβριο, φίλο του Πορθητή. Από το 1923 τελεί υπό τις διατάξεις της συνθήκης της Λωζάνης. Εκκλησιαστικώς η Ίμβρος τον 11^ο αι. ήταν πατριαρχική εξαρχία, το 1321 ήταν ενωμένη με την αρχιεπισκοπή Λήμνου. Επί Μανουήλ Β' Παλαιολόγου κατέστη αρχιεπισκοπή. Από τα μέσα του 15^ο αι. αναφέρεται ως μητρόπολη μέχρι το 1923, οπότε σ' αυτήν προσαρτήθηκε και η Τένεδος με έδρα αρχικώς το Κάστρον και έπειτα την Παναγία. Γνωστά χωριά: το Κάστρο, το Σχοινούδιο, η Παναγία, το Ευλάμπιον, οι άγιοι Θεόδωροι, τα Αγρίδια, το Γλυκό. Το 1930 υπήρχαν στην Ίμβρο 9 μονές, οκτώ (και δέκα) ενοριακές εκκλησίες. Μετά την συνθήκη της Λωζάνης το εκπαιδευτικό καθεστώς γνώρισε πολλές περιπέτειες, ώσπου με τον τουρκικό νόμο 12564/4 Απρ. 1967 καταργήθηκε η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσης, παύθηκαν οι διδάσκαλοι, δημεύθηκαν τα σχολεία.

Η **μητρόπολη Χαλκηδόνος** στην γνωστή αποικία των Μεγαρέων (περί το 865 π.Χ.) στην ασιατική ακτή του Βοσπόρου, με την σημερινή ονομασία Καδήκιοι, αφού ο Μωάμεθ ο Πορθητής την εδώρισε στον Καδή Κιδίρ μπέη, κατακτήθηκε από τους Πέρσες του Δαρείου. Αργότερα πέρασε στο βασίλειο της Βιθυνίας και το 74 π.Χ. πέρασε στους Ρωμαίους. Κατελύθη από τους Οθωμανούς το 1350. Η ακμή της πόλεως άρχισε, και συνεχίζεται, από τις αρχές του 19^ο αι. Η επισκοπή υπαγόταν στην μητρόπολη Νικομηδείας και πρώτος επίσκοπος υπήρξε ο Θεόκριτος. Επί Διοκλητιανού μαρτύρησε στην Χαλκηδόνα η αγία Ευφημία (303 μ.Χ.), που το iερό λείψανο φυλάσσεται στον πατριαρχικό ναό. Στην Χαλκηδόνα συνεκλήθη το 451 μ.Χ. στον ναό της αγίας Ευφημίας η Δ' Οικουμ. Σύνοδος. Ο επίσκοπος Χαλκηδόνος τότε ανυψώθηκε σε μητροπολίτη, αλλ' ουδέποτε είχε υπ' αυτόν επισκόπους, αλλά, όταν λίγο πριν το 1453, διαλύθηκε η μητρόπολη Κλαυδιουπόλεως και Ονωριάδος στον Πόντο προσηρτήθη στην Χαλκηδόνος. Έδρα της μητροπόλεως μετά το 1453 κατέστη το χωρίο Κουσκουντζούκι, όπου παρέμεινε ως τα μέσα του 19^ο αι., οπότε και μεταφέρθη στην Χαλκηδόνα.

Πριν από την Ανταλλαγή η επισκοπική περιφέρεια Χαλκηδόνος είχε 130.000 περίπου ρωμιούς και 33 κοινότητες, με 45 ναούς, 63 iερείς, 35 σχολεία, 77 διδασκάλους, 61 διδασκάλισσες, 6.000 περίπου μαθητές. Στην Χαλκηδόνα λειτουργούσαν πέντε ναοί: αγίας Ευφημίας (1694, μητροπολιτικός, αγίας Τριάδος Ιω. του Χρυσοστόμου, Ιγνατίου (κοιμητηρίου), αγίου Γεωργίου του Γελδεγιρέν. Στην Χαλκηδόνα λειτουργούσαν σωματεία και αδελφότητες. Με την Ανταλλαγή σημειώθηκε μείωση του ελληνικού πληθυσμού και οι τέσσερις νήσοι της Προποντίδος προσαρτώνται στην νεοσύστατη μητρόπολη Πριγκηποννήσων (1924). Σήμερα στην Χαλκηδόνα ζουν 750 ομογενείς. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος διετέλεσε Χαλκηδόνος την περίοδο Ιανουάρι. 1990 - Οκτ. 1991 και σήμερα ο Ιωακείμ Νεραντζούλης (Δεκ. 1991 -).

Η **μητρόπολη Πριγκηποννήσων**, το νησί των πριγκήπων, αφού εδώ διέμειναν ή εξορίζονταν βυζαντινοί πρίγκηπες· άλλη ονομασία, νησιά των μοναχών (παπαδονήσια). Το σύνολο των νησιών επτά: Πρώτη, Αντιγόνη, Χάλκη, Πρίγκηπος, μαζί και τα μικρότερα: Οξεία, Πλάτη, Πίτα, Νείανδρος, Τερέβινθος. Στα μεγάλα νησιά παρέμειναν κατά καιρούς πρώην πατριάρχες, μητροπολίτες και από τον 18^ο αι. πλούσιοι ρωμιοί. Μετά το 1453 υπήρχησαν εκκλησιαστικώς στην μητρόπολη Χαλκηδόνος· και μετά το 1924 απετέλεσαν την νεοσυσταθείσα μητρόπολη Πριγκηποννήσων, με έδρα την Πρίγκηπο. Περί τις αρχές του 1990 στην μητροπολιτική περιφέρεια υπήρχαν 4 ρωμέϊκες κοινότητες με 3 εφημερίους και ένα σχολείο και 350 ρωμιούς. Στην Πρώτη υπάρχει η μονή της Μεταμορφώσεως, στην Χάλκη της αγίας Τριάδος, στην Πρίγκηπο της Μεταμορφώσεως και του αγίου Νικολάου. Στην Αντιγόνη η μονή του αγίου Γεωργίου Καρύπη συνδέεται με την μονή του Μ. Σπηλαίου, στην Χάλκη η του αγίου Γεωργίου του Κρημνού με το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, στην

Πρίγκηπο του αγίου Γεωργίου του Κουδουνά με την αγία Λαύρα της Πελοποννήσου. Στην Χάλκη λειτουργούσε η Θεολογική Σχολή της Χάλκης (1844-1971), στην Πρίγκηπο το ορφανοτροφείο, το ορφανοτροφείο θηλέων στην Πρώτη. Στην Πρώτη λειτουργεί ο ναός των Γενεθλίων της Θεοτόκου (1878), στην Αντιγόνη του Προφήτου Προδρόμου και Βαπτιστού Ιωάννου, στην Χάλκη του αγίου Νικολάου, στην Πρίγκηπο της Κοιμήσεως και του αγίου Δημητρίου. Από τον μακρύν κατάλογο των μητροπολιτών μνημονεύουμε τον Δωρόθεο Γεωργιάδη (1946-1974), τον Κωνσταντίνο Χαρισιάδη (1974-1977), τον Αγάπιο Ιωαννίδη (1977-1979), κ.ά. Σήμερον μητροπολίτης είναι ο κ. Ιάκωβος.

1.8. ΠΡΟΠΟΝΤΙΣ

Η **μητρόπολη Προικοννήσου** (από την λέξη προϊξ-είδος ελαφιού που ζούσε στην νήσο) συνδέεται με τον Μαρμαρά παρά τον Ελλήσποντο, αποικήθηκε από Μιλησίους ή Σαμίους, συνδέθηκε κατά τους αρχαίους χρόνους με την Αθήνα, υπετάγη στους Κυζικηνούς, γνώρισε την ρωμαϊκή κυριαρχία και στην συνέχεια απετέλεσε τμήμα της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Το 1453 κατελήφθη από τους Οθωμανούς. Κατά την παράδοση τον Χριστιανισμό διέδωσε ο Απόστολος Ανδρέας. Πολιούχος ο άγιος Τιμόθεος, επίσκοπος κατά τους χρόνους του Ιουστινιανού. Η Προικόννησος ως επισκοπή υπαγόταν στην μητρόπολη Κυζίκου ως τον 8^ο αι., οπότε ανυψώθηκε σε αρχιεπισκοπή και μόλις το 1821 σε μητρόπολη με πρώτο μητροπολίτη τον Κοσμά (1821-1830) με έδρα την Αλώνη και μετά το 1900 τον Μαρμαρά και την Αλώνη. Στην μητρόπολη υπάγονταν τα τέσσερα νησιά: Μαρμαράς (Προικόννησος), Αλώνη (Πασσά λιμάνι), Οφιούσα, Κύταλις (Κούταλι).

Προ της Ανταλλαγής ο Μαρμαράς είχε τρεις ενορίες (των Ταξιαρχών, της Κοιμήσεως, του αγίου Ισιδώρου) με 4.500 ρωμιούς, 300 μαθητές, 3 διδασκάλους και δύο διδασκάλισσες. Μεγάλοι ευεργέτες ο Νικ. Κυριακίδης και οι νιοί του. Στο Πραστειό υπήρχαν οι ναοί του αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, του αγίου Θεοδώρου, της Κοιμήσεως, του αγίου Γεωργίου, σχολείο και 2.685 ρωμιούς. Στο Κλαζάκι με ναό του αγίου Αθανασίου και 356 ρωμιούς. Στην Αφθόνη υπήρχαν δύο ναοί, του Γενεθλίου της Θεοτόκου, του αγίου Νικολάου με 2.015 ρωμιούς. Στα Παλάτια υπήρχαν οι ναοί της Κοιμήσεως, αγίου Γεωργίου, αγίου Δημητρίου, αγίου Ιωάννου με 3.700· έδρα πλούσιων ομογενών. Στην Γαλιμή κατοικούσαν 2.000 που είχαν τον ναό της Θεοτόκου. Στην Κούταλη κατοικούσαν 2.700 με ναούς της Κοιμήσεως, του αγίου Νικολάου, το Ρόδον το Αμάραντον. Κατά την Ανταλλαγή μητροπολίτης ήταν ο Γεώργιος Μισαηλίδης (1920-1922).

2. ΕΚ ΤΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΑΓΙΟΛΟΓΙΟΥ.

Η Μ. Ασία υπήρξε κατ' εξοχήν αγιοτόκος χώρα από τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους ως την Ανταλλαγή και οι περισσότεροι, του ορθοδόξου αγιολογίου προέρχονται από εκεί. Θα ήταν δύσκολο να απαριθμήσει κανείς την σειρά των αγίων και των νεομαρτύρων της Μ. Ασίας. Θα σημειώσουμε εδώ τους πιο γνωστούς με κίνδυνο να παραλείψουμε πολλούς εξ αυτών. Στην Καππαδοκία μαρτύρησαν κατά τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους, τους χρόνους των διωγμών, χιλιάδες χριστιανοί Καππαδόκες. Ενδεικτικώς αναφέρουμε τους μάρτυρες Ευστράτιο, Αυξέντιο, Ευγένιο, Μαρδάριο, Ορέστη τον ιατρό, Κήρυκο, Ιουλίττα εξ Ικονίου, Αθηνογένη τον από Σεβαστείας, άγιο Βλάσιο από την Καισάρεια, Κλαυδία Ευφρασία, Ματρώνη, Σάββα ηγιασμένο από την Μουταλάσκη, Ευθύμιο τον μεγάλο, Θεοδόσιο Κοινοβιάρχη από την Μεγαρισσό, τον Καρτέριο από την Καισάρεια, τους Δώδεκα αγίους Καισαρείας, τον επίσκοπο Σεβαστείας Βλάσιο, τον Ευψύχιο από την Καισάρεια, τον άγιο Γεώργιο τον Τροπαιοφόρο, τον μαθητή του Λεόντιο, τον άγιο Αχίλλειο, τον Ερμεία από τα Κόμανα, την αγία Μακρίνα, την αγία Νόννα, την αγία Ειρήνη Χρυσοβαλάντου, την αγία Μαρίνα από την Αντιόχεια Πισιδίας, τον άγιο μάρτυρα Ζώσιμο από την Απολλωνιάδα, το μάρτυρα Κινδαίο από την Πισιδία, τους 15.000 νεομάρτυρες της Πισιδίας κ.ά. Άλλωστε στην Καππαδοκία ο 4^{ος} αι. υπήρξε ο Χρυσούς αιώνας του Χριστιανισμού με τους Πατέρες της Εκκλησίας Μ. Βασίλειο (330-379), Γρηγόριο Ναζιανζηνό (330-389/90), Γρηγόριο Νύσσης (335-394;), που στην Καππαδοκία θεμελίωσαν την συμπόρευση και ταύτιση του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας, έννοιες

που συνιστούν την ταυτοπροσωπία του Γένους μας. Οι πατέρας, μάλιστα, συνέθεσαν συγκλονιστικούς λόγους για τους μάρτυρες: για παράδειγμα, ο Μ. Βασίλειος για την Ιουλίττα, τον Γόρδιο, τον Βαρλαάμ, τους αγίους Τεσσαράκοντα, τον ἄγιο Μάμαντα. Η Καππαδοκία κρύβει, ακόμη, λείψανα αγίων, ασκητών και όταν έγινε η Ανταλλαγή Καππαδόκες πρόσφυγες έφεραν στην Ελλάδα τα λείψανα των αγίων Γρηγορίου του Θεολόγου στην Ν. Καρβάλη της Καβάλας και αγίου Ιωάννου του Ρώσου στο Ν. Προκόπι της Εύβοιας, του νεομάρτυρος Θεοχάρους (μαρτύρησε 20 Αυγ. 1740) στην αγία Αικατερίνη Θεσσαλονίκης, του Φιλίππου από την Αραβησσό στα Γιαννιτσά, της Φωτεινής Νεοπολίτιδος (γενν. 1751) στο Μακροχώριο Βερροίας.

Στις μικρασιατικές πόλεις σώζονται ερείπια πολλών ναών αγίων που λατρεύονταν ιδιαιτέρως από τους πιστούς: στην Φιλαδέλφεια οι δώδεκα συμμάρτυρες του αγίου Πολυκάρπου Σμύρνης (168 μ.Χ.), στην Πισιδία ο επίσκοπος Γεώργιος που είχε παραστεί στην Ζ' Οικουμενική Σύνοδο (787 μ.Χ.), στην Πέργαμο ο Κάρπος, Παπύλος, Αγαθονίκη, Αγαθόδωρος (250 μ.Χ.), ο Άτταλος ο Περγαμηνός (177 μ.Χ.), στην Προύσα ο επίσκοπος Πατρίκιος μαζί με τους Ακκάκιο, Μένανδρο, Πολύσινο (μαρτύρησαν επί Διοκλητιανού). Στην Νικομήδεια ο μάρτυς Αγαθόνικος, στην Άγκυρα ο Γέμελλος επί Ιουλιανού του Παραβάτου, στο Ικόνιο η αγία Θέκλα, στα Τρίγλια ο άγιος Θεοδότος κ.λ.π. Στην Σμύρνη τιμώνταν μαζί με τον άγιο Πολύκαρπο και ο προκάτοχός του στην επισκοπή άγιος Βουκόλος, του οποίου ο ναός είναι ο μοναδικός ελληνορθόδοξος που σώθηκε κατά την καταστροφή της Σμύρνης το 1922. Στην Χαλκηδόνα σώζεται ο ναός της αγίας Ευφημίας, ενώ άγιος της θεωρείται ο μητροπολίτης Αδριανός και κατά την εικονομαχική περίοδο οι Νικήτας Α', Κοσμάς και Ιωάννης, στην Προκόννησο τιμάται ως πολιούχος ο άγιος Τιμόθεος (ΣΤ' αι.). Από την Αδριανούπολη εντάσσονται στο εορτολόγιο ο επίσκοπος Λούκιος (341 μ.Χ.), ο Φίλιππος (362 μ.Χ.), ο Μανουήλ (787-813), ο Νικόλαος (+ 761). στην Βιζύη ευρισκόταν ο τάφος του επισκόπου Αντιοχείας, Ευσταθίου του ομολογητού, φίλου του Μ. Αθανασίου. Στην Σηλυβρία μαρτύρησε ο άγιος Αγαθόνικος (290 μ.Χ.) και φυσικά τιμώνταν ιδιαιτέρως η αγία Παρασκευή η Επιβατιανή. Ατελείωτος είναι ο αριθμός των μαρτύρων στα χρόνια των διωγμών· χαρακτηριστικό είναι ότι επί του τελευταίου διωγμού του Μαξιμιανού (286-305 μ.Χ.) μαρτύρησαν πάνω από χίλιοι μάρτυρες, αριθμός, οπωσδήποτε, πολύ μικρός, αφού μόνον στην Μελιτηνή αποκεφαλίσθηκαν 1.104 μάρτυρες.

Από τον ατελείωτο αριθμό των νεομαρτύρων αναφέρουμε τον Αγγελή Καππαδόκη (μαρτύρησε την 1 Σεπτεμβρίου 1680 στην Κωνσταντινούπολη), τον Αθανάσιο από την Σπάρτη (μαρτύρησε στα Μουδανιά, 24 Οκτωβρίου 1653), τον συνώνυμό του, Σμυρναίο την καταγωγή (Σμύρνη 7 Ιανουαρίου 1770). Στην Σμύρνη μαρτύρησε ο καραμανλίδικης καταγωγής Νικόλαος (6 Δεκεμβρίου 1657) και στην Μαγνησία ο συνώνυμός του (24 Αυγούστου 1776). Στην Φιλαδέλφεια μαρτύρησε το 1657 ο Δημήτριος και το 1730 ο Παχώμιος. Στην Κωνσταντινούπολη μαρτύρησε ο Παναγιώτης από την Καισάρεια (1765). Από την Κίο της Προύσης καταγόταν ο Αθανάσιος, που μαρτύρησε στις 24 Ιουλίου 1670. Νεομάρτυς είναι και ο πρώην πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γαβριήλ που μαρτύρησε στην Προύσα, καθώς και ο Γεώργιος Χιοπολίτης που μαρτύρησε στο Αϊβαλί και που ήταν ως το 1922 ο πολιούχος της πόλεως αυτής (μαρτύρησε στις 26 Νοεμβρίου 1807). Στην Προύσα, επίσης μαρτύρησε ο ιερεύς Ζαχαρίας (1802) και ο Μακάριος.

Κατά την νεότερη εποχή μνημονεύουμε τον άγιο Κύριλλο ΣΤ', μητροπολίτη Αδριανουπόλεως 1813-1818, που μαρτύρησε το 1821. Στα νεότερα χρόνια μαρτύρησαν ο Χρυσόστομος Σμύρνης (27 Αυγούστου 1922), ο Κυδωνιών Γρηγόριος Ωρολογάς (3 Οκτωβρίου 1922), ο Μοσχονησίων Αμβρόσιος Πλειανθίδης (15 Σεπτεμβρίου 1922), ο Ευθύμιος Ζήλων Αμασείας (1921).

3. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΣ.

Η εκκλησιαστική και πνευματική, εν γένει, παράδοση και κληρονομιά των προσφύγων μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα και χάρη στην βαθειά θρησκευτική συνείδηση των προσφύγων συντηρείται συνειδητώς από πρόσφυγες της δεύτερης και τρίτης γενιάς. Επίκεντρο αυτής της

συνειδητής πίστεώς τους αποτελούν τα διάφορα προσκυνήματα, όπως στην Ν. Καρβάλη της Καβάλας, όπου το λείψαντο του αγίου Γρηγορίου, στο Ν. Προκόπι του αγίου Ιωάννου του Ρώσου, η μονή της Παναγίας Σουμελά στο Βέρμιο, γνωστό παμποντιακό, και ήδη παμπροσφυγικό προσκύνημα, αλλά και σε άλλα μέρη της Ελλάδος, όπου έχουν μεταφερθεί θαυματουργές εικόνες από τις αλησμόνητες πατρίδες, όπως η Παναγία η Φανερωμένη που μετέφεραν οι πρόσφυγες στην Ν. Μηχανιώνα της Θεσσαλονίκης, η Παναγία των Βρυούλων στον ομώνυμο ναό της Καισαριανής στην Αθήνα. Προσφυγικά προσκυνήματα καθίστανται ο ναός της αγίας Φωτεινής στην Ν. Σμύρνη και του αγίου Ευγενίου στην Κομοτηνή. Ανάλογα ιδρύματα υφίστανται σε ορισμένα μέρη της Ελλάδος, όπου διατηρείται η θρησκευτική παράδοση, ως λόγου χάρη, το μεγάλο κτηριακό συγκρότημα του Ιδρύματος Βασιλειάς, πλησίον του Λαγκαδά Θεσσαλονίκης, που ιδρύθηκε με πρωτοβουλία Καππαδοκών προσφύγων, και συντηρείται με χορηγίες τους, προσφέροντας ιδιαίτερες φιλανθρωπικές υπηρεσίες. Η παράδοση αυτή, από την άποψη της φυλάξεως και συντηρήσεως ιερών εκκλησιαστικών κειμηλίων, συντηρείται, ωσαύτως από διάφορα προσφυγικά σωματεία, κατά κανόνα καππαδοκικής καταγωγής, εφ' όσον οι Καππαδόκες πρόσφυγες στο εσωτερικό της Μ. Ασίας ευρισκόμενοι, απέφυγαν τα δεινά των ομοδόξων τους των παραλίων της Μ. Ασίας και έφθασαν, μετά από πολλές περιπέτειες, στην Ελλάδα, κατ' εφαρμογή της συνθήκης της Λωζάνης, κομίζοντας τουλάχιστον εικόνες προστατών αγίων των οικογενειών τους· τις εικόνες των εκκλησιών είτε έκαναν για να μη βεβηλωθούν, είτε έθαψαν στα προάλια των ναών τους λίγο πριν την αναχώρησή τους. Σε οικίες Καππαδοκών, τρίτης γενιάς σήμερα, σώζονται πολλές εικόνες προερχόμενες από εκείνα τα μέρη και άλλες, πάλιν, αφιερώνονται σε μονές και ναούς από τους ίδιους ή παλαιότερον, από συγγενείς τους. Άλλοι αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και ιδρύουν μικρά ή μεγαλύτερα μουσεία, όπως είναι αυτό που ίδρυσε η μακαρίτισσα Φιλιώ Χαϊδεμένου από τα Βουρλά της Ερυθραίας και το μουσείο του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. που ίδρυσε ο Δήμος Νέας Ιωνίας, Αττικής.

Αξιοσημείωτο, πάντως, είναι επί του προκειμένου, ότι μες την σφαγή κάτοικοι της Ερυθραίας κατόρθωσαν να μεταφέρουν θαυματουργές εικόνες, όπως της Παναγίας που ευρίσκεται σήμερα στο ναό του αγίου Νικολάου στην Καισαριανή, της Παναγίας στο ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στην Ν. Φιλαδέλφεια, του αγίου Χαραλάμπους-Κρήνης στον ομώνυμο ναό στο Βαρβάσι της Χίου, της αγίας Παρασκευής στον ομώνυμο ναό στο Κάπελλο της Χίου, της Παναγίας των Βρυούλων με τους νεομάρτυρες Νεκτάριο και Μιχαήλ στο τέμπλο του καθολικού της Ι. Μ. Παναγίας Βρυούλων Κ. Πατησίων Αθηνών, του νεομάρτυρος Γεωργίου από την Αττάλεια στον Ι. Ν. αγίας Παρασκευής Ν. Κρήνης, Θεσσαλονίκης, της Παναγίας Φανερωμένης από τα Αλάτσατα, που ευρίσκεται στον ναό Παναγίας Φανερωμένης-Υψηλών Αλωνιών Ξυλοκάστρου Κορινθίας.

Η τραγική, πάντως, έξοδος των ρωμιών των δυτικών μικρασιατικών παραλίων δεν τους επέτρεψε να πάρουν μαζί τους, πλην των αναγκαίων, παρά μικρές εικόνες ή άλλα φυλακτά, που μπορούσαν εύκολα να μεταφέρουν κατά την τραγική οδύσσειά τους. Το αυτό, βεβαίως, ισχύει και για τους Ποντίους.

Σε ό,τι αφορά την τύχη των περιουσιών και των κειμηλίων των προσφύγων στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τεύχος 1, Αριθμ. φύλλου 52, 7 Απριλίου 1928, δημοσιεύθηκε ο Νόμος 3471 «περί συστάσεως Ταμείου Ανταλλαξίμων κοινοτικών και κοινωφελών περιουσιών». Στον Νόμο αυτόν ορίζοταν ότι το Ταμείο εκπροσωπεί κοινότητες, νομικά πρόσωπα, ιδρύματα και οργανισμούς, υπάγεται στο Υπουργείο Γεωργίας, ότι σ' αυτό υποχρεούνται να κατατεθούν τα κινητά και ακίνητα των εν λόγω οργανισμών, ιδρυμάτων κ.λ.π. και στην Εθνική Τράπεζα τα μετρητά και οι πάσης φύσεως τίτλοι καθώς και τα εκκλησιαστικά κειμήλια, τιμαλφή, περιουσιακά στοιχεία κ.λ.π. Όσα εκκλησιαστικά και ιστορικά κειμήλια είχαν παραδοθεί σε μουσεία παρέμειναν σ' αυτά προς φύλαξη. Καταργούνταν οι επιτροπές φυλάξεως εκκλησιαστικών κειμηλίων Μ. Ασίας που λειτουργούσαν στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη και ότι μπορούσαν να διατεθούν σε ανεγειρόμενους σε προσφυγικούς οικισμούς ναούς εκκλησιαστικά κειμήλια μικρής αξίας και στερούμενα ιδιαίτερης σημασίας από απόψεως τέχνης. Το Δ. Συμβούλιο του Ταμείου αποτελούσαν με διετή θητεία ο Πρόεδρος και οκτώ άμισθα μέλη, τέσσερις

Μικρασιάτες, δύο Θράκες και δύο Πόντιοι. Το Συμβούλιο αυτό υποχρεούνταν να καταγράψει τα εκκλησιαστικά κειμήλια που είχαν κατατεθεί στο Υπουργείο Γεωργίας, στην υπηρεσία διαχειρίσεως αυτών, να εκποιήσει την κινητή και ακίνητη περιουσία των συλλόγων, σωματείων, τους τίτλους ξένων τραπεζών, στις οποίες αυτές είχαν αγοράσει τους τίτλους κ.λ.π. Στο Ταμείο που στεγαζόταν, τότε, στην οδό Φιλοθέης 12β, Αθήνα, το 1943 είχαν καταγραφεί 491 κώδικες σε κατάλογο 233 μεγάλων σελίδων. Ο κατάλογος αυτός ήταν χρήσιμος για την ανεύρεση σ' αυτόν περιουσιακών κοινοτικών και ιδιωτικών στοιχείων.

Σημαντικός αριθμός των εκκλησιαστικών κειμηλίων φυλάσσεται ωσαύτως στο Μουσείο της Ν. Σινασού Ευβοίας, ιδρυμένο από Σινασίτες πρόσφυγες που έφθασαν εκεί μεταφέροντες εικόνες και άλλα εκκλησιαστικά σκεύη στην νέα πατρίδα βλ. και ειδική έκδοση Λεύκωμα Ν. Σινασός. Πλούσια είναι, επίσης, και η συλλογή που κατέχει το Σωματείο «Σινασός» στο Μοσχάτο. Πλούσια συλλογή κατέχει και το σωματείο «Ν. Καρβάλη», έξω από την Καβάλα, όπου και πρότυπος οικισμός κατά τον αρχιτεκτονικό τύπο οικιών της Καρβάλης (Gölbere) της Καππαδοκίας με την φροντίδα του κ. Καπλάνη Ιωσηφίδη.

Σπουδαία σημασία έχουν οι συλλογές, ευρισκόμενες σε ιδιώτες, σε συλλόγους και μουσεία, με σφραγίδες μικρασιατικών σωματείων, συλλόγων, εφοροεπιτροπών σχολείων, εκκλησιών, αλλά και πιστοποιητικά βαπτίσεων, γάμων κ.λ.π. που εκδόθηκαν από μητροπολίτες και εφημερίους ενοριών στην Μ. Ασία πριν από την Ανταλλαγή. Την ίδια σπουδαιότητα για την συντήρηση της ιστορικής μνήμης έχει το πάσης φύσεως φωτογραφικό υλικό, εννοείται αυτό που παρήχθη προ του 1922, πολύτιμο από κάθε άποψη γι' αυτό που ο μικρασιατικός Ελληνισμός – δημιούργησε, αλλά και για την οικογενειακή, κοινοτική, θρησκευτική και κοινωνική ζωή του. Άλλωστε οι φωτογραφίες αυτές οδήγησαν τα βήματα πολλών προσφύγων δεύτερης γενιάς να εύρουν αγαπημένους τόπους και χώρους, όπως πατρογονικά σπίτια, σχολεία, εκκλησίες, μονές, αγιάσματα χαμένα τώρα σε ξένα χέρια που στανικά μας επήραν.

Από την άλλη, φιλοδημιουργικοί Μικρασιάτες έχουν λάβει, από καιρού πρωτοβουλίες και συνέστησαν συλλόγους και σωματεία, όπου έχουν συγκεντρωθεί πολύτιμες μνήμες από τις αλησμόνητες πατρίδες: εικόνες, έγγραφα, εφημερίδες, φωτογραφικό υλικό, σφραγίδες, χειρόγραφα, σχολικά βιβλία, τετράδια κ.λ.π.

Στην συντήρηση της μικρασιατικής μνήμης συντελεί καθοριστικώς και το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, το οποίο τόσο με το ομώνυμο περιοδικό, όσο και με τις ποικίλες εκδόσεις του, όπως οι πολύτιμοι τόμοι της Εξόδου, όπου κατεγράφησαν οι τραγικές μνήμες της Καταστροφής, από πρόσφυγες της πρώτης γενιάς, έχει συμβάλει πολλαπλώς στην σύνολη μελέτη του Μικρασιατικού Ελληνισμού. Παλαιότερα, τέλη 19^{ου} αι. αρχές 20^{ου} αι. το σωματείο «Ξενοφάνης» με το ομώνυμο περιοδικό, πληροφορούσε με μελέτες Μικρασιατών τους πολίτες της μητροπολιτικής Ελλάδος, για την ιστορία, τον πολιτισμό και τον πνευματικό βίο της Μ. Ασίας. Γενναία, επί του προκειμένου, είναι και η συμβολή του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού.

Αλλά μία άλλη μνήμη συντηρείται στο Μουσείο Φυσικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου φυλάσσονται βιβλία και άλλο υλικό του Ιωνικού Πανεπιστημίου, που πρόλαβε και το φόρτωσε στις 26 Σεπτεμβρίου 1922, λίγες ώρες πριν εισβάλλουν οι Τούρκοι στην Σμύρνη, ο Πρύτανης του Καραθεοδωρή, στο πλοίο Νάξος· αργότερα παρέδωσε συμβολικά τα κλειδιά του στον Νικόλαο Πλαστήρα. Που να ευρίσκεται η συλλογή του Αυστριακού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Σμύρνης, που ήταν η πρώτη αγορά του Πανεπιστημίου μας για την βιβλιοθήκη του;

Σπουδαία ήταν και η συμβολή στην συλλογή μουσικού υλικού του Κ. Παχτίκου, του Σίμωνος Καρρά, της Δόμνας Σαμίου. Πάντως, πλην του Μουσείου Μπενάκη, ευρίσκει κανείς κειμήλια προερχόμενα από τις αλησμόνητες πατρίδες και σε συλλογές του Υπουργείου Πολιτισμού.

Τα κειμήλια έφθασαν στην Ελλάδα μετά την καταστροφή του '22 και την συνθήκη της Λωζάνης και συγκεντρώθηκαν αρχικώς σε αποθήκες της Ακαδημίας Αθηνών, αφού, τότε, το 1923 εκεί στεγαζόταν το Βυζαντινό Μουσείο. Αρχικώς έφθασαν και τακτοποιήθηκαν 150 κιβώτια προερχόμενα

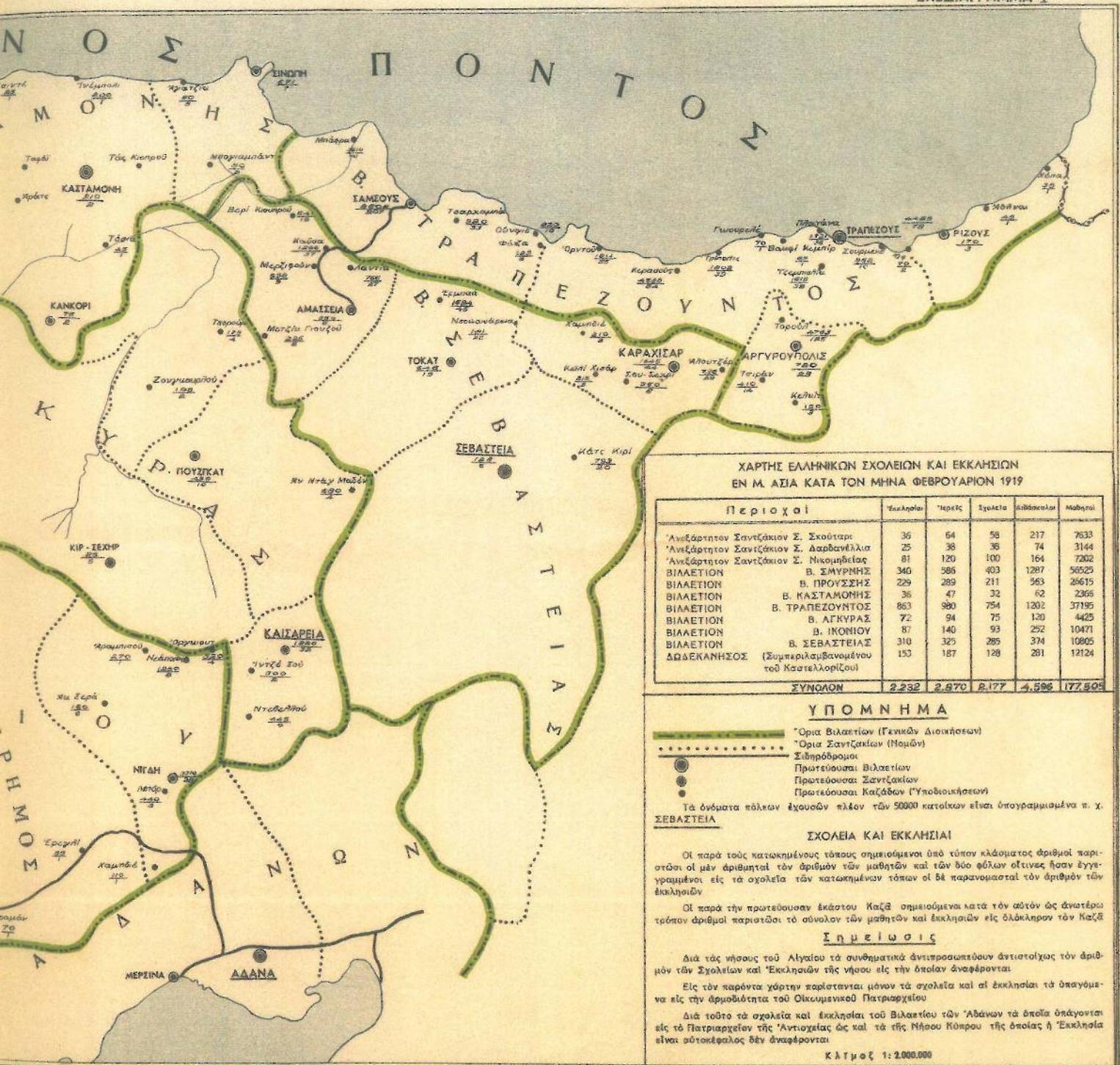
από την Ανατολική Θράκη και την Προποντίδα. Σε λίγους μήνες, έφθασαν άλλα 250 κιβώτια εκ των οποίων τα 38 προέρχονται από την Καππαδοκία· ο συνολικός αριθμός κειμηλίων έφθασε στα 2.833 κειμήλια. Φυσικά υπήρχαν και εκείνα τα κειμήλια που έφθαναν ξεχωριστά. Η ανάγκη τακτοποιήσεως των κειμηλίων οδήγησε την Ελληνική Πολιτεία στην ίδρυση το έτος 1928 του Ταμείου Ανταλλαξίμων Κοινοτικών και Κοινωφελών Περιουσιών, ενώ αποφασίσθηκε κειμήλια με αρχαιολογική και ιστορική αξία να δοθούν σε κρατικά μουσεία. Σημειωτέον ότι αρκετά από τα κειμήλια φυλάσσονταν στους βασιλικούς στάβλους. Εδώ τίθεται το ερώτημα: παρελήφθησαν τότε, το 1928, αλλά και ως πρόσφατα, μετά το 1990, όλα τα κειμήλια από τους βασιλικούς στάβλους; Έτσι ένα μέρος των κειμηλίων φυλάσσεται στο Μουσείο Μπενάκη, στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και στο Βυζαντινό Μουσείο, σ' αυτό το τελευταίο φυλάσσονται, κυρίως, εικόνες. Στο Μουσείο Μπενάκη φυλάσσονται 1.100 αντικείμενα (εκκλησιαστικά λατρευτικά σκεύη, κεντήματα, κοσμήματα, χειρόγραφα, παλαίτυπα) που χρονολογούνται από τον 16^ο-19^ο αι. Το Μουσείο εξέδωσε το 1992 λεύκωμα με τίτλο «Θησαυροί από την Μ. Ασία και την Ανατ. Θράκη (1992)», ενώ το 1982 το Υπουργείο Πολιτισμού είχε εκδώσει Ειδική Έκθεση Κειμηλίων Προσφύγων.

Ο επισκέπτης των μουσείων με κειμήλια προσφύγων ας προσέξει ότι τα περισσότερα εκκλησιαστικά κειμήλια είναι φτιαγμένα από ασήμι, που μπορούσε να ρευστοποιηθεί σε δύσκολους καιρούς για την εκκλησία και την κοινότητα. Από την άλλη, η τέχνη τους μαρτυρεί την άνθιση της αργυροχρυσοχοΐας στην Μ. Ασία, την ΚΠολη, την Ανατ. Θράκη, τον Πόντο (Αδριανούπολη, ΚΠολη, Αργυρούπολη, Καισάρεια κ.λ.π.), της κεντητικής στην ΚΠολη με την κεντήστρα Δεσποινέτα. Τέτοια αντικείμενα μπορεί να ιδεί ο ενδιαφερόμενος στο Μουσείο Μπενάκη προερχόμενα από την Αδριανούπολη, την Ραιδεστό, την Αίνο, την Καλλίπολη, την Αργυρούπολη, την Τραπεζούντα, την Κίο της Βιθυνίας, και από τα μέρη της Καππαδοκίας το Ζιζίνδερε, την Καισάρεια, το Ταβλοσούν, το Αδρουνίκιο, το Φερτέκι, το Γούρδουνος και από τα παράλια την Σμύρνη (ένα) και το Αϊβαλί (ένα).

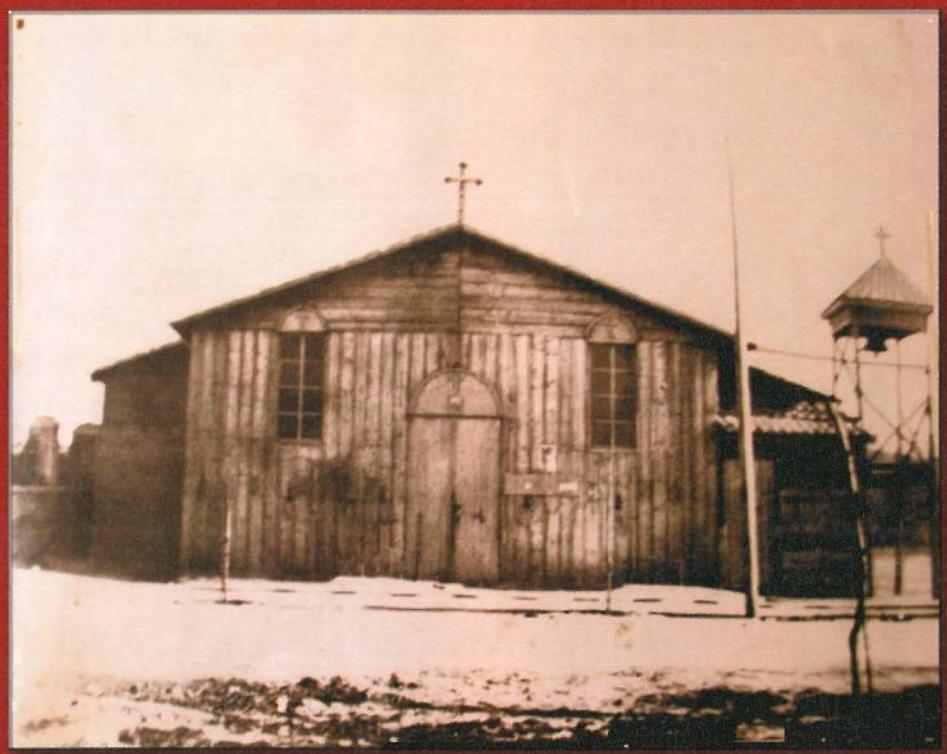
ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ I

Ot Naoi

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ.

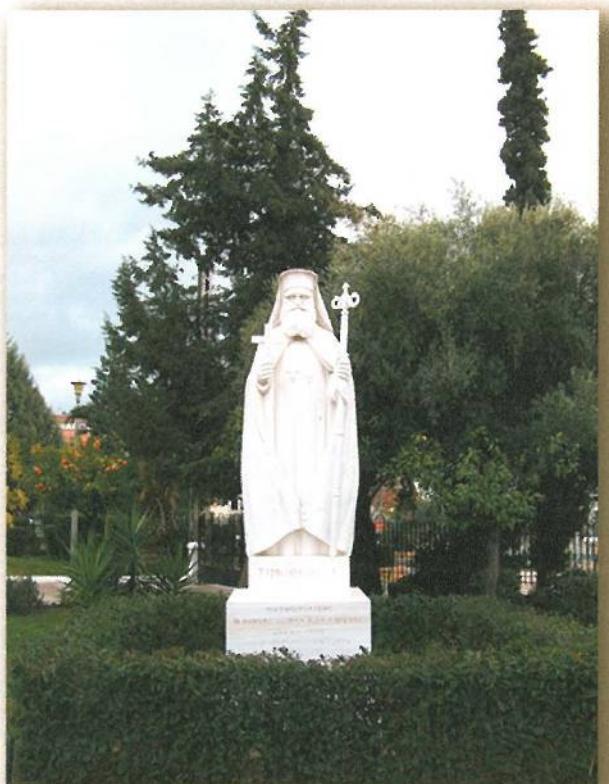
Είναι ο καθεδρικός ναός της Νέας Ιωνίας. Ιδρύθηκε το 1923, ως ξύλινο παράπτηγμα, στην οδό Ηρακλείου από τον πρώτο εφημέριο του, τον πρωτοπρεσβύτερο Παπαϊωακείμ Πεσματζόγλου, από τη Σπάρτη της Πισιδίας. Ο θεμέλιος λίθος του σημερινού ναού τοποθετήθηκε στις 10 Ιουνίου 1928 από το δήμαρχο Αθηναίων Σπύρο Πάτση (η Νέα Ιωνία δεν ήταν ακόμη δήμος), παρόντος του Εθνάρχου Ελευθερίου Βενιζέλου και μετά από τελετή που είχαν προστεί ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρυσόστομος και ο Επίσκοπος Πατάρων Μελέτιος. Η πρώτη θεία λειτουργία τελέστηκε στις 25 Μαρτίου 1933, ενώ τα επίσημα εγκαίνια έγιναν την 25η Νοεμβρίου 1933, εορτή της Αγίας Αικατερίνης.

Ο ναός είναι βυζαντινού ρυθμού, σταυροειδής. Εορτάζει την 1η Ιουλίου (κύρια εορτή) και την 1η Νοεμβρίου.

Το 1974 ανακηρύχθηκε μητροπολιτικός ναός και σ' αυτόν χειροτονήθηκε ο σεβασμιότατος μητροπολίτης Νέας Ιωνίας και Φιλαδελφείας κ.κ. Κωνσταντίνος στις 29 Μαΐου του 1994. Πίσω από το Ιερό ευρίσκονται οι τάφοι των: Παπαϊωακείμ Πεσματζόγλου, Πατάρων Μελετίου και του από Μαρωνίας Τιμοθέου, πρώτου μητροπολίτου Νέας Ιωνίας. Στο προαύλιο υπάρχει και το άγαλμά του. Στο ναό φυλάσσονται τα λείψανα των Αγίων Αναργύρων Κοσμά και Δαμιανού, Χαραλάμπους, Βαρβάρας, Φωκά και του οσίου Ξενοφώντος.

Δεκαετία '50. Ο Πατάρων Μελέτιος, ο Παπαϊωακείμ Πεσματζόγλου και το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο.

Ο αδριάντας του Μακαριστού Μητροπολίτου
Νέας Ιωνίας & Φλαδελφείας Τιμοθέου Α'
στο προαύλιο του Ιερού Ναού.

Το εσωτερικό του Ναού.

Το εσωτερικό του Ναού.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ.

Ο ναός του Αγίου Στεφάνου, που βρίσκεται στη συνοικία της Σαφραμπόλεως, ιδρύθηκε το 1935. Είναι λιθόκτιστος σταυροειδής με τρούλο, το εσωτερικό του είναι καθ' ολοκληρώσια αγιογραφημένο.

Το τέμπλο του είναι ξυλόγλυπτο.

Αρχικά ο ναός είχε λειτουργήσει σε παραπτήρια στην οδό Ελλησπόντου. Τα εγκαίνια του σημερινού ναού έγιναν την 4η Ιουνίου 1950 από τον τότε βοηθό επίσκοπο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, μετέπειτα μητροπολίτη Ζακύνθου, Αλέξιο Ευρόπου.

Ο Άγιος Στέφανος πανηγυρίζει τη μνήμη του αγίου στις 27 Δεκεμβρίου και στις 2 Αυγούστου την ανακομιδή των ιερών λειψάνων του.

Σε ειδικά επιμελημένη λειψανοθήκη φυλάσσεται η δεξιά κνήμη του πρωτομάρτυρα Στεφάνου.

ΑΠΟΠΕΡΑΤΩΘΗ ΕΠΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΤΩΝ

ΙΕΡΟΘΕΟΥ ΚΕΣΤΕΛΙΔΟΥ ΕΦΗΝΕΡΙΟΥ
ΑΝΕΣΤΗ Ι. ΜΠΑΛΟΓΛΟΥ
ΜΙΧΑΗΛ ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΦΩΤΕΙΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΜΙΣΑΗΑΙΔΟΥ
ΤΗΣ
ΠΡΩΤΗΣ ΙΕΡΟΥΡΓΙΑΣ ΤΕΛΕΣθΕΙΣΣΗΣ ΤΗΝ
16 ΗΝ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1949

Πλάκες στην πρόσοψη του Ναού.

ΑΠΟΠΕΡΑΤΩΘΗ ΤΗ ΕΠΙΚΟΥΡΙΑ ΤΗΣ ΕΡΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΜΕΝΗΣ ΕΚ ΤΩΝ:

ΙΩΑΝΝ. ΔΟΥΜΠΑ	ΣΤΑΥΡΟΥ ΝΤΙΡΕΚΟΓΛΟΥ
ΙΩΑΝΝ. ΝΤΙΡΕΚΟΓΛΟΥ	ΑΘΑΝ. Δ. ΚΟΥΜΑΡΑ
ΙΩΡΑ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	ΣΤΑΥΡΟΥ ΠΑΡΕΤΣΟΓΑΛΟΥ
ΑΝΕΣΤΗ Ι. ΜΠΑΛΟΓΛΟΥ	ΒΑΣΙΑ. ΣΤΕΝΟΚΑΡΔΟΥ
ΒΑΣΙΑ. Α. ΜΕΤΑΞΑ	ΝΙΚΟΛ. ΤΣΟΥΡΙΚΙΔΗ
ΒΑΣΙΑ. ΣΠΙΝΑΡΗ	ΒΑΣΙΑ. ΜΑΦΙΛΙΔΗ
ΑΓΑΘΟΚΛΗ ΚΑΡΦΟΠΟΥΛΟΥ	ΕΜΜΑΝ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ
ΙΩΡ. Χ. ΚΟΡΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ	ΟΜΗΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ
ΚΩΝΣΤ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ	ΚΩΝΣΤ. ΟΡΘΟΠΟΥΛΟΥ

Το εσωτερικό του Ναού.

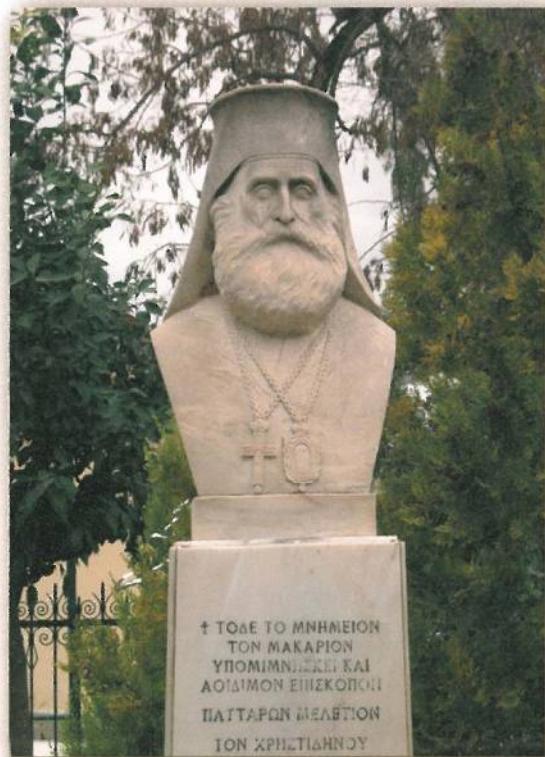
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Ο ναός ιδρύθηκε το 1929 από μικρασιάτες πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν μετά την Καταστροφή στη συνοικία της Ελευθερούπολης.

Στην αρχή ήταν παραπηγμα και αργότερα ανεγέρθηκε ο λιθόκτιστος ναός που είναι υψηλού βασιλικής με τρούλο, σταυροειδής. Έχει μεγάλο προαύλιο όπου καθιερώθηκε από τη Δημοτική αρχή, σε στέρνα που υπήρχε, να γίνεται ο αγιασμός των υδάτων τα Θεοφάνια.

Όταν στο ναό προϊστάμενος ήταν ο αείμνηστος πατήρ Γρηγόριος Πουλάκης, τοποθετήθηκε προτομή του Πατάρων Μελετίου, ο οποίος διέμενε από το 1924 έως ότου απεβίωσε, το 1967, σε μικρή ταπεινή προσφυγική κατοικία της ενορίας του Αγίου Γεωργίου. Ο ναός τιμά τη μνήμη του Αγίου Γεωργίου αλλά και του Αγίου Δημητρίου και του Αγίου οσιομάρτυρος Νεκταρίου Βρυσούλων (Βουρλών).

Στο ναό φυλάσσονται λείψανα των Αγίων Βλασίου και Γρηγορίου.

Η προτομή του Πατάρων Μελετίου στο προαύλιο του Ναού.

Το εσωτερικό του Ναού.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ.

Ο ναός του Αγίου Ευσταθίου, στη συνοικία της Νεάπολης, θεμελιώθηκε την 14η Σεπτεμβρίου 1951, αποπερατώθηκε το 1955 και εγκαινιάσθηκε στις 8 Ιουλίου 1956 από τον αείμνηστο Πατάρων Μελέτιο.

Ήδη όμως από το 1934 λειτουργούσε στην περιοχή ξυλοπαγής ναός και εκεί την 15η Ιουλίου του έτους αυτού έγινε η πρώτη θεία λειτουργία από τον αρχιμανδρίτη Ιγνάτιο Αναστασιάδη, ο οποίος είχε ιδιαιτέρως φρο-

ντίσει για τη μεταφορά στην Ελλάδα και την τοποθέτηση σε λάρνακα του λειψάνου του ιερομάρτυρος Αγίου Γεωργίου του Νεαπολίτου (Νέβ – Σεχίδι της Καππαδοκίας), ηγούμενος των ανταλλαξίμων προσφύγων από την πόλη αυτή.

Ο ναός είναι ρυθμού βασιλικής. Από τις δέκα εικόνες του τέμπλου οι εννέα είναι έργα του Φώτη Κόντογλου.

Στο υπόγειο του ναού υπάρχει παρεκκλήσι της Αγίας Ειρήνης Χρυσοβαλάντου.

Ο ναός πανηγυρίζει δύο φορές το χρόνο: την 20η Σεπτεμβρίου μνήμη του Αγίου Ευσταθίου και την 3η Νοεμβρίου μνήμη του Αγίου ιερομάρτυρος Γεωργίου του Νεαπολίτου.

Στο ναό φυλάσσεται σε λάρνακα το λείψανο του προαναφερθέντος Αγίου Γεωργίου, η κάρα του Αγίου Γρηγορίου Νύσσης και λείψανα των Αγίων Θεοδώρων, Τύρωνος και Στρατηλάτου.

Το εσωτερικό του Ναού.

Στο εσωτερικό του Ναού είναι εντοιχισμένη μαρμάρινη ανάγλυφη πλάκα με τα Εισόδια της Θεοτόκου που φέρει χρονολογία, 1841. Πίσω από την πλάκα φυλάσσεται χώμα από το νεκροταφείο της Ινέπολης.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ.

Ο ιερός ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου θεμελιώθηκε το 1924 από πρόσφυγες της Ινεπόλεως και της Κασταμονής του Δυτικού Πόντου.

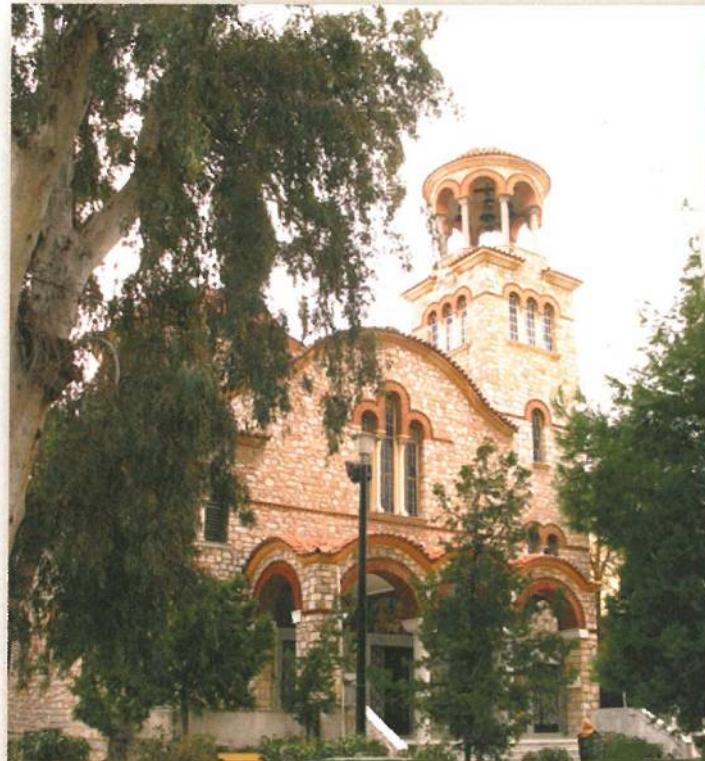
Στην αρχή λειτούργησε σε παράγκα. Αποπερατώθηκε το 1931 και εγκαινιάστηκε το 1938 από τον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο. Ο ναός είναι ρυθμού βασιλικής με τρούλο, βρίσκεται σε ύψωμα στη συνοικία της Ινεπόλεως.

Το τέμπλο είναι κτιστό με γύψινες διακοσμήσεις, ο μητροπολιτικός θρόνος είναι ξυλόγλυπτος.

Ο ναός είναι εξ ολοκλήρου αγιογραφημένος. Υπάρχει παρεκκλήσι αφιερωμένο στον Άγιο Ελευθέριο.

Στο ναό φυλάσσονται ιερά λείψανα του Αγίου Ελευθερίου και του μεγαλομάρτυρος Δημητρίου.

Πανηγυρίζει δύο φορές το χρόνο: την 15η Αυγούστου και τη 15η Δεκεμβρίου.

Ο Ναός σε παράγκα τη δεκαετία του '30.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ.

Ο ναός βρίσκεται στη συνοικία «Κομμάτι Λαζάρου» και ιδρύθηκε το 1964. Αρχικά ως ξυλοπαγής ναός ευρίσκετο στην οδό Ηρακλείου, ακριβώς στη θέση που είναι σήμερα το Επισκοπείο. Είναι ρυθμού βασιλικής με τρούλο και το τέμπλο του είναι ξυλόγλυπτο.

Τα εγκαίνια του έγιναν το 1977 από τον αείμνηστο μητροπολίτη Τιμόθεο.

Ο ναός εορτάζει την 21η Μαΐου και έχει δύο παρεκκλήσια, του Αγίου Σεραφείμ του Σαρώφ και του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ.

Ο ναός της Ζωοδόχου Πηγής βρίσκεται στην Καλογρέζα.

Το 1925 θεμελιώθηκε και ανοικοδομήθηκε ο αρχικός ναός. Το 1975 θεμελιώθηκε ο καινούριος, τα εγκαίνια του οποίου έγιναν την 22α Νοεμβρίου 1981 από τον αείμνηστο μητροπολίτη Ν. Ιωνίας και Φιλαδελφείας κυρί Τιμόθεο.

Έχει εμβαδόν 770 τ. μέτρα. Το τέμπλο είναι ξυλόγλυπτο.

Ο ναός είναι ρυθμού βασιλικής, σταυροειδής με τρούλο και χωρίζεται σε τρία κλίτη. Κάτω από τον κύριο ναό υπάρχει ισόγειος στη μνήμη της Αγίας Βαρβάρας και παρεκκλήσι στη μνήμη των Ταξιαρχών.

Εορτάζει την Παρασκευή της Λιακαινησίμου, την 11η Ιουνίου (θαύμα «Άξιον Εστί») και την 4η Δεκεμβρίου.

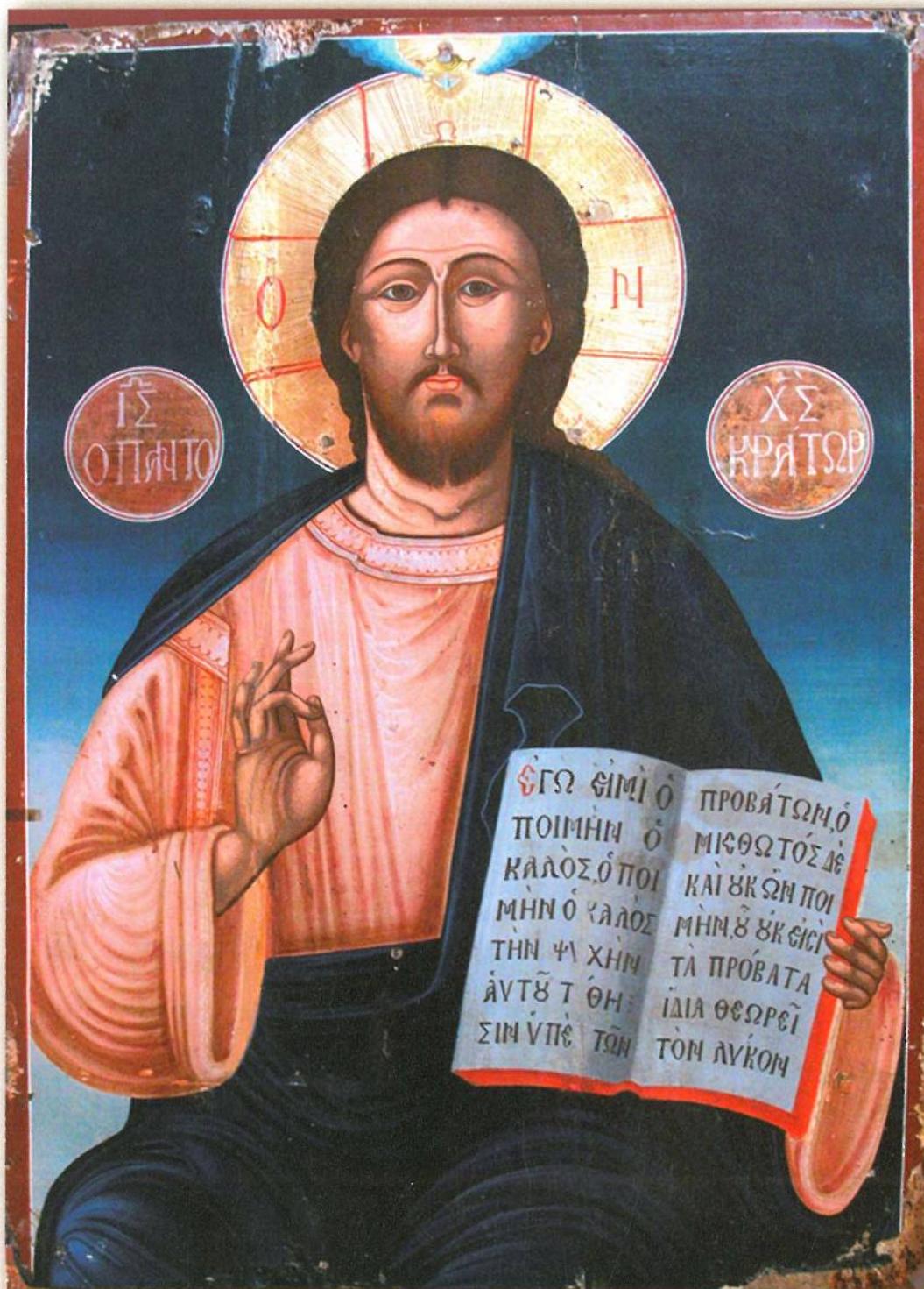
Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο 1940 - 1944.

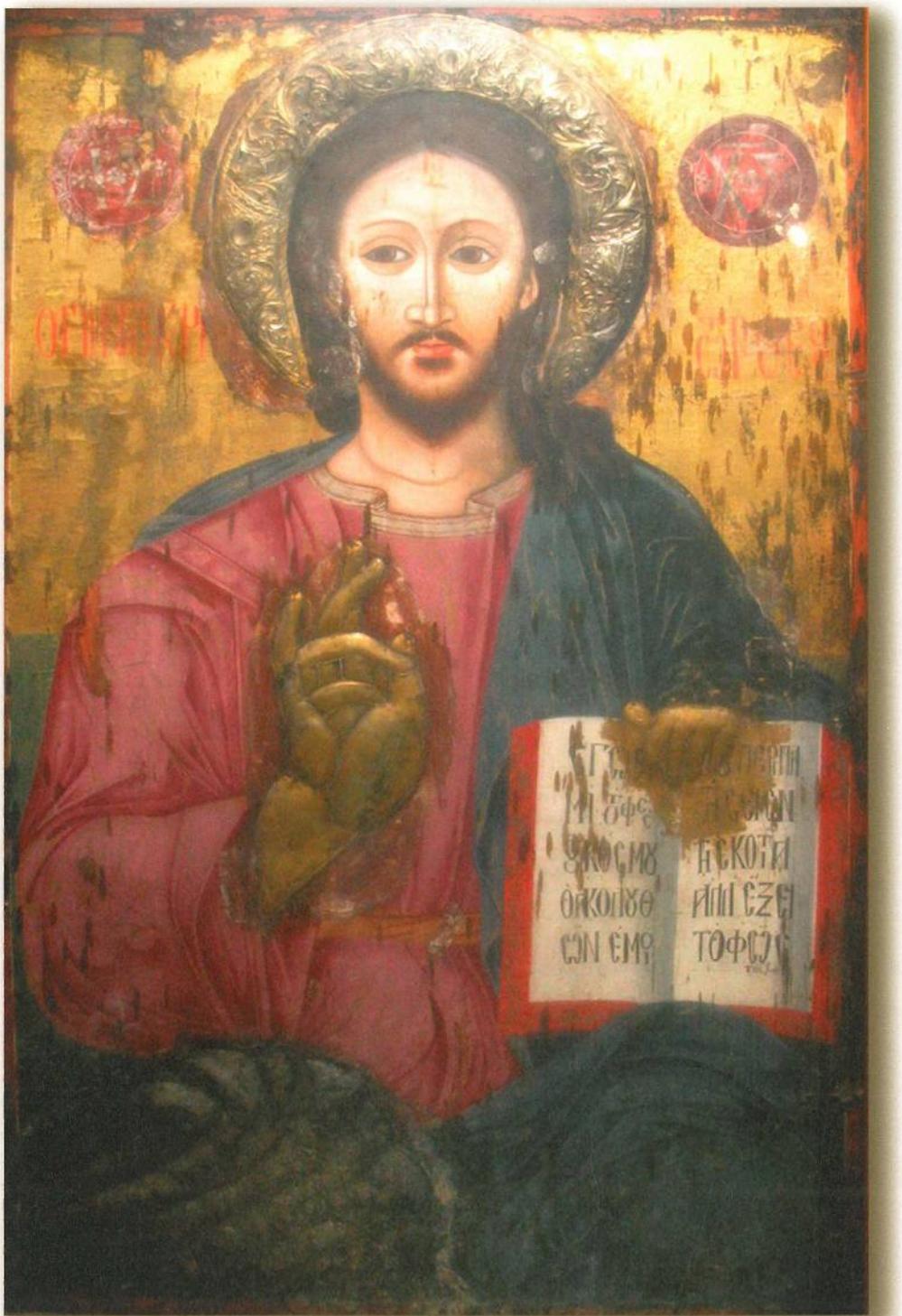
Το εσωτερικό του Ναού.

Oι Εικόνες

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Παντοκράτωρ.
Διαστάσεις : 86X59 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Παντοκράτωρ.
Στο πίσω μέρος της εικόνας η Αγία Αικατερίνη,
με παραστάσεις από τη ζωή και το μαρτύριό της.
Διαστάσεις: 140X92 εκ.

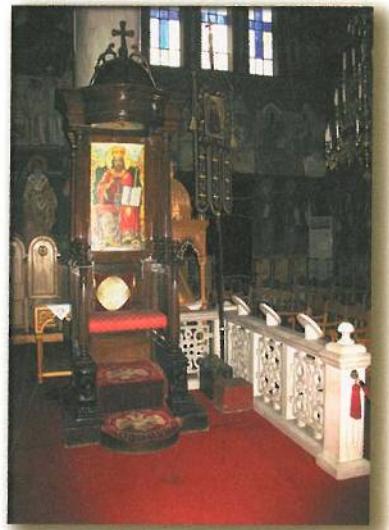
I.N. Ζωοδόχου Πηγής.
Μέγας Αρχιερεύς.
Διαστάσεις: 96X54 εκ.

Ι.Ν. Ζωοδόχου Πηγής.
Άγιο Μανδήλιο.
Διαστάσεις: 40X35,5 εκ.
Χρονολογία: αψηφα (1781)

Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου.
Μέγας Αρχιερεύς.
Χρονολογία : 1865
Διαστάσεις : 105X201

Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου.
Μέγας Αρχιερεύς.
Αρχιερατικού θρόνου.
Διαστάσεις : 100X55 εκ.

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Μέγας Αρχιερεύς.
Διαστάσεις : 72X44 εκ.

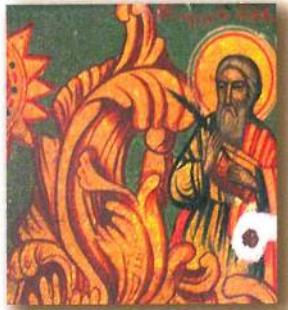

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Μέγας Αρχιερεύς.
Διαστάσεις : 64X48 εκ.

Λεπτομέρειες της εικόνας αριστερά.
Οι τέσσερις Ευαγγελιστές.

Ο Ευαγγελιστής Ματθαίος

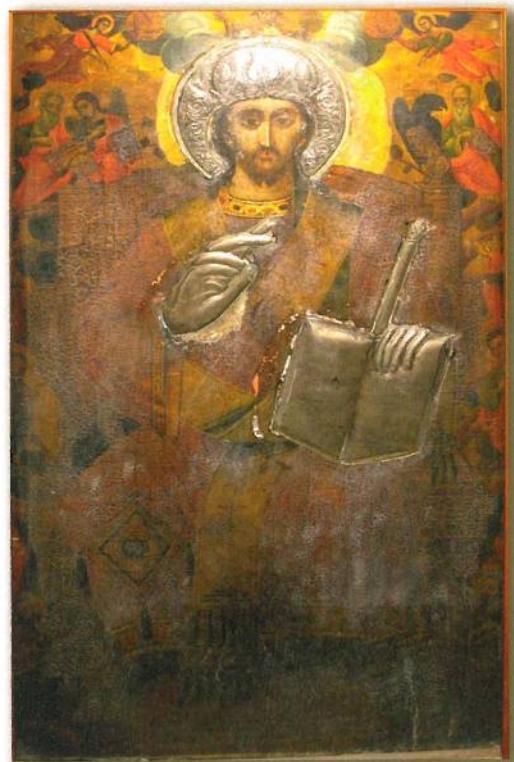
Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης

Ο Ευαγγελιστής Λουκάς

Ο Ευαγγελιστής Μάρκος

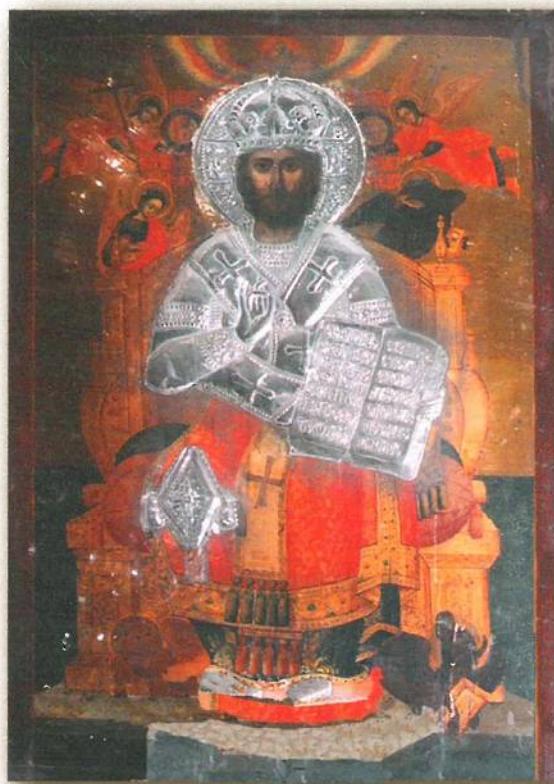
I. N. Αγ. Στεφάνου.
Μέγας Αρχιερεύς.
Χρονολογία: 1831.
Διαστάσεις : 91X54 εκ.

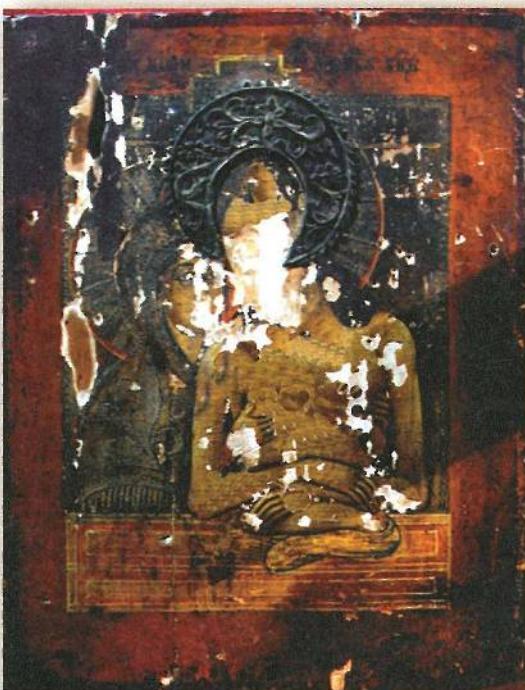
I. N. Αγ. Κωνσταντίνου.
Παντοκράτωρ.
Διαστάσεις: 101X65 εκ.

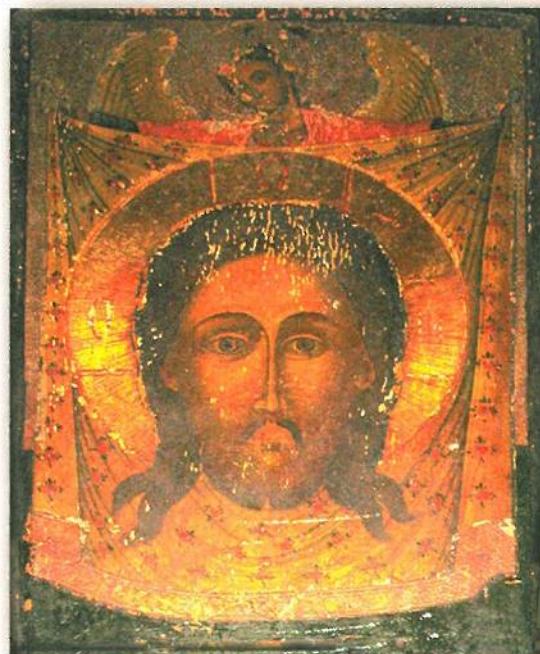
I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Μέγας Αρχιερεύς.
Διαστάσεις: 95X70 εκ.
Επιγραφή: "Έργον Π. Μαυροπούλου 1892."

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Μέγας Αρχιερεύς.
Διαστάσεις: 95X70 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου.
Άκρα Ταπείνωση.
Διαστάσεις: 38X29 εκ.
Επιγραφή σε Κυριλλική γραφή.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου.
Άγιο Μανδήλιο.
Διαστάσεις: 48X34 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Τρύπτυχη εικόνα.

Κεντρικό θέμα: η Μεγάλη Δέησις.
Ο Μέγας Αρχιερεύς, η Θεομήτωρ
και ο Άγ. Ιωάννης ο Πρόδρομος.
Διαστάσεις: 45X27 εκ.

Αριστερή θύρα από επάνω προς τα κάτω.
Προφήτης (δεν διακρίνεται όνομα),
Άγ. Βασίλειος, Άγ. Γρηγόριος ο Θεολόγος
και Άγ. Γεώργιος.
Διαστάσεις: 40X13 εκ.

Δεξιά θύρα από επάνω προς τα κάτω.
Προφήτης (δεν διακρίνεται),
Άγ. Ιωάννης ο Χρυσόστομος,
Άγιος που δεν διακρίνεται
και Άγ. Δημήτριος.
Διαστάσεις: 40X13 εκ.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.

Η Μεγάλη Δέησις.

Άνω μέρος: Ο Μέγας Αρχιερεύς, η Θεομήτωρ και ο Άγ. Ιωάννης ο Πρόδρομος.

Κάτω μέρος: Στο κέντρο ο Άγ. Κυριάκος. Αριστερά επάνω οι Άγιοι: Χαράλαμπος,

Ιωάννης Χρυσόστομος, Άγιος που δεν διακρίνεται
και κάτω έφιππος ο Άγ. Γεώργιος.

Δεξιά επάνω οι Άγιοι: Αντώνιος, Ευθύμιος και Σάββας
και κάτω έφιππος ο Άγ. Δημήτριος.

Διαστάσεις: 63X45 εκ.

I. N. Αγ. Αναργύρων.

Κεντρικό θέμα: Παναγία Βρεφοκρατούσα.

Κέντρο επάνω: Η βάπτιση του Ιησού.

Κέντρο κάτω: Ο Προφήτης Ηλίας.

Στις γωνίες: Οι τέσσερις Ευαγγελιστές: Ματθαίος, Ιωάννης, Μάρκος και Λουκάς.

Αριστερά επάνω: Οι τρεις Ιεράρχες: Βασίλειος, Χρυσόστομος και Γρηγόριος.

Αριστερά κάτω: Οι Άγιοι Ανάργυροι: Κοσμάς, Παντελεήμων και Δαμιανός.

Δεξιά επάνω: Οι Άγιοι Μάρτυρες: Πρόβος, Τάραχος και Ανδρόνικος.

Δεξιά κάτω: Οι Άγιοι Πατέρες: Σάββας, Νικόλαος και Σπυρίδων.

Διαστάσεις: 98X63 όκ.

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Η Παντάνασσα.
Διαστάσεις : 149X83 εκ.

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Θεομήτωρ ἐνθρονη.
Διαστάσεις : 72X 44 εκ.

I. N. Αγ. Αναργύρων.

Θεομήτωρ.

Διαστάσεις : 37X 35 εκ.

Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου.
Θεομήτωρ ἐνθρονη̄.
Διαστάσεις : 201X105 εκ.
Υπογραφή : “δια χειρός Κωνσταντίνου Σινωπέως
ο Ηλιού Κεσαριώτου τη 1865 μαΐου : 20”

Οι Προφήτες στις γωνίες της εικόνας.

Άνω αριστερά ο Δαβίδ.

Άνω δεξιά ο Σολομών.

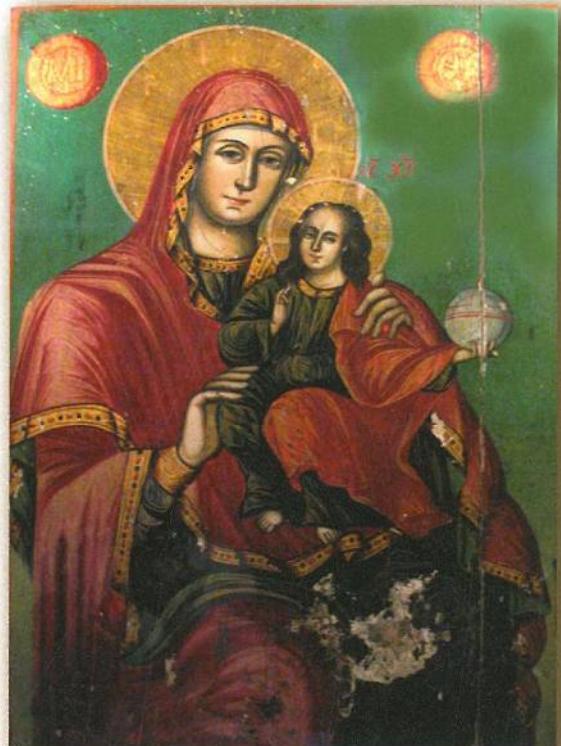
Κάτω αριστερά ο Ησαΐας.

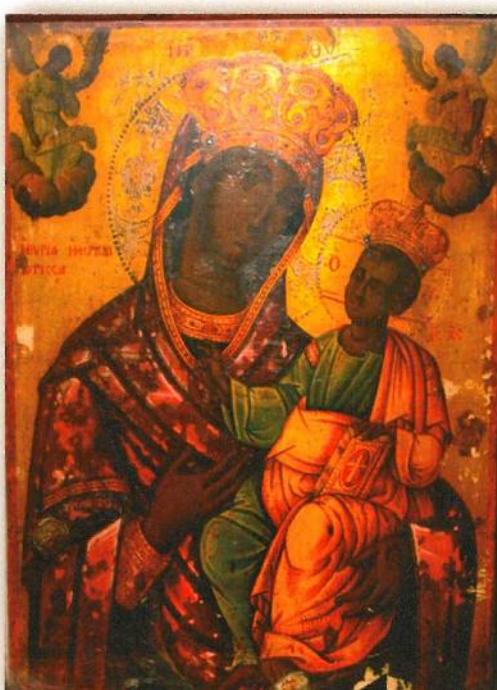
Κάτω δεξιά ο Δανιήλ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Υπογραφή: "χ' ελησάβετην χαργετη"
Διαστάσεις: 101X65 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Εικόνα από τη Σμύρνη.
Διαστάσεις: 75X52 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
“Η ΚΥΡΙΑ Η ΜΕΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΑ”
Διαστάσεις: 40X30 εκ.

I.N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Διαστάσεις: 63X48 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Διαστάσεις: 150X65 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Διαστάσεις: 94X65 εκ.
Υπογραφή: Έργον και αφιέρωσις
Γ. X. Ζωγράφου 1913.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Η Μυρτιδιώτισσα.
Διαστάσεις: 38X28 εκ.

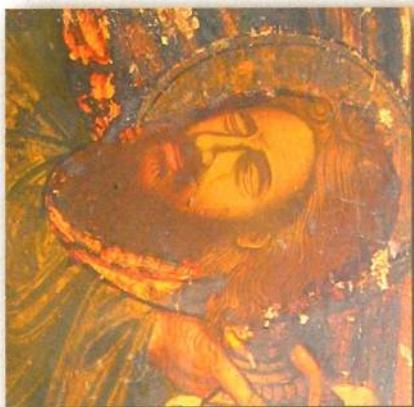

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Η Ράβδος του Ιεσσαί.
Διαστάσεις: 96X53.5 εκ.

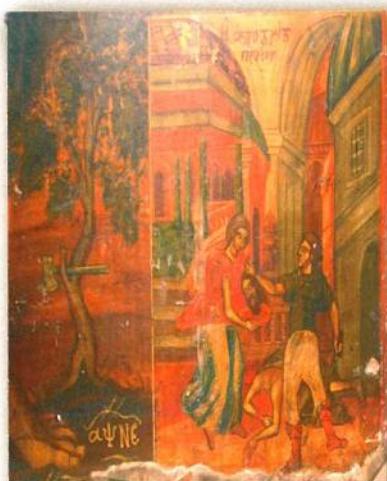
I. N. Αγ. Ευσταθίου
ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος.
Χρονολογία: 1755. Διαστάσεις: 123X77 εκ.

1.

2.

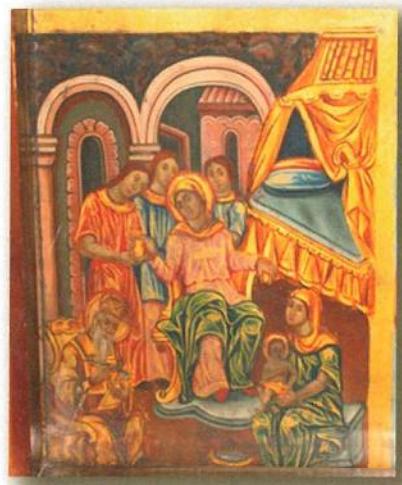
3.

- Λεπτομέρειες της εικόνας:
1. Η κεφαλή του Τιμίου Προδρόμου.
 2. Η παράσταση κάτω αριστερά και η υπογραφή.
“Ι Γένισις του Προδρόμου” “ΧΕΙΡ ΜΙΧΑΛΑΚΙ”.
 3. Η παράσταση κάτω δεξιά, ο πέλεκυς και η χρονολογία.
“Η αποτομή του Προδρόμου” “αψνε”.

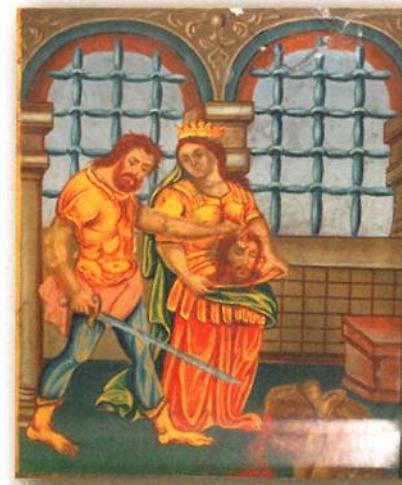

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος.
Διαστάσεις: 110X68 εκ.
Παρατήρηση: Ο Άγιος στο δεξιό χέρι φέρει έξι δάκτυλα.

Επιγραφές.
Η παλαιά μεταξύ των πελμάτων του Αγίου
στα καραμανλίδικα:
« Σπάρταλη Γιαννάογλου Γιανακονουγγ
χιπασήτηρ. 1861»
« Αφιέρωμα του Σπάρταλη (από την Σπάρτη Πισιδίας)
Γιαννάογλου Γιαννάκη 1861.»
και η νεότερη:
«ΕΚΟΜΙΣΘΗ ΕΚ ΣΠΑΡΤΗΣ ΠΙΣΙΔΙΑΣ
ΤΗΝ 9 - 7 - 1952
ΥΠΟ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΘ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΠΑΡ' ΑΥΤΟΥ».

Κάτω Αριστερά:
Η γέννηση του Προδρόμου.

Κάτω Δεξιά:
Ο Αποκεφαλισμός.

Λεπτομέρεια: Η Βάπτιση του Ιησού και
τα στοιχεία του κομιστή.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος.
Διαστάσεις: 127X87 εκ.

* καραμανλίδικα ή καραμάνλικα:
γραπτή γλώσσα που αποτυπώνεται
με ελληνικά γράμματα αλλά
τουρκικό περιεχόμενο. Γλωσσικό²
σύστημα που αναπτύχθηκε στην
Κεντρική Ασία (την παλαιά
Καραμανία). Τη μικτή αυτή
γλώσσα, κατά την παράδοση,
πρώτος χρησιμοποίησε ο Πατριάρχης
Γεννάδιος ή Σχολάριος.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Η Αποτομή του Προδρόμου.
Διαστάσεις: 37X27 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος.
Διαστάσεις: 127X87 εκ.

Στο κάτω μέρος του ερυθρού περιγράμματος της εικόνας υπάρχει η εξής δύσανάγνωστη καραμανλίδικη επιγραφή:

“Ιωάννης Προδιρόμος που Ασίζηπ Κονασίνη Αρχάγγελος Μονοστηράνα βακιφ εγιλεδηλέρ Καϊσεριδέν ακσαραγιλή Ιωάννη δαγινά κιζλαρί ποτός αγανίν μαλή, Ευγενία δε κιζ καρδασή μαρία 'αλλάχ μπούλ εγιλεγέ Αμήν . αωλς Δεκεμβρίου 15. Διά χειρός Ιορδάνου του Έκ ζητζίτερε.”

“Αυτή την Άγια εικόνα του Ιωάννη Προδρόμου φερμένη από την Καισάρεια, ιδιοκτησίας του Μποτός (Προδρόμου) Αγά αφιερώνουν στο μοναστήρι του Αρχαγγέλου, με εντολή του Ακσαραϊλή [από το Ακ Σεράϊ (Αρχελαΐδα)] Ιωάννη, οι θυγατέρες του Ευγενία και η αδελφή της Μαρία. Ο Θεός να τους προστατεύει. Αμήν.

1836 Δεκεμβρίου 15. Διά χειρός Ιορδάνου του εκ Ζιτζίντερε (Φλαβιανών).

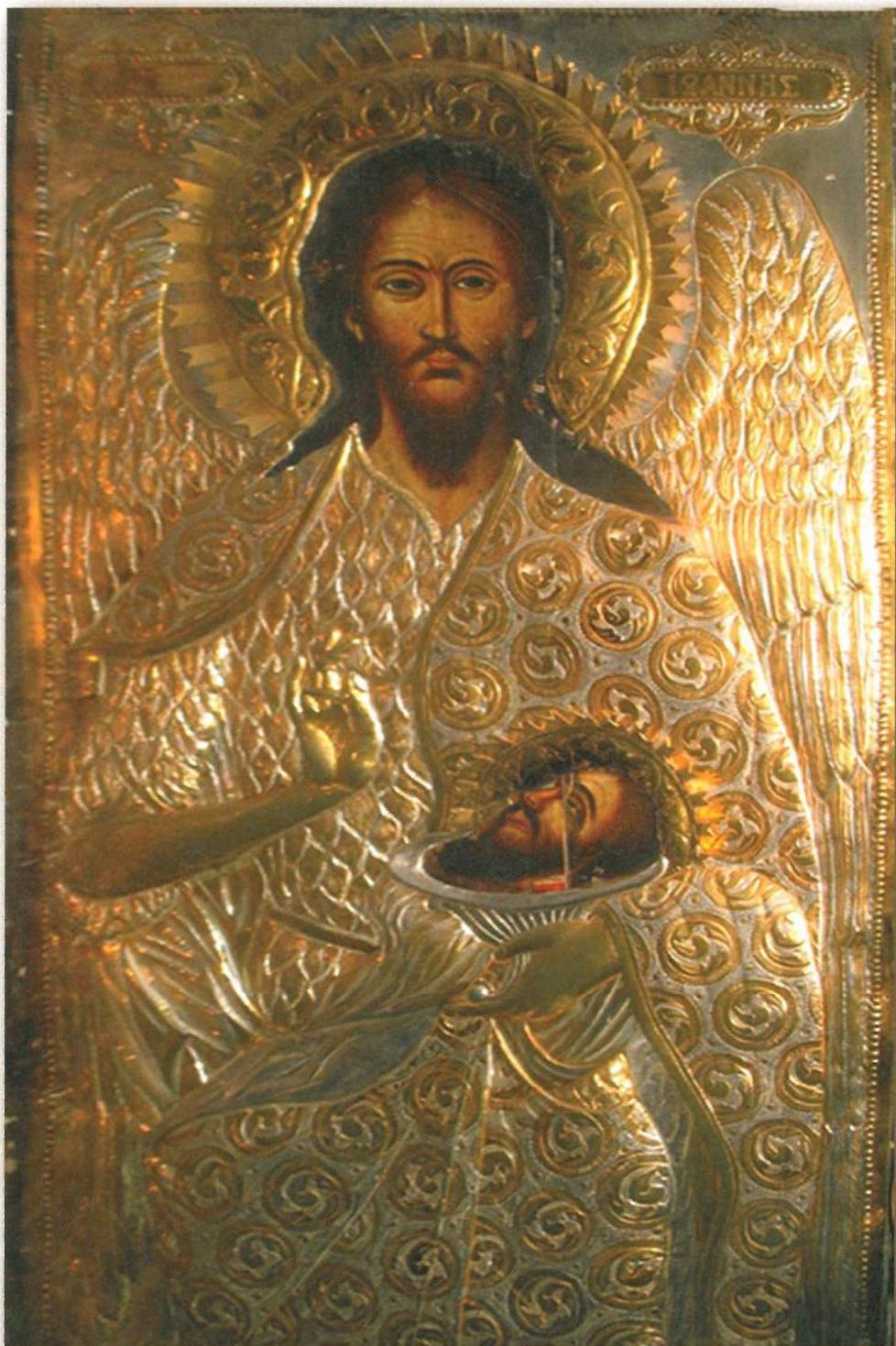

I. N. Αγίου Ευσταθίου.
Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος.
Διαστάσεις: 122X80 εκ.

Κάτω αριστερά της εικόνας, η τιμία κάρα του Προδρόμου “επί πίνακι” και επιγραφή:
“οράς θεατά την ηρώδου μανίαν ἐλεχόμενος μη θέλων ἐπι...αν
την ἔμήν κάραν τέτμηκεν ω θεού λόγε.”

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Ο Άγιος Ιωάννης, ο Πρόδρομος.
Κάτω από το κεντρικό θέμα εικονίζονται οι Άγιοι:
Βασίλειος, Χρυσόστομος, Γρηγόριος, Νικόλαος,
Ελευθέριος και Χαράλαμπος.
Διαστάσεις: 44X32 εκ.

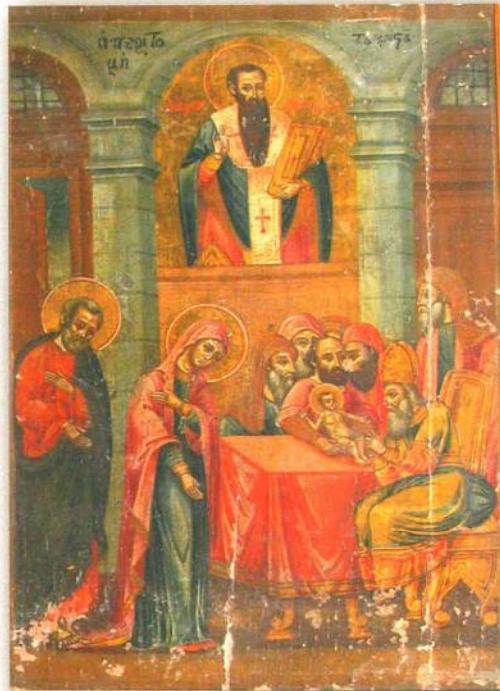
I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Ο Άγιος Ιωάννης, ο Πρόδρομος.
Διαστάσεις: 93X57 εκ.

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Η Γέννηση του Ιησού.
Διαστάσεις: 79X52 εκ.
Υπογραφή: "Δέησις του δ(ούλου του θε)ού Αλεξάνδρου Βλυσσίδου"

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Η Γέννηση του Ιησού.
Διαστάσεις: 31X23 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Η Περιτομή του Ιησού.
Επάνω ο Άγιος Βασίλειος.
Διαστάσεις: 54X43 εκ.

I. N. Κομήσεως της Θεοτόκου.
Η Γέννηση του Ιησού.
Διαστάσεις: 82X61 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Η Υπαπαντή του Κυρίου.
Διαστάσεις: 130X80 εκ.

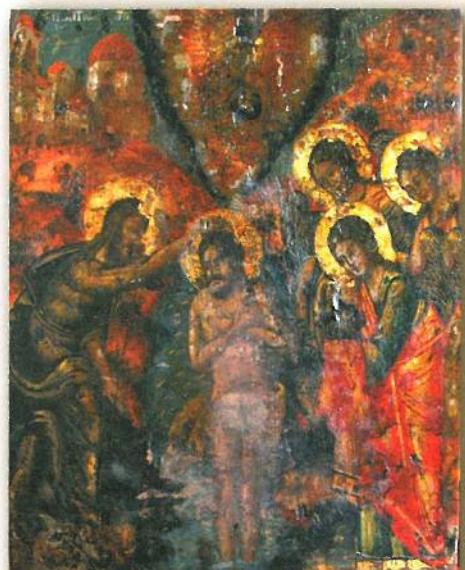

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Η Βάπτιση του Ιησού. Προέλευση: Υοσκάτη
Διαστάσεις : 124X68 εκ.

Επιγραφή στα καραμανλίδικα:
“Που Ε'ικόνα Γιοζήα..” Κα-
λιόπε Ι'. Α'ρτήζ ογλού
αγιοριλγιασηνήγ αφιερομασή.”
Εν Αγίω ”Ορει Αθω Διά χειρός Ιωάννου
Μοναχού Αγιογράφος Συνασσονός Κελλίου
Ξυροποταμινόν Αγίου Αθανασίου
Αλεξανδρείας 1804 Μαρτίου 25.

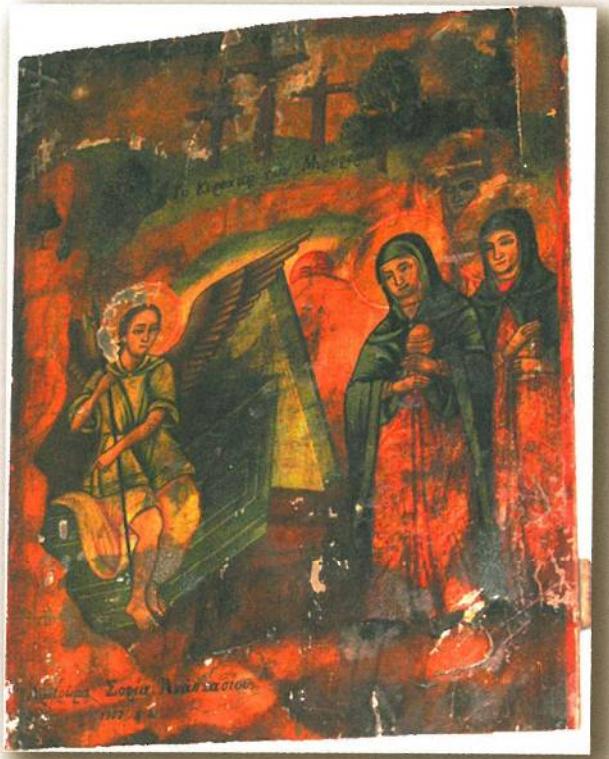
“ Αυτή η εικόνα αγιογραφημένη στο Άγιο Όρος,
είναι αφιέρωμα της Καλλιόπης Ι. Αρτήτζογλου
από την Υοσκάτη (νοτιοδυτικός Πόντος).”
Εν Αγίω Όρει Αθω

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Η Βάπτιση του Ιησού.
Διαστάσεις: 39X32,5 εκ.

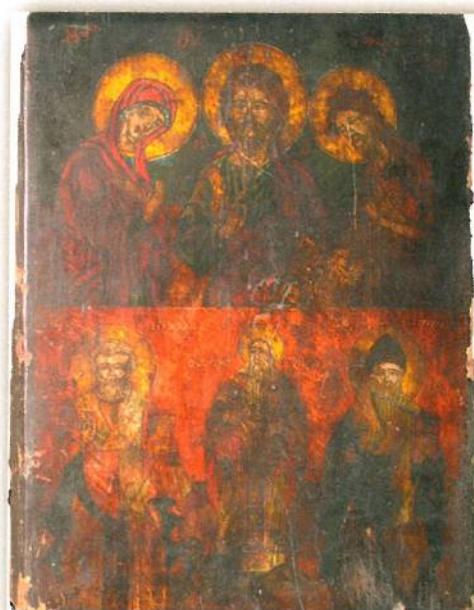
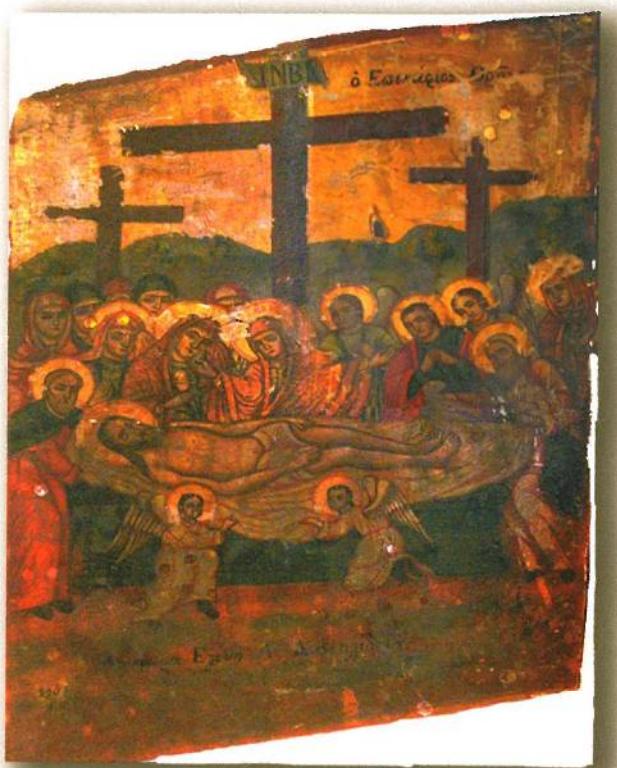
I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Ο Εμπαγμός του Ιησού.
Διαστάσεις: 80X39 εκ.

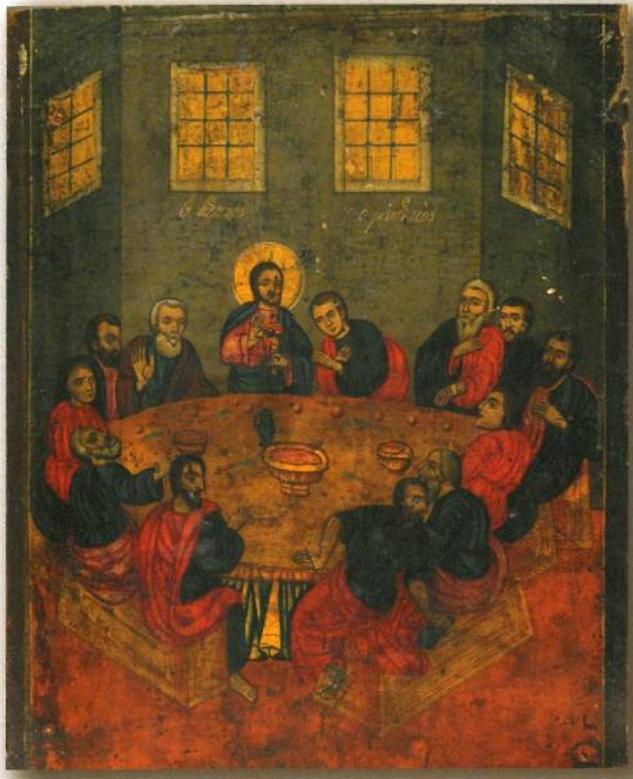
I. N. Αγ. Αναργύρων.
Εικόνες δωδεκάορτου.
Επάνω: «Τη Κυριακή των Μυροφόρων».
«Αφιέρωμα Σοφία Αναστασίου.
1907 Β Π»
Κάτω: «Ο Επιτάφιος Θρήνος»
«Αφιέρωμα Ελένη Αν. Δανιηλίδου.
1907 Β : Π»
Διαστάσεις: 62X42 εκ.

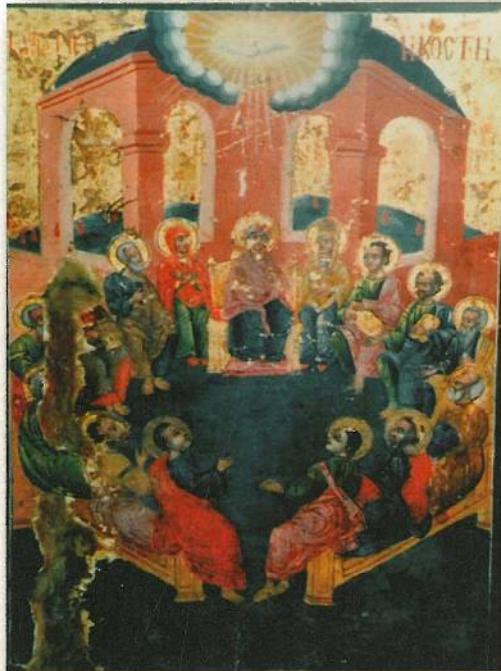
I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Η Ανάληψη του Κυρίου.
Διαστάσεις: 130X70 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Δέηση.
Άνω μισό: ο Ιησούς, η Θεομήτωρ
και ο Αγ. Ιωάννης ο Πρόδρομος.
Κάτω μισό: οι Άγιοι Νικόλαος,
Χαράλαμπος και Σπυρίδων.
Διαστάσεις: 27X22 εκ.

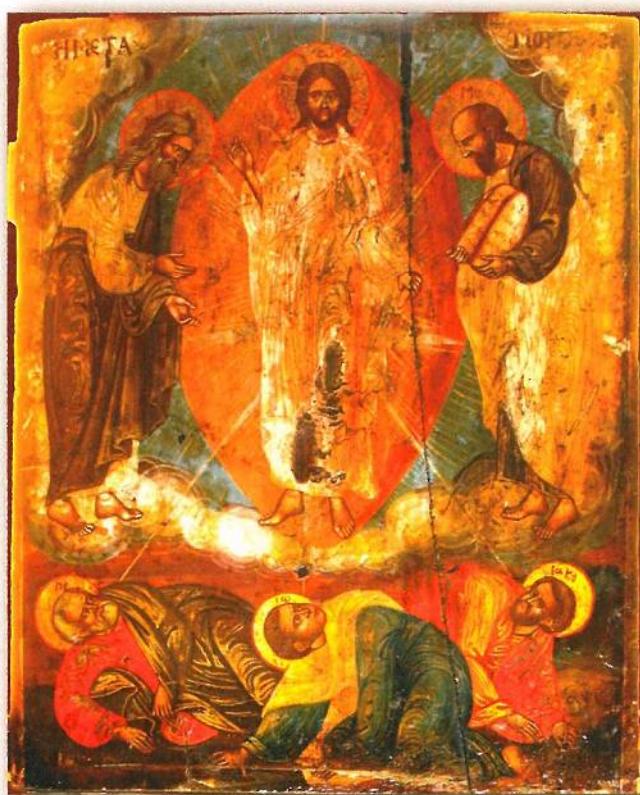
I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Ο Μυστικός Δείπνος.
Διαστάσεις: 40X31 εκ.

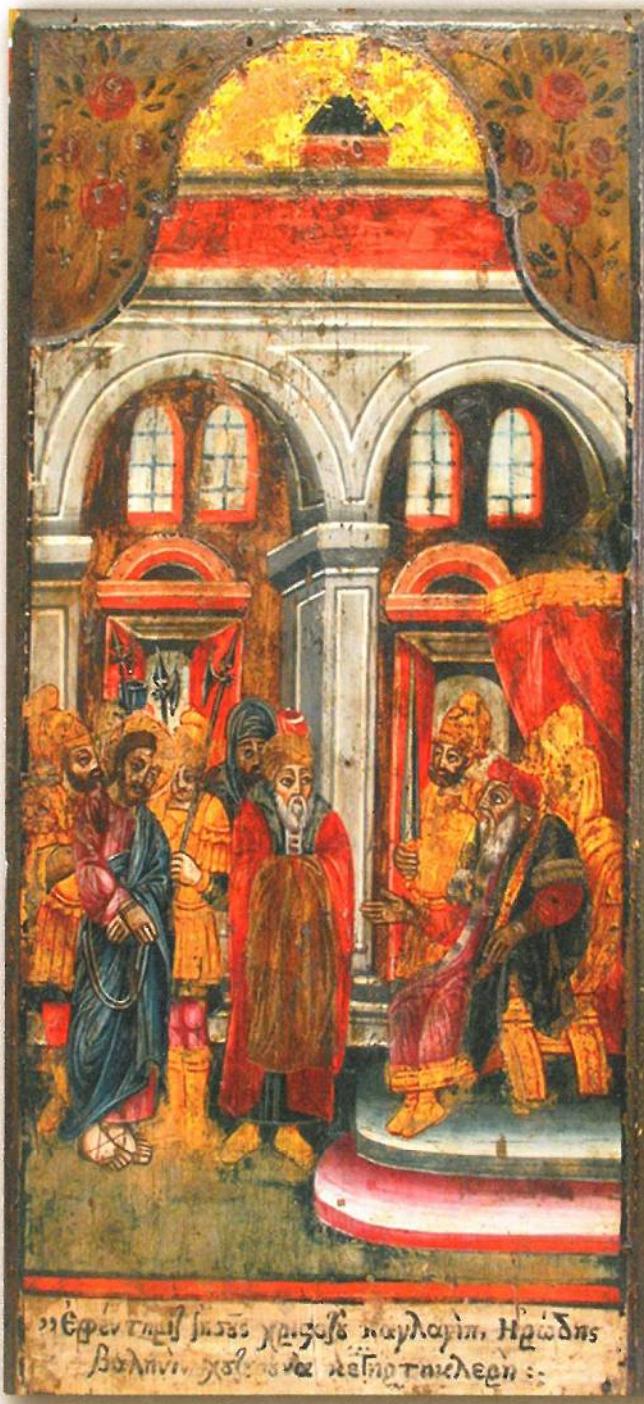
I. N. Αγ. Στεφάνου.
Η Πεντηκοστή.
Διαστάσεις: 53X41 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος
και οι τρεις Ιεράρχες.
Υπογραφή: "δέησις του δούλου σου
Σωτηρίου Β. συμβίας & τέκνων
1878 ὁκτωβρ... ἐν Χάλκη.
Διαστάσεις: 61X46 εκ.

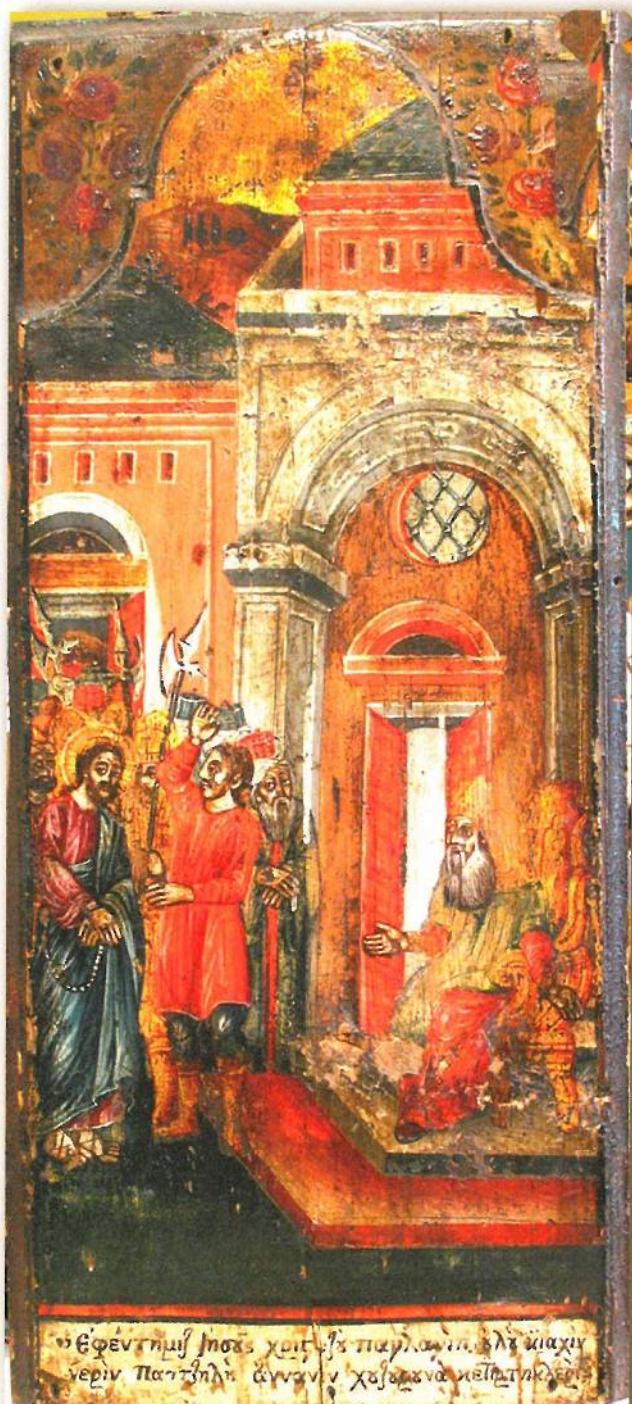
I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος.
Χρονολογία: αψε' (1755).
Διαστάσεις: 39,5X32,5 εκ.

1.

«Ἐφέντημι Ἰησούς Χριστοζού παγλαγίπ,
'Ηρώδης Βαληνί χουζουρουνά κετηρτηκλερή.»

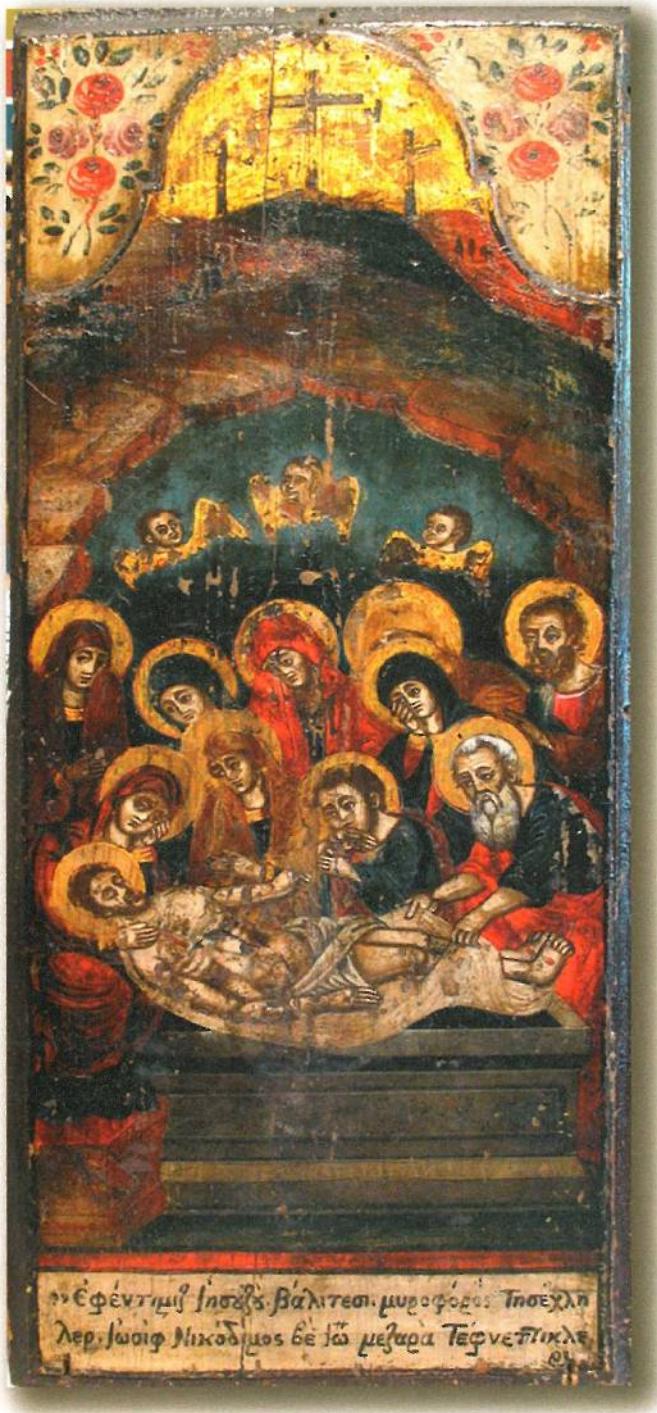
«Ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός, οδηγείται ενώπιον
του Διοικητή Ηρώδη.»

2.

«Ἐφέντημι Ἰησούς Χριστοζού παγλαγίπ,
ουλού κιαχίν νερίν παντζηλή 'Αννανίν
χουζουρουνά κετηρτηκλερί.»

«Ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός, δεμένος οδηγείται
ενώπιον του Αρχιερέα Άννα.»

Ἐφέντιμος Ἰησοῦς βάλιτεσι μυροφόρος Τησεύλη
λερ, Ιωσήφ Νικόδημος βέ ιω μεζαρά Τέφνεττικλε

3.

«Ἐφέντιμος Ἰησοῦς βάλιτεσι, μυροφόρος
τησέχληλερ, Ιωσήφ Νικόδημος βε Ιω μεζαρά
τέφνεττικλερί.»

«Τον Κύριο ημών Ιησού τη Μητέρα του, οι μυροφόρες,
ο Ιωσήφ, ο Νικόδημος και ο Ιω (μαθητής Ιωάννης)
προετοιμάζουν για την ταφή ».

Λεπτομέρεια από την εικόνα
του ενταφιασμού.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.

Τρείς Εικόνες από τα πάθη του Ιησού.

1. Ο Ιησούς στον Ηρώδη.
2. Ο Ιησούς στον Άννα.
3. Ο Ενταφιασμός του Ιησού.

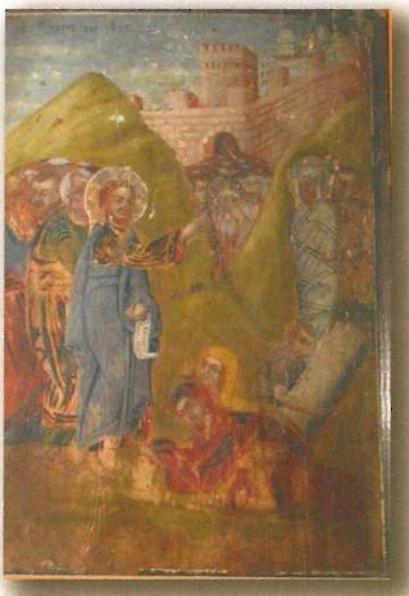
Διαστάσεις εικόνων:

1. 77X39,5 εκ.
2. 77X35 εκ.
3. 77X34,5 εκ.

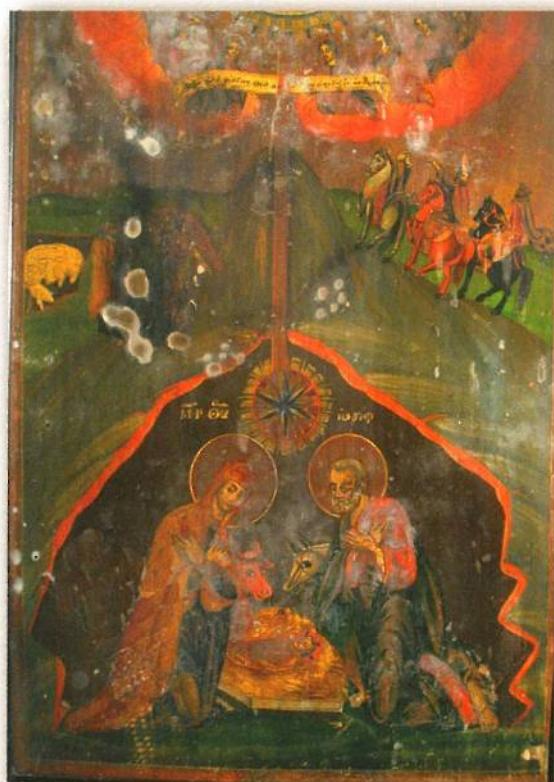
Οι εικόνες στο κάτω μέρος φέρουν
επιγραφές στα καραμανλίδικα.

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Ο Καλός Ποιμένας.
Διαστάσεις: 161,5X80 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Η Έγερση του Λαζάρου.
Διαστάσεις: 32X23 εκ.

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Η Γέννηση του Ιησού.
Διαστάσεις: 48X36 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Ο Μυστικός Δείπνος.
Διαστάσεις: 99X51 εκ.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Η ιαση του τυφλού.
Η εικόνα φέρει εμφανή σημάδια βεβήλωσης.
Διαστάσεις: 77X71 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.

Η Ζωοδόχος Πηγή. Χρονολογία αώς (1806). Διαστάσεις θέματος: 76X51 εκ.

Στο κάτω μέρος εικονίζονται:

Αριστερά ο Άγιος Ολύμπιος και ο Πρωτομάρτυς Στέφανος.

Στη μέση η Έγερσις του Λαζάρου.

Δεξιά οι Άγιοι Μηνάς και Θεόδωρος ο Στρατηλάτης.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Η Ζωοδόχος Πηγή.
Χρονολογία 1883.
Διαστάσεις: 56X32 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Η Κοιμησις της Θεοτόκου.

Περιμετρικά και εκ των ἀνω προς τα κάτω, οι Ἅγιοι:

Φίλιππος και Νικόλαος,

Χαραλάμπης και Αντώνιος,

Γεώργιος, Μηνάς, (έφιππος του οποίου δεν διακρίνεται το όνομα) και Δημήτριος

Διαστάσεις: 53X46 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου.
Διαστάσεις: 84X58 εκ.

Επιγραφή κάτω αριστερά:
“δέησις του δούλου του θεού νικολάου
του ποτε κωνσταντί. 1870”

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Τα Εισόδια της Θεοτόκου.
Διαστάσεις: 42X40 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Κοίμησις της Θεοτόκου.
Διαστάσεις: 93X76 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Η Κοίμησις της Θεοτόκου.
Διαστάσεις: 84X48 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Η Ζωοδόχος Πηγή.
Διαστάσεις: 137X74 εκ.

Σε μεγέθυνση η κάτω δεξιά γωνία της εικόνας.

Επιγραφή στα καραμανλίδικα:

“ Που ’αζίζ ε’ικόναγι ζικρ ’ολάν κιμέσνελερ γιαπτιρτμά γιλάν αφιέρωμα ’εγιλετιλέρ. ”

“ Αυτή την Αγία εικόνα την αφιερώνουν κάποιοι μνημονεύσμενοι που ενδιαφέρθηκαν να κατασκευασθεί ”
Ακολουθούν τα ονοματεπώνυμα των αφιερωτών, 16 κάτω αριστερά και 9 κάτω δεξιά.

Ως επώνυμα φέρουν τα πατρώνυμά τους, π.χ. “ βασιλειος ελευθεριου... λάζαρος μάρκου... ”
‘ιωσήφ ρωμανού... ε’υστάθιος λαυρεντίου... Η επιγραφή καταλήγει: “ 1, 1852 φεβρουαρίου. ”

Επίσης υπογράφει ο αγιογράφος: “ διά χειρός του λαζάρου ”

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Ο Άρχων Μιχαήλ και ο Άγιος Παντελεήμων.
Διαστάσεις: 39,5X33 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Ο Άρχων Μιχαήλ.
Διαστάσεις: 110X75 εκ.

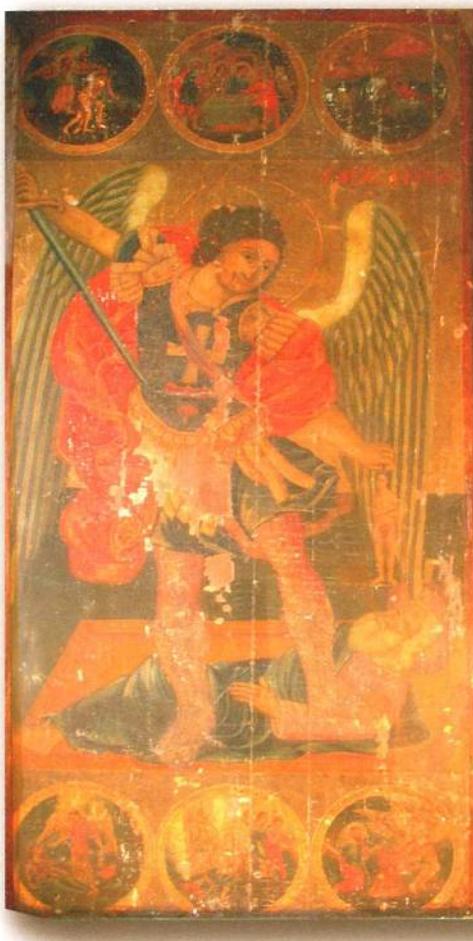

I. N. Αγ. Αναργύρων.

Η Σύναξις των Ασωμάτων.

Υπογραφή: "Τω 1867 τη 1.μαΐου υπό ελευθερίου Γ. Σινωπέως."

Διαστάσεις: 104X73 εκ.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Ο Άρχων Μιχαήλ.

Σε κύκλους, στο επάνω και κάτω μέρος της εικόνας, ιωτορούνται έξι παρουσίες του αρχαγγέλου:

1. “η εξορία του αδάμ και της εύας”
2. “η φιλοξενία του αβραάμ”
3. “η θυσία του αβραάμ”
4. “ο μιχαήλ δεικνύων τη άγαρ το ύδωρ”
5. “η κλίμαξ και η παλαίστ(ρ)α του ιακώβ”
6. “ο μιχαήλ ευ’αγγελίζεται τω μανωέ τον τόκον σαμψών”

Διαστάσεις: 140X68 εκ.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Η Σύναξις των Αρχαγγέλων.
Στο κάτω μέρος της εικόνας υπάρχει φθαρμένη
και δυσανάγνωστη επιγραφή:
“Διά χειρὸς”
Διαστάσεις: 110X61 εκ.

Ι. Ν. Αγ. Στεφάνου.

Ο Άρχων Μιχαήλ.

Υπογραφή δωρητών στα καραμανλίδικα:

“ΠΟΥ ΑΖΙΖ ΉΚΟΝΑ ΤΟΥΡΣΟΥΤΖΟΝ ΌΓΛΟΥ Χ... ΣΕΡΑΦΙΜΗΝ ΌΓΛΟΥ

ΜΙΧΑΗΛΗΝ ΧΑΓΙ..ΤΗΤΗΡ ‘Εν έτει αωλς.

“ Αυτή η Άγια εικόνα είναι αγαθοεργία (ή διακονία) του Μιχαήλ γιού του Τουρσουντζού του Χατζησεραφείμ. Εν έτει 1836.”

Διαστάσεις: 126X85 εκ.

Επιγραφή ειλητάριου:

“ ’Ησέ χουζουρτά σϊττετλή κορχούγιουλα τουτούρουμ. ’εγίφαζηλεττέ ’ολανλαρά μιλαγίμμ πακαράκ. βε κίαφιρλερί που ’ατες κιλήτζηλαν καλτετετζέγημ”

“ Για τον (;) το κρατώ με τρόμο.
Για τους ενάρετους τους αγαθούς πιστούς και τους άπιστους με αυτή την πύρινη ρομφαία θα κληροδοτήσω”

I. N. Αγ. Αναργύρων.

Οι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος.

Μεταξύ των δύο Αποστόλων ο πρωτομάρτυρας Στέφανος.

Αριστερά οι Άγιοι: Νικόλαος, Αθανάσιος και Βαρβάρα.

Δεξιά: "Χαραλάμπης", Βασίλειος και Στυλιανός.

Κάτω: Παντελεήμων, Κοσμάς, Δαμιανός και "Κατερίνα".

Διαστάσεις: 63X45 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Οι Άγιοι 12 Απόστολοι.
Χρονολογία: 1868.
Διαστάσεις: 108X73 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Οι Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη.
Διαστάσεις: 150X63 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Οι Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη.
Διαστάσεις: 110 X 78 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Οι Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη.
(Μέρος της εικόνας).
Στο επάνω μέρος, η Αγία Τριάδα και σε στάση
δέησης η Θεοτόκος και ο Αγ. Ιωάννης
ο Πρόδρομος.
Διαστάσεις: 67X42 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Οι Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη.
Διαστάσεις: 109,5X64 εκ.

Στο κάτω μέρος της εικόνας παράσταση μάχης, που φέρει την επιγραφή:
“Ο φρικτός πόλεμος του Αγίου Κωνσταντίνου με τον μιαρόν μαξέντιον
ο....ς κατεποντίσθει εν τω ποταμώ”.

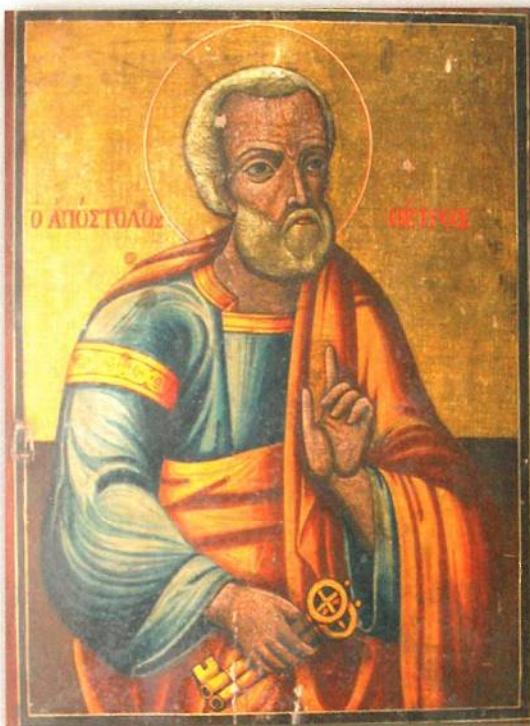
Μεταξύ των δύο παραστάσεων υπάρχει η επιγραφή:
“Αφιερώθη η παρούσα εικών παρά Κωνσταντίνου Αναστασιάδη..
Διά ψυχικής Σωτηρίας 1856 Μαΐου 15”

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Η Υψώσις του Τιμίου Σταυρού.
Διαστάσεις: 40X32 εκ.

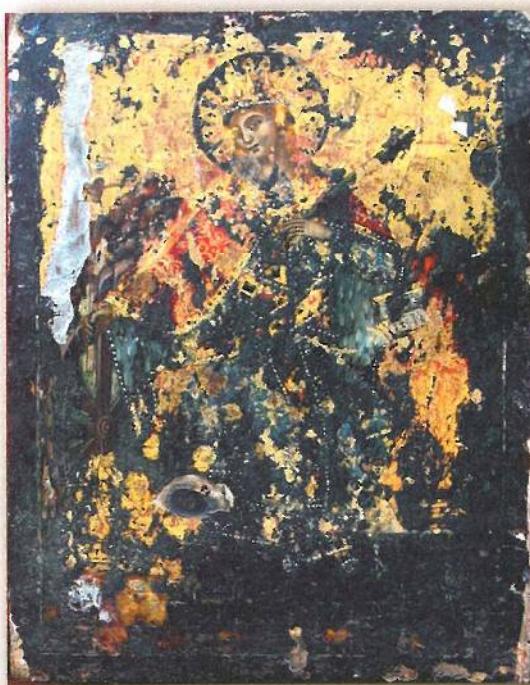
I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Η Αγία Τριάς.
Χρονολογία: 1860.
Διαστάσεις: 125X85 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Ο Απόστολος Πέτρος.
Διαστάσεις: 56X47 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Ο Ευαγγελιστής Μάρκος.
Διαστάσεις: 67X40 εκ.

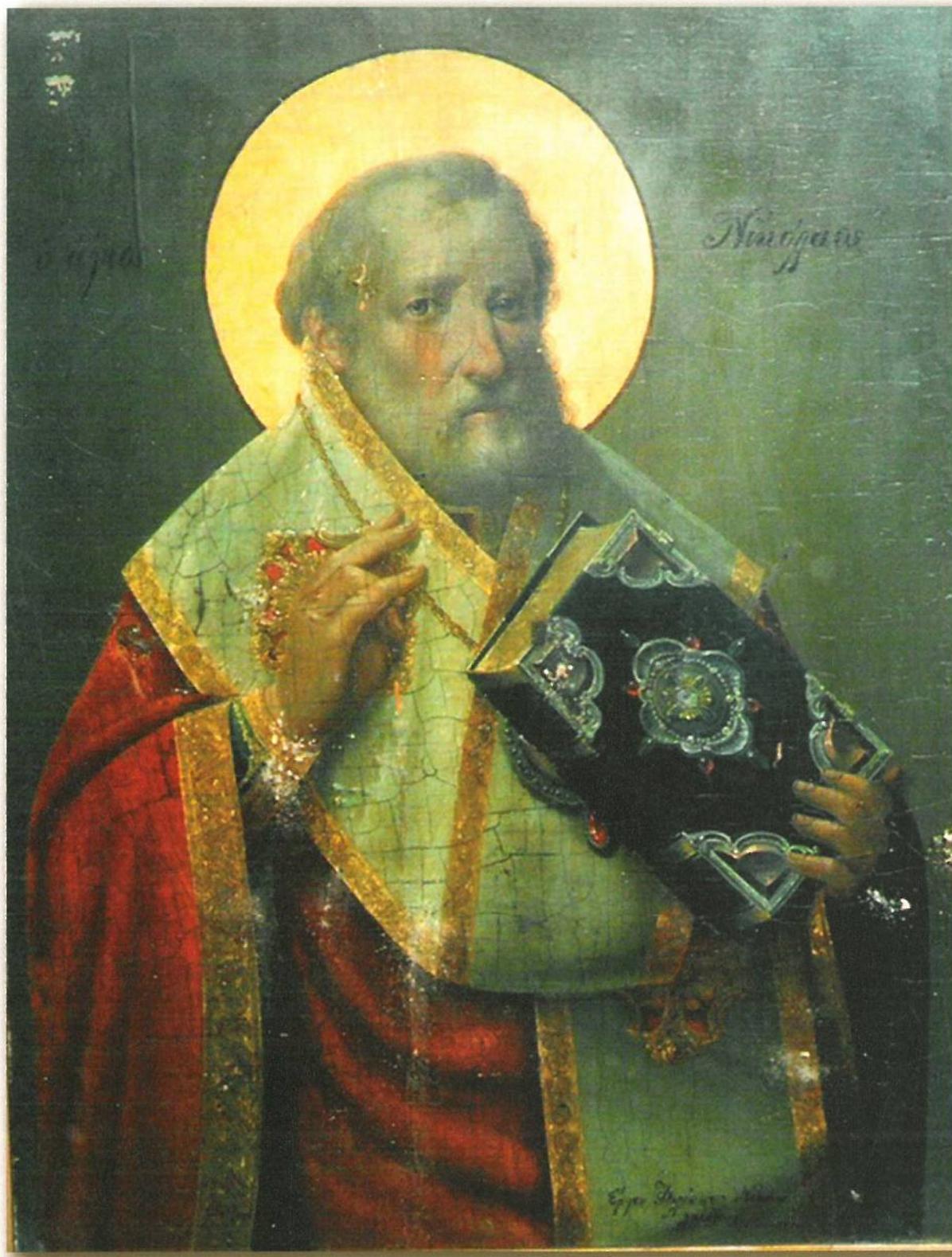

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Η Αγία Αικατερίνη.
Χρονολογία: 1837(;)
Διαστάσεις: 27X20 εκ.

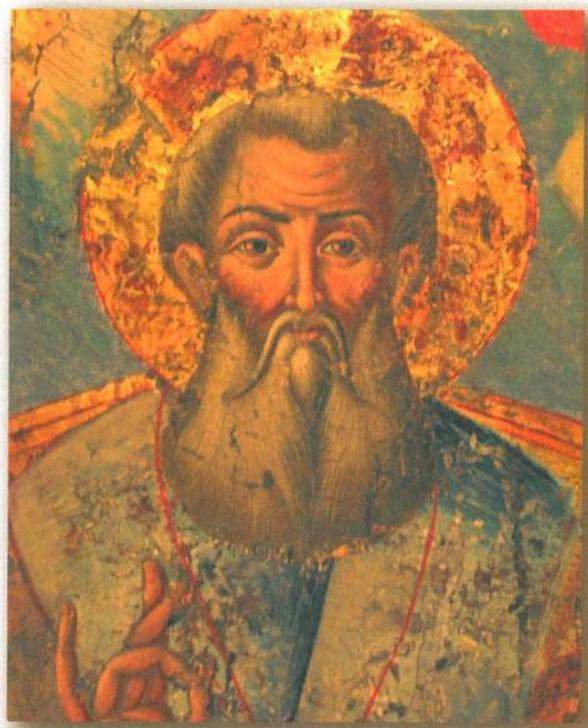
Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου.
Ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος.
Διαστάσεις: 87X64 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Ο Άγιος Νικόλαος.
Χρονολογία: 1868.
Διαστάσεις: 56X45 εκ.

Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου.
Ο Άγιος Αθανάσιος.
Χρονολογία: 1835.
Διαστάσεις: 135X65 εκ.

Χρονολογία και υπογραφή:
“αωλε χειρ γεωργίου χε.”

Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου.

Άγιος Νικόλαος.

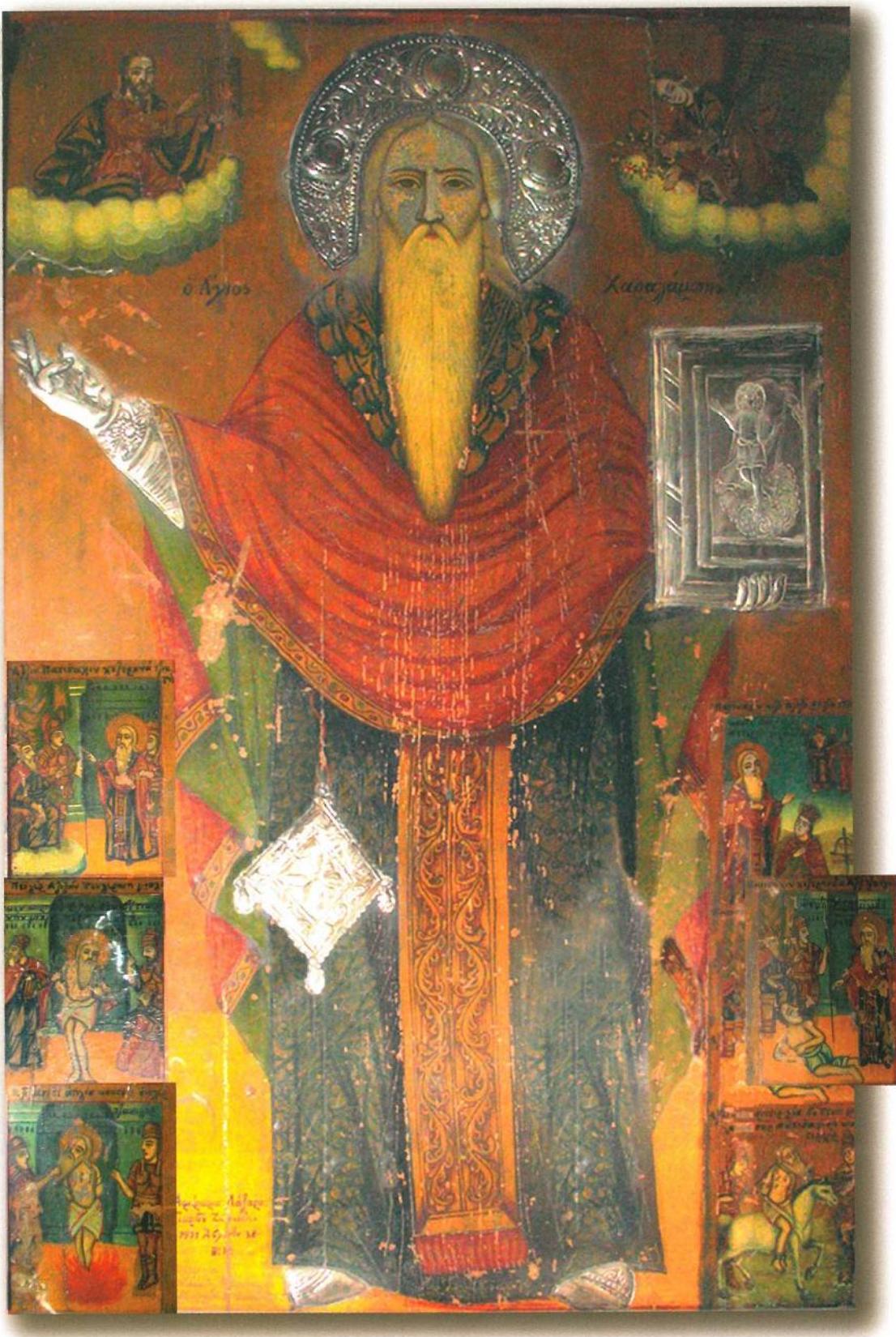
Στο ξύλινο πλαίσιο της εικόνας σε μεταλλική πλακέτα αναγράφονται τα εξής:

“ ΔΩΡΕΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΙΧ. ΥΔΡΙΩΤΗ 1964

Η ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΕΡΑΡΧΟΥ ΜΥΡΩΝ - ΛΥΚΙΑΣ

ΜΕΤΕΦΕΡΘΗ ΕΚ ΣΜΥΡΝΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ 1922 ”

Διαστάσεις : 52X42 εκ.

I. N. Αγ. Αναργύρων.

Ο Άγιος Χαράλαμπος (στην εικόνα “Χαραλάμπης ”).

Επιγραφές: “Αφιέρωμα Μιχαήλ Ασλάνογλου Μαρτίου 30 ” Ετους 1889.”

“Αφιέρωμα Λάζαρος Γεωργίου Ζινονίδης. 1911 Αβγούστου 30 Β: Π:”

Διαστάσεις: 90X56 εκ.

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Ο Άγιος Χαράλαμπος
Διαστάσεις: 110X55 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.

Ο Άγιος Χαράλαμπος.

Εκατέρωθεν του Αγίου σε 12 παραστάσεις εικονίζονται σκηνές από το βίο και το μαρτύριό του. Στο επάνω μέρος κάθε παράσταση φέρει επεξηγηματική επιγραφή.

Χρονολογία: 1806. Διαστάσεις: 126X72 εκ.

Στο κάτω μέρος της εικόνας υπάρχει δυσανάγνωστη επιγραφή με τα ονόματα και τη δέηση των δωρητών, στη συνέχεια δε αναγράφονται τα εξής:

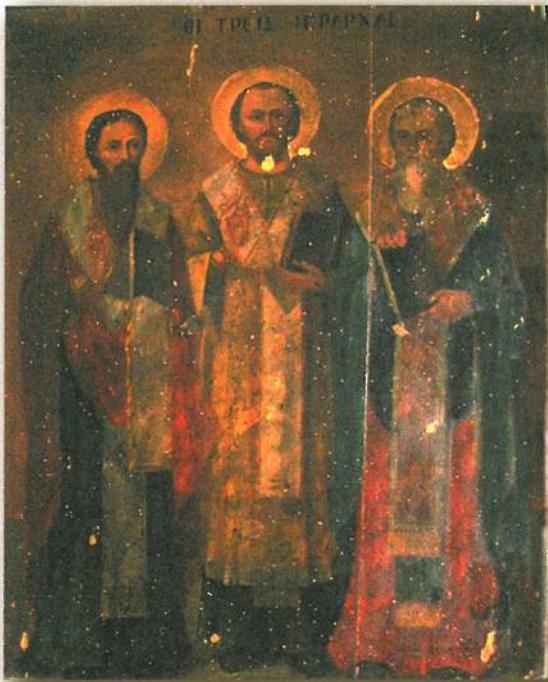
“... εν τω ναώ τ... εστόκου εν τω ἐτη 1... εν μηνή αυγούστ.. Ι διά χειρός δε Σάββας ζωγράφ.. αως”
και πιό κάτω: “η πανούκλα καταπατήεται υπό τον ἀγιον”

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Ο Άγιος Χαράλαμπος.
Υπογραφή: "Τῷ 1867 τῇ 15 μαρτίου Ε. Γ. Σινωπέως.
Διαστάσεις: 104X72 εκ.

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Ο Άγιος Χαράλαμπος.
Κάτω αριστερά: Ο Μέγας Βασίλειος.
Κάτω δεξιά: Ο Άγιος Σάββας.
Διαστάσεις: 143X84 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Οι τρεις Ιεράρχες.
Διαστάσεις: 98X71 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Ο Άγιος Χαράλαμπος.
Διαστάσεις: 95X63 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Ο Άγιος Αθανάσιος. Κάτω οι Άγιοι:
Κύριλλος Αλεξανδρείας & Ιωάννης ο Ελεήμων.
Χρονολογία: 1834.
Διαστάσεις: 52X35 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Οι τρεις Ιεράρχες.
Χρονολογία: 1873.
Διαστάσεις: 32X25 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Ο Άγιος Νικόλαος.
Διαστάσεις: 150X65 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Ο Άγιος Χαράλαμπος.
Διαστάσεις: 150X65 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Άγιος Νικόλαος.
Διαστάσεις : 95X68 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Ο Άγιος Βασίλειος.
Στο κάτω μισό εικονίζονται οι Άγιοι:
Βαρβάρα και Παντελεήμων,
Ιωάννης ο Πρόδρομος, Νικόλαος,
Κωνσταντίνος και Ελένη, Σπυρίδων και Χαραλάμπης.
Διαστάσεις: 75X51 εκ.

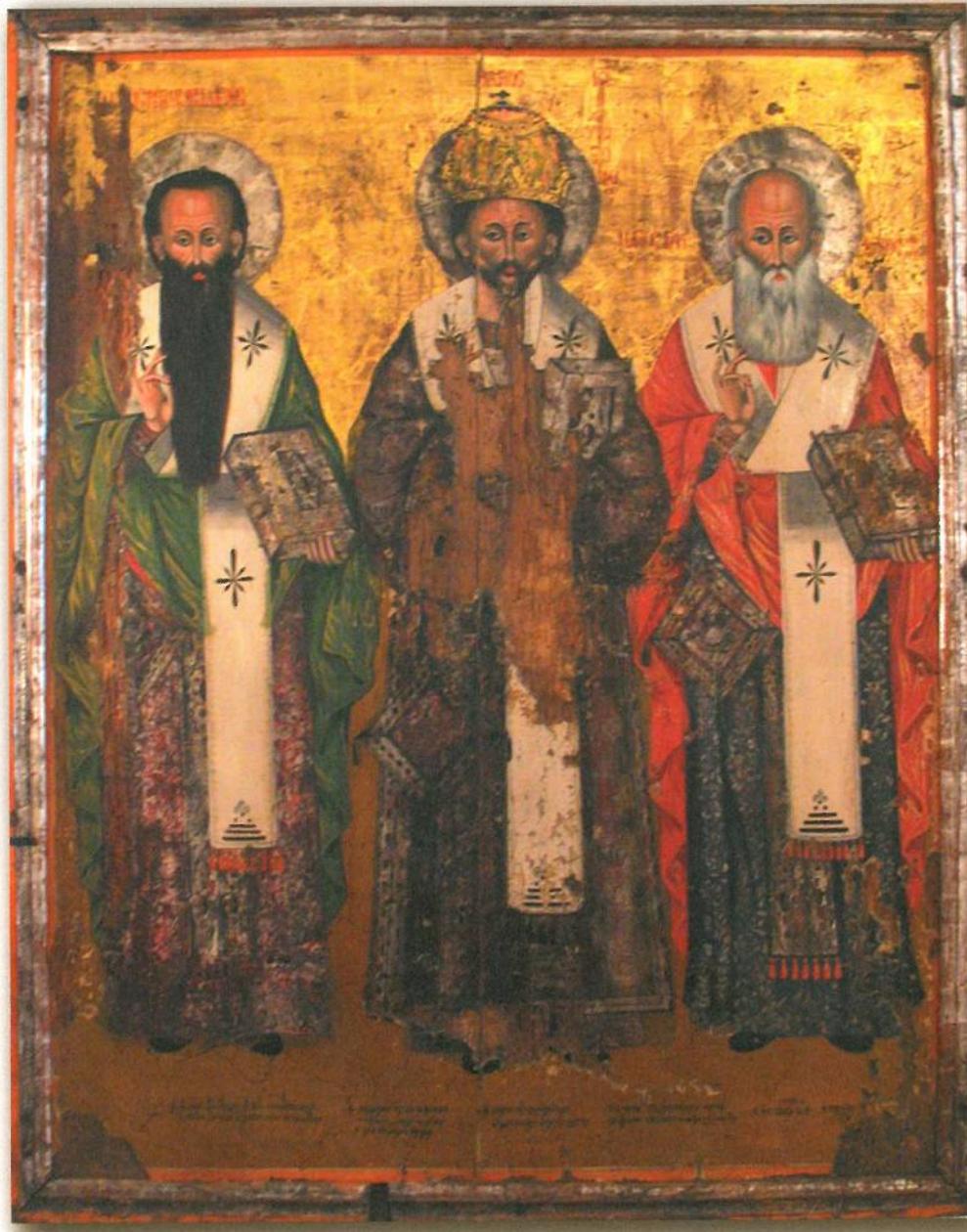
I. N. Αγ. Ἔυσταθίου.
Ο Ἅγιος Αντώνιος.
Χρονολογία: 1835.
Διαστάσεις: 109X69 εκ.

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Ο Άγιος Βασίλειος.
Η εικόνα αναδείχθηκε μετά από συντήρηση.
Ήταν επιζωγραφισμένη με την εικόνα του Αγ. Χαραλάμπους (παραπλεύρως).
Χρονολογία: 1857.
Διαστάσεις: 125X85 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Οι Άγιοι Ελευθέριος και Κωνσταντίνος.
Διαστάσεις: 77X36 εκ.

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Οι Τρεις Ιεράρχες.
Διαστάσεις: 121X96.

Επιγραφές στα καραμανλίδικα:

- ✚ “ Δέησις των δούλων του θεού κακλαμάνογλου χ' ' σάβα βεογλου
χ' ' γιανι ονουνογλου λαζαρι ”
- “ Δέησις των δούλων του θεού Κακλαμάνογλου Χατζησσάβα και τέκνων
Χατζηγιάννη και το γιό εκείνου Λάζαρο)
- ✚ “ σολωμόν ογλού κιριάκο καρντασι γεώργι εβλατλαρι ηλια σολωμον γριγορι ”
“ Ο Σολωμόν γιος του Κυριάκου ο αδελφός του Γιώργος και τα παιδιά τους Ηλίας,
Σολωμόν και Γρηγόρης ”.
- ✚ “ γεμενιτζι χριστόδουλος δε(;) λα το γιώργι Δημητσιγριγόρι ”
“ Ο υποδηματοποιός Χριστόδουλος (;) ”
- “ που ικονα που χριστιανλαρίν άγιος ζτέφανος εκλισεσινε αφιερομασι τιρ ”
“ Αυτή η εικόνα αυτών των χριστιανών αφιερώνεται στην Εκκλησία του Αγίου Στεφάνου ”.
“ έτους αωκε απριλίου κη ”
“ Έτους 1825 Απριλίου 28 ”

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Οι Τρεις Ιεράρχες.
Χρονολογία: αωμς (1846).
Διαστάσεις: 100X77 εκ.

Λεπτομέρεια της εικόνας με τη χρονολογία.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Οι τρεις Ιεράρχες.
Υπογραφή: "Τῷ 1867 τῇ 12 ἀπριλίου Ελευθέριος Σινωπεύς.
Διαστάσεις: 105X74 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Άγιος Σπυρίδων.
Διαστάσεις: 107X78 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Άγιος Αθανάσιος.
Διαστάσεις: 93X66 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Ο Άγιος Σπυρίδων. Κάτω οι Άγιοι:
Γρηγόριος Νεοκαισάρειας,
Αντύπας και Στυλιανός.
Χρονολογία: 1867.
Διαστάσεις: 110X48 εκ.

Εικόνες Αγίου Γεωργίου

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Ο Άγιος Γεώργιος.
Δεξιά του κεντρικού θέματος,
έξι παραστάσεις με το μαρτύριο του Αγίου.
Κάτω Αριστερά μη αναγνώσμη επιγραφή.
Διαστάσεις: 187X139 εκ.

Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου.
Διαστάσεις: 107X71 εκ.

I. N. Αγ. Αναργύρων.

Υπογραφή: "Τῷ 1867 τῇ 4 ἀπριλίου Ἐλευθέριος Γ. Σινωπεύς : "

Διαστάσεις: 102X72 εκ.

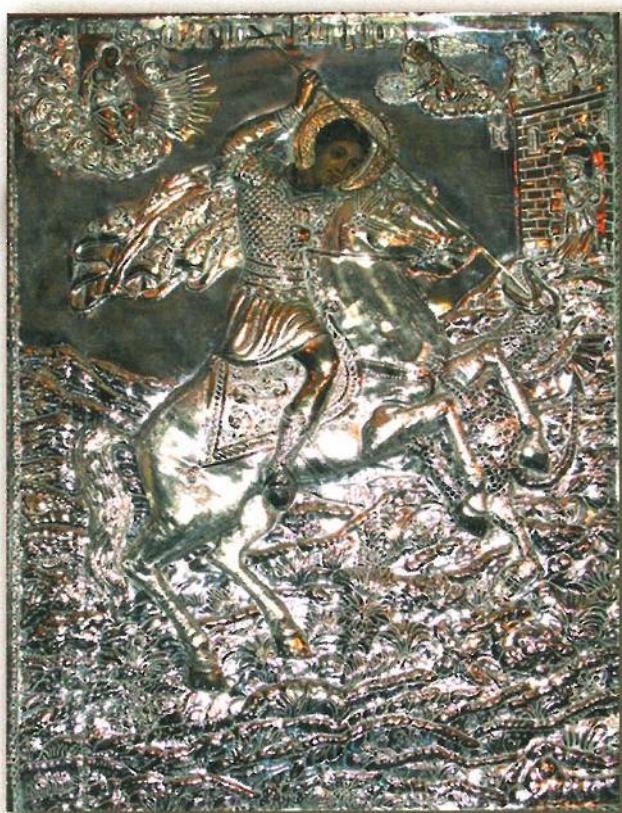
Ι. Ν. Αγ. Ευσταθίου.
Διαστάσεις: 118X60 εκ.

Κάτω αριστερά ανάγλυφη επιγραφή στα καραμανλίδικα:

“ΠΟΥ ΙΚΟΝΑ ΝΕΜΣΕΧΕΡΙΕ ΑΓΙΟΣ ΓΙΕΩΡΓΙΟΣ ΕΚΛΙΣΕΣΙΝΕ ΓΙΑΠΥΛΑΜΗΣΤΗΡ
ΟΥΣΤΑΘΟΜΑ ΟΥΣΤΑΠΕΤΡΟ ΒΕ ΤΖΟΥΜΛΕ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΠΡ ΓΙΑΡΤΙΜΙΓΛΑΝ
ΣΙΝΤΡΟΜΙΤΕ ΚΟΝΤΖΕΡΙ ΧΡΙΣΤΟ ΟΥΣΤΑΣΙ ΠΑΝΑΓΙΟΤΟΓΛΟΥ ΙΟΑΝΝΙ ΚΟΥΡΤΟΓΛΟΥ
ΚΑΛΕΜΚΙΑΡ ΚΙΡΙΑΚΟ ΚΑΠΑΛΤΖΙΟΓΛΟΥ ΜΙΝΑ ΕΤΟΣ 1852 ΜΑΙΟΥ ” 21.(
“Αυτή την εικόνα κατασκεύασαν για την Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στο Νέβ Σεχίρ
(Νεάπολη Καππαδοκίας) ο μαστροθωμάς και ο μαστροπέτρος, και με τη βοήθεια
πλήθους χριστιανών συνδρομητών, του Κοτζερί μαστροχρήστου, Παναγιώτογλου,
Ιωάννη, του λιθοξόου Κούρτογλου Κυριάκου, του Καπαλτζίογλου Μηνά.
Έτος 1852 Μαΐου 21 ”.

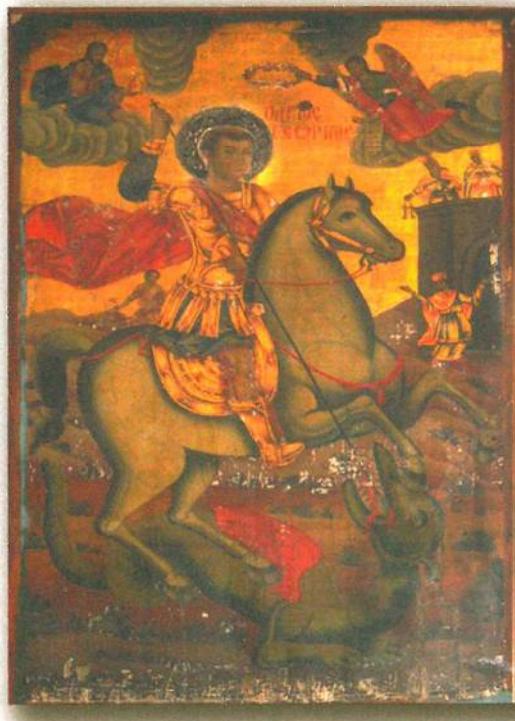
I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Διαστάσεις: 118X60 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Διαστάσεις: 94X75 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Διαστάσεις: 50X38 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Διαστάσεις: 114X72 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.

Στο κάτω δεξιό της εικόνας υπάρχουν, δυσδιάκριτα, υπογραφή και χρονολογία.
Διαστάσεις: 74X51 εκ.

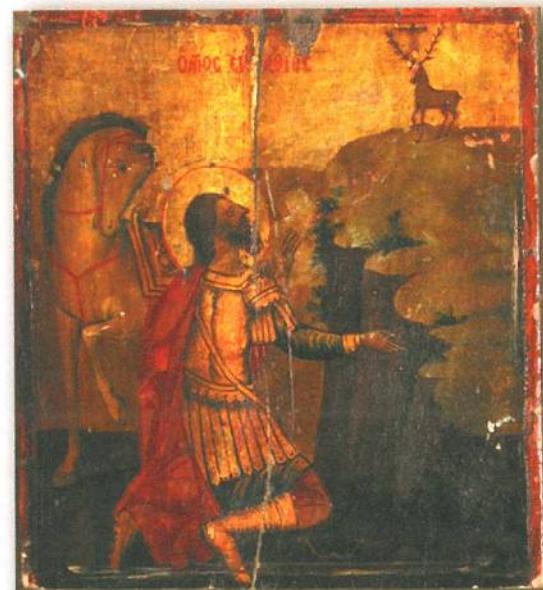
I. N. Κομήσεως της Θεοτόκου.
Ο Άγιος Γεώργιος.
Διαστάσεις: 89X55 εκ.

I. N. Κομήσεως της Θεοτόκου.
Ο Άγιος Ευστάθιος.
Διαστάσεις: 74X45 εκ.

Υπογραφή στά Καραμανλίδικα:
“Τερκενόγλου χ”α χρύστονου γ
αφιέρομασι {αψ(;)ογ} Μαΐου γ.”
Χρονολογία: 1773 Μαΐου 3

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Ο Άγιος Ευστάθιος.
Διαστάσεις: 40,5X40 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Οι Άγιοι Θεόδωροι.
Διαστάσεις: 49X35 εκ.

I. N. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Ο Άγιος Μηνάς.
Διαστάσεις: 42X32 εκ.

I. N. Κομήσεως της Θεοτόκου.
Ο Άγιος Μηνάς.
Διαστάσεις: 114X83 εκ.

Επιγραφή στα καραμανλίδικα:
“+ Θαυματουργός Άγιος Μηναστιν χεικίμ
ετλερί πεγιάμ ολμουθουρ.
Που αζζ εικόναγεν τιρή ογλού χ” ανδρέα
βε χ” θωμά βακούφ ετμήσθουρ σετζά
ατεμλερέ ραχμέτζι καρμάκ βατζίπτουρ
Εν έτει αωξθ Αυγούστου ια .”
“ Οι θεραπείες του θαυματουργού Αγίου Μηνά
έγιναν γνωστές. Αυτή την Άγια Εικόνα αφιέρωσαν
ο Τιρήογλου Χατζηανδρέας και ο Χατζηθωμάς.
Η μετάνοια για τους ανθρώπους είναι απαραίτητη
για τη βαθιά θεϊκή ευσπλαχνία.
Εν έτει 1869 Αυγούστου 11.

I. N. Αγίων Αναργύρων.
Ο Άγιος Ευστάθιος.
Διαστάσεις: 105X52 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Ο Άγιος Ευστάθιος.
Διαστάσεις: 57X43 εκ.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Άγιος Ευστάθιος.
Διαστάσεις: 120X78 εκ.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Άγιος Δημήτριος.
Διαστάσεις: 108X70 εκ.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.

Οι Άγιοι Θεόδωροι.

Υπογραφή: "Δέησης ως διασυνδρομής του εσιναφύου
των μηλονάδων εν έτι 1856 Κ(;) Πολυζώης

Διαστάσεις: 120X70 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Οι Άγιοι Θεόδωροι.
Διαστάσεις: 122X82 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Ο Άγιος Στέφανος.
Χρονολογία: "αώκε' σεπτεμβρίου κβ"
(1825 Σεπτεμβρίου 22)
Διαστάσεις: 105X60 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Ο Άγιος Στέφανος.
Διαστάσεις: 105X60 εκ.

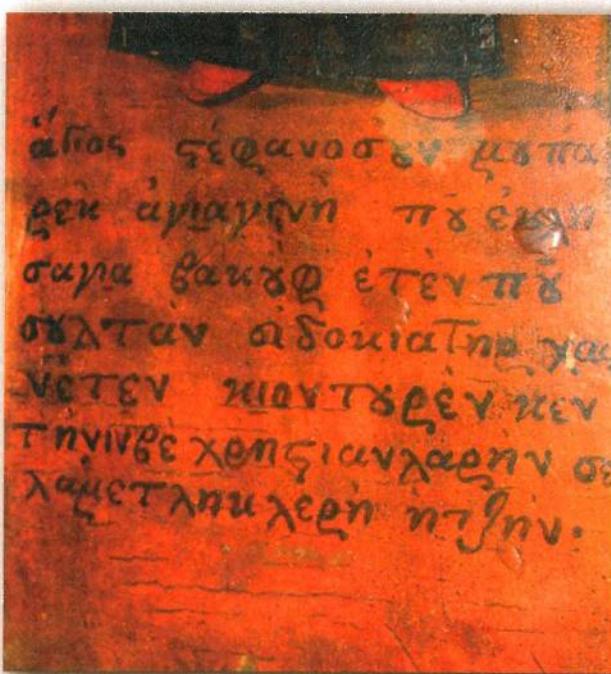
Υπογραφή: "Διά χειρός γεωργίου (σι)νωπέως 1838 Ιανουαρίου 30"

I. N. Αγ. Στεφάνου.

Ο Λιθοβολισμός του Αγίου Στεφάνου.

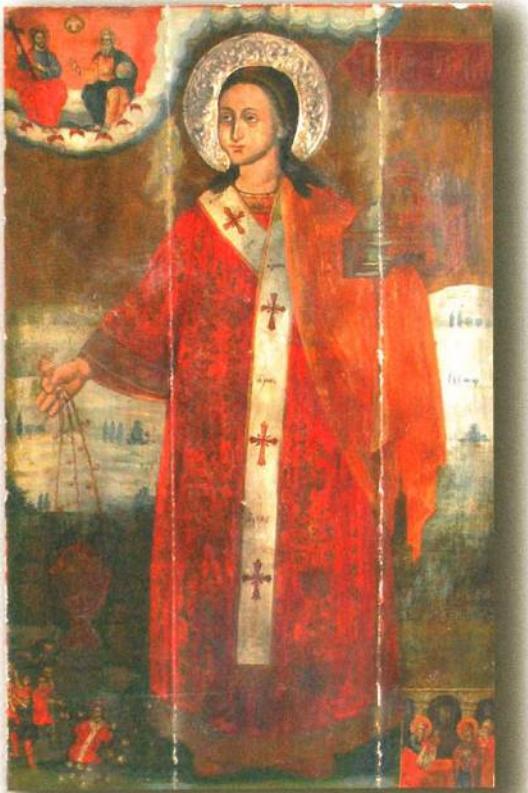
Αριστερά του κεντρικού θέματος η Αγία Ευδοκία κρατά λειψανοθήκη με το πόδι του Αγίου και δεξιά ο Άγιος Θωμάς παραλαμβάνει την Αγία Ζώνη της Παναγίας.
Διαστάσεις: 66X41 εκ.

Επιγραφή στα καραμανλίδικα κάτω από την Αγία Ευδοκία:

“ ἄΓιος στέφανοσουν μουπα
ρέκ ἀγιαγηνή που ἐκλη
σαγια βακούφ ἐτέν ποῦ
σουλτάν οἰδοκίατηρ χας
νέτεν κιοντουρέν κεν
τιγνιν βε χριστιανλαρήν σε
λάμετ ληκλερή ητζήν.”

“ Το ιερό πόδι του Αγίου Στεφάνου σ' αυτή την εκκλησία αφιέρωσε
η αυτοκράτειρα Ευδοκία. Το προσφέρει
με αγνότητα για τη σωτηρία τη δική της
και των χριστιανών. ”

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Ο Άγιος Στέφανος.
Επάνω αριστερά η Αγία Τριάδα,
κάτω αριστερά ο λιθοβολισμός του Αγίου
και κάτω δεξιά η Υπαπαντή του Κυρίου.
Διαστάσεις: 121X75 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Ο Άγιος Θεοδόσιος ο Κοινοβιάρχης.
Χρονολογία: 1838.
Διαστάσεις: 43X29 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Ο Άγιος Ευθύμιος.
Διαστάσεις: 43X30 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Ο Άγιος Ευθύμιος.
Διαστάσεις: 39,5X31,5 εκ.

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Ο Άγιος Παντελεήμων.
Χρονολογία: 1897.
Διαστάσεις: 130X82 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Η Αγία Παρασκευή.
Διαστάσεις: 39X35 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.

Οι Άγιοι Χριστόφορος και Παντελεήμων.

Επιγραφή: "ἀφιερώθη παρα του κυρίου γεωργίου σοφίας & ελένης σοφιανού. 1880.

Διαστάσεις: 84X44 εκ.

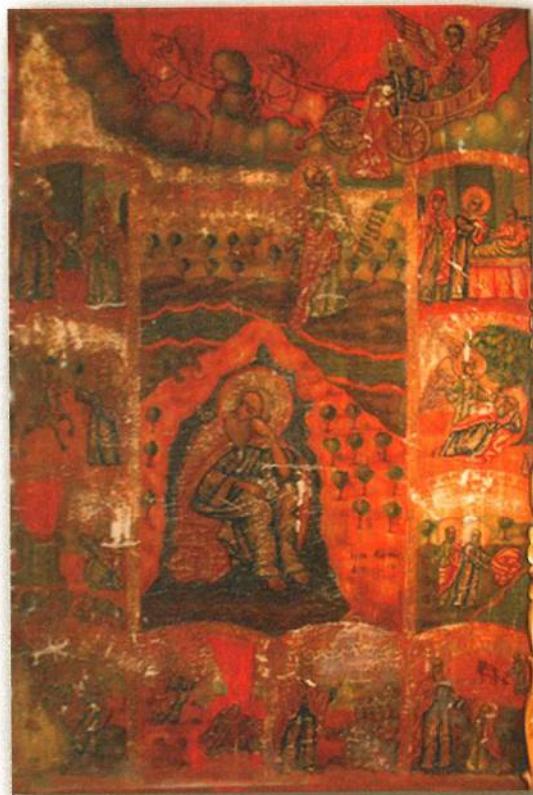
I. N. Αγ. Γεωργίου.
Οι Άγιοι Κοσμάς και Δαμιανός.
Διαστάσεις: 162X70 εκ.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Ο Άγιος Γεώργιος και
Η Πυρφόρος ανάβασις του Προφήτου Ηλιού.
Διαστάσεις: 73X51 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
“Η Πυρφόρος ανάβασις
του Προφήτου Ηλιού.”
Διαστάσεις: 37X27 εκ.

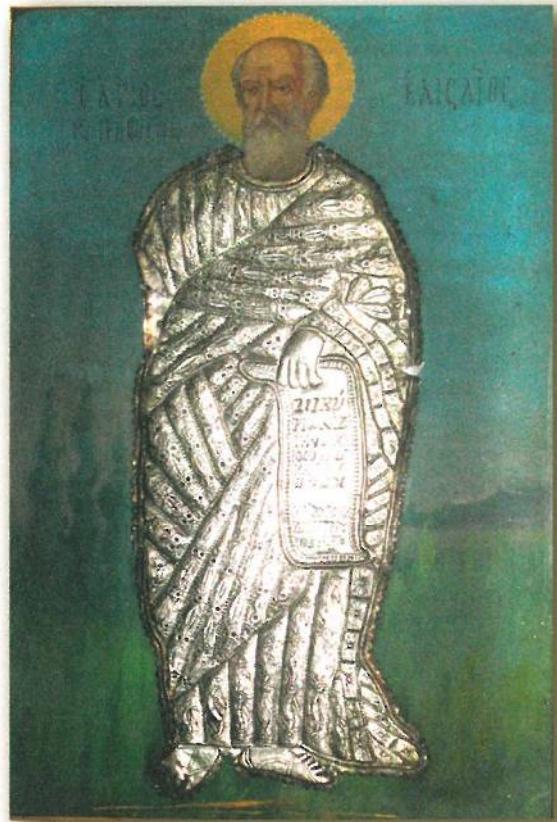
I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Ο Προφήτης Ηλίας.
Διαστάσεις: 80X58 εκ.

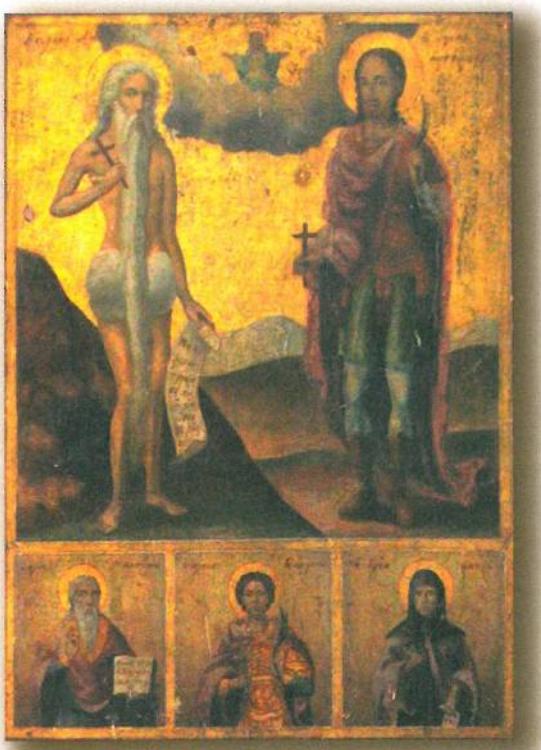
I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Ο Προφήτης Ηλίας.
Διαστάσεις: 150X100 εκ.

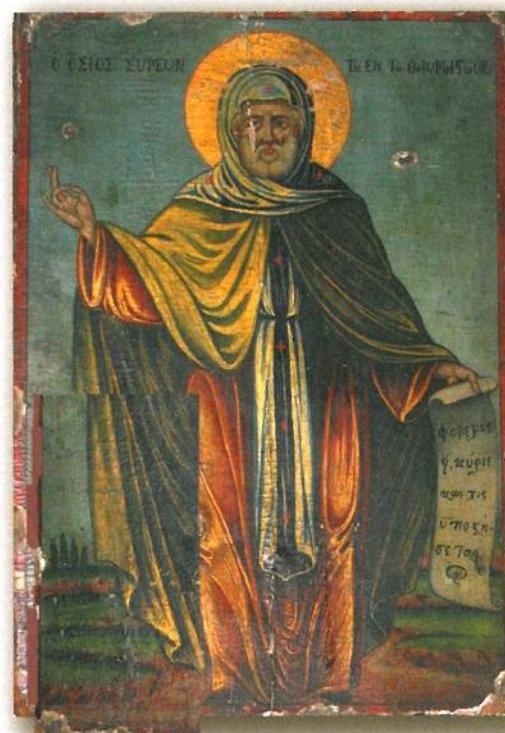
I. N. Αγ. Στεφάνου.
Ο Προφήτης Δανιήλ και οι Άγιοι τρεις Παίδες
Ανανίας, Αζαρίας και Μισαήλ.
Διαστάσεις: 38X27 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Ο Προφήτης Ελισαίος.
Χρονολογία: 1850.
Διαστάσεις: 62X41 εκ.

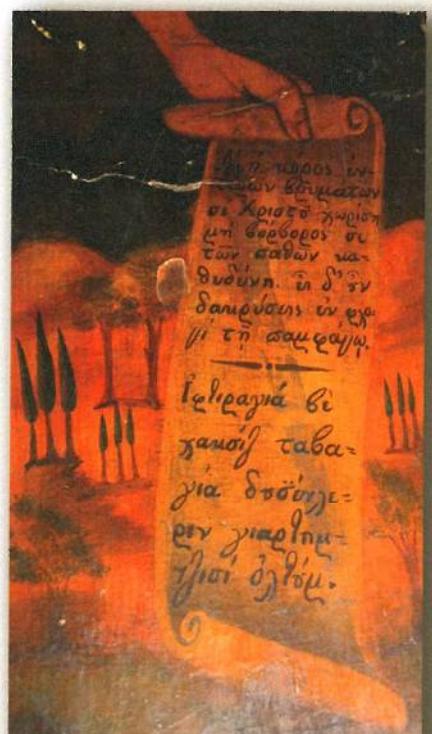
I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Οι Άγιοι Ονούφριος και Αρτέμιος.
Κάτω οι Αντύπας, Γεώργιος και Ματρώνα.
Διαστάσεις: 44X33 εκ.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
“Ο Όσιος Συμεών
του εν τω Θαυμαστώ Όρει”.
Διαστάσεις: 44X31εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Ο Άγιος Ονούφριος.
Διαστάσεις: 98X58 3κ.

Στο ειλητάριο αναγράφονται τα πιό κάτω, στα ελληνικά και στα καραμανλίδικα:

“ Μη κόρος εντέρων βρυμάτων σε Χριστού χωρίσθ μη βόρβορος σε παθών καθυδύνη. ει δ' ουν δακρύσεις 'en φλογί τη πανφάγω.”

“ Ιφτιραγιά βε χακσίζ ταβαγιά δουσένλεριν γιαρτημτζίσι 'ολτούμ.”
“ Σε όσους έμπλεξαν σε συκοφαντικές και άδικες κρίσεις ας είναι βοηθός τους ”

Επιγραφή κάτω δεξιά της εικόνας στα καραμανλίδικα:

“ Χαριγιέτ σαχατί Ιλοσοντά σακίν Κωνσταντίνος Νικόλαοι 1892 Απριλίου 11 Β:Π:”

“ Περιφέρεια Πλισόν (περίπου 10 χιλιόμετρα βοριοδυτικά της Νίγδης) του κατοίκου Κωνσταντίογλου Νικόλα. 1892 Απριλίου 11 Β. Π.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Οι Άγιοι Θεοδόσιος ο Κοινοβιάρχης και Σάββας.
Διαστάσεις: 109X75 εκ.

I. N. Αγ. Γεωργίου.

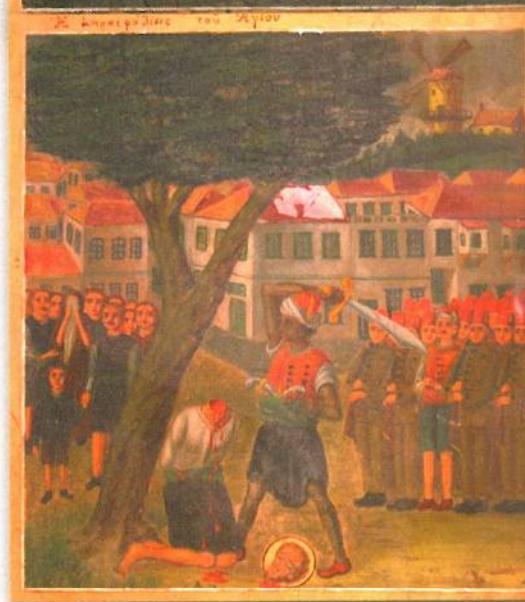
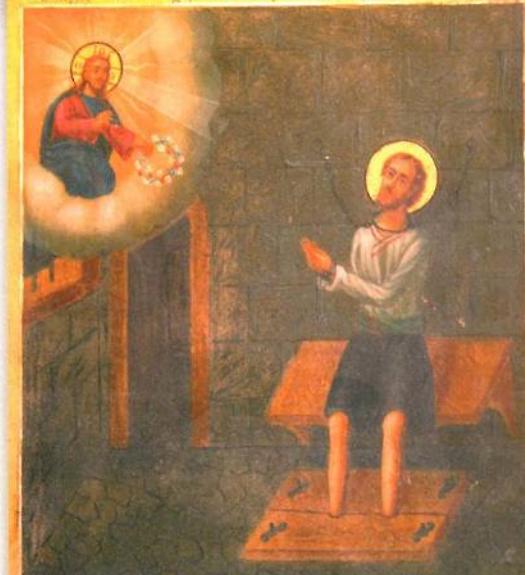
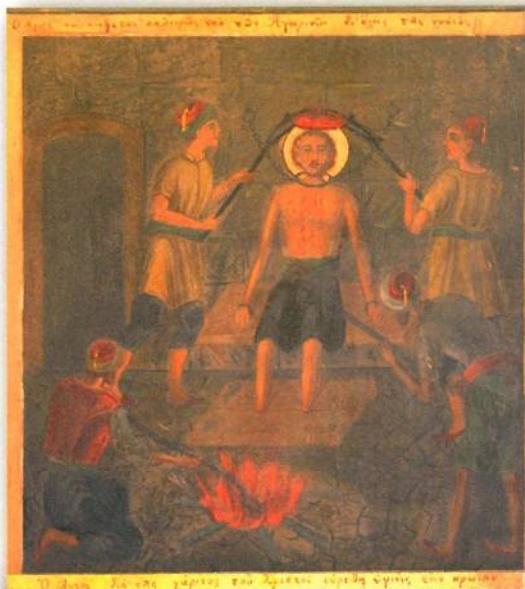
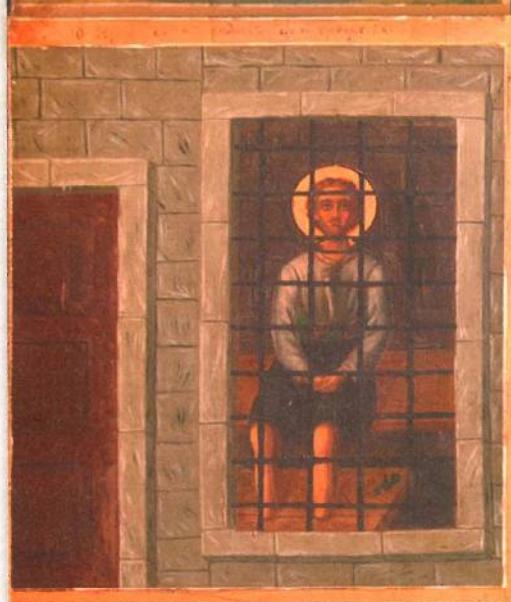
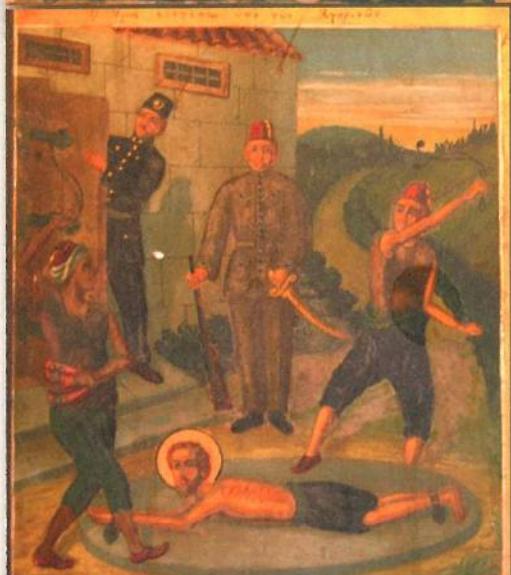
Οσιομάρτυρς Νεκτάριος ο εκ Βρυσούλλων, πρώην Νικόλαος.

Κάτω δεξιά η Σκάλα Βουρλών και η υπογραφή του αγιογράφου.

Διαστάσεις: 150X83 εκ.

"Έργον Αντωνίου
Μοναχού Έν Τερά¹
Σκήτη Άγ. Αννης
Καλύβη Άγ. Ευσταθίου
Τη 15η Απριλίου 1933.
Άγιον Όρος

Το μαρτύριο του Αγίου.

*Διά χειρός
Φωτίου Κόντογλου
Κυδωνιέως*

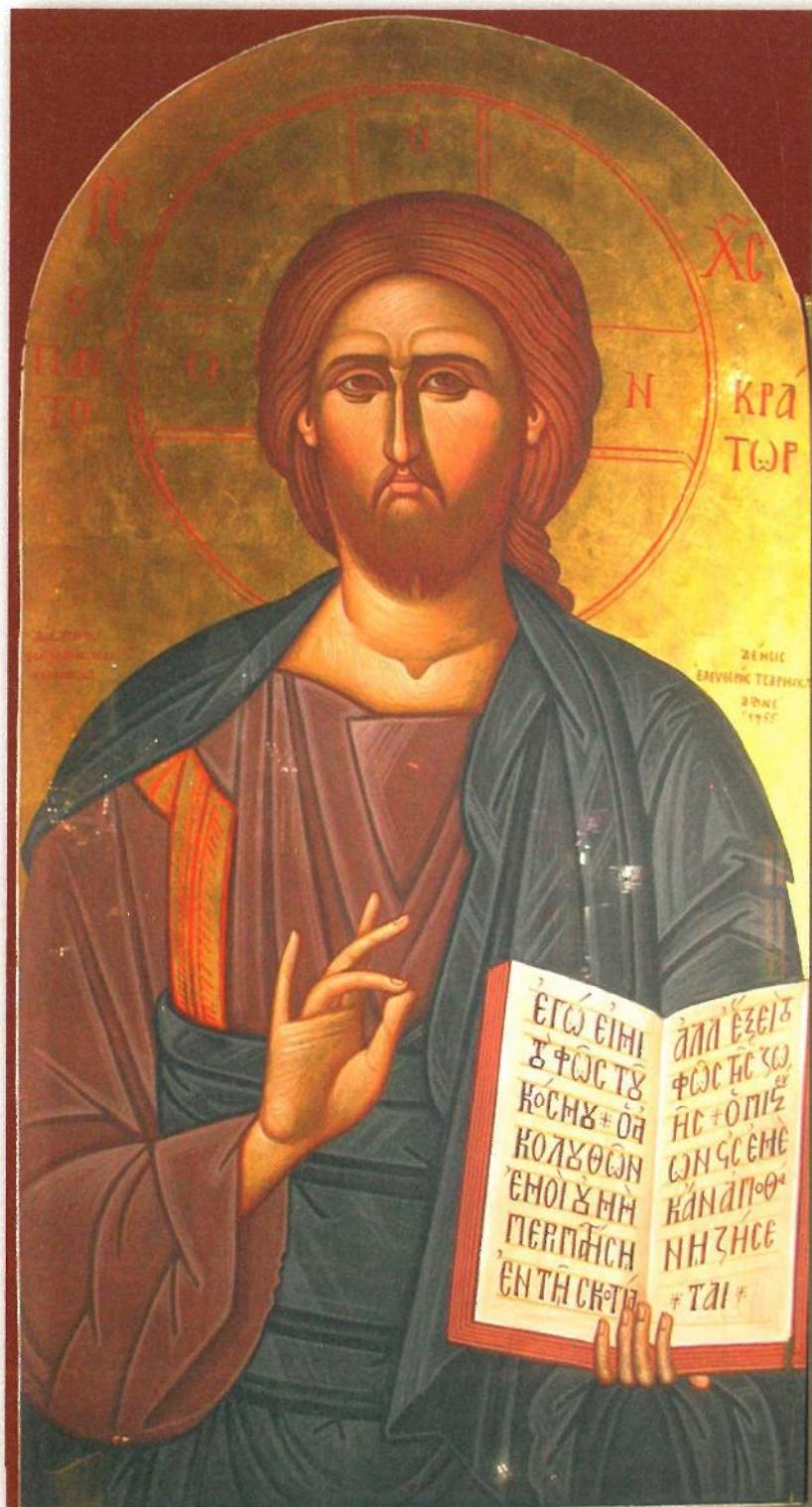
Το τέμπλο του
Ι. Ν. Αγ. Ευσταθίου,
στη συνοικία Νεάπολη
της Νέας Ιωνίας,
κοσμούν εννέα εικόνες
του Φώτη Κόντογλου
αγιογραφημένες τα έτη
1955 και 1956.

Υπογράφει:

**ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ
ΦΩΤΙΟΥ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ**

και σε μερικές συμπληρώνει:

ΚΥΔΩΝΙΕΩΣ

Ιησούς Χριστός Παντοκράτωρ.

Μήτηρ Θεού η Γλυκοφιλούσα.

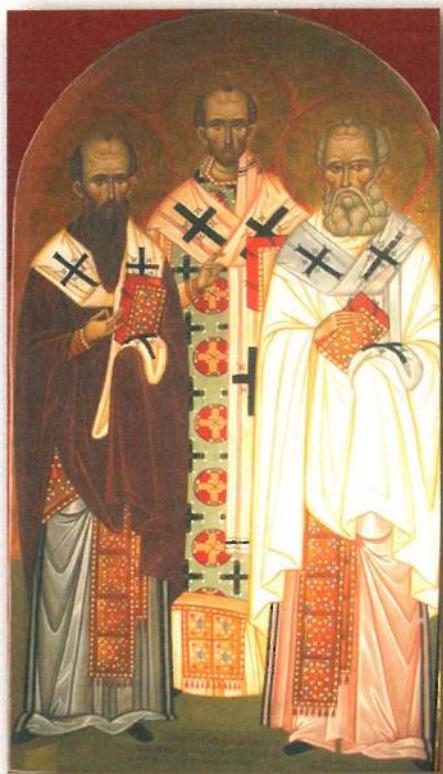
Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος.

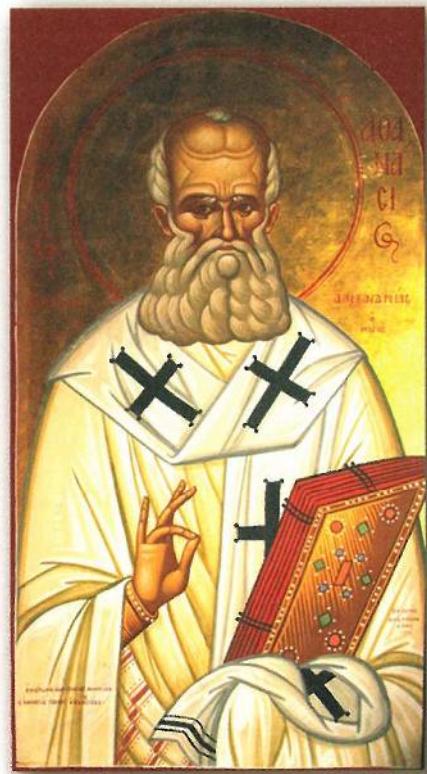
Ο Άγιος Ευστάθιος.

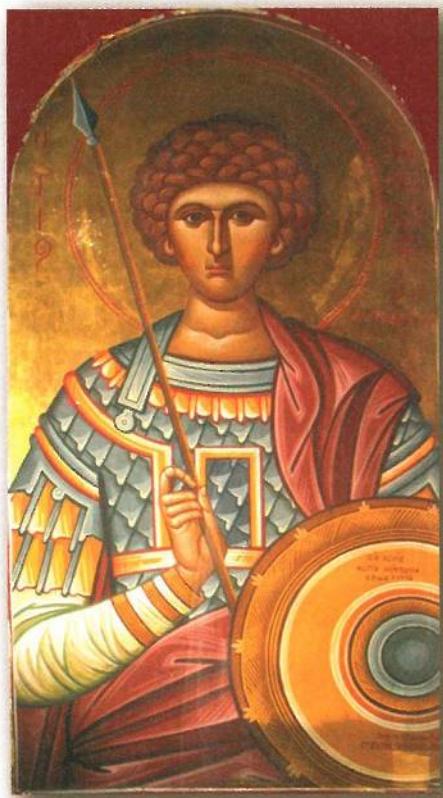
Ο Άγιος Γεώργιος.
Ο Όστος ο Νέος.
(Ο Νεαπολίτης)

Οι Τρεις Ιεράρχες.

Ο Άγιος Αθανάσιος.
Πατριάρχης Αλεξανδρείας ο Μέγας.

Ο Άγιος Δημήτριος
ο Μυροβλύτης.

Η Αγία Παρασκευή.

I. N. Αγίου Γεωργίου.
Τοιχογραφία του Φώτη Κόντογλου. Έτος 1947.

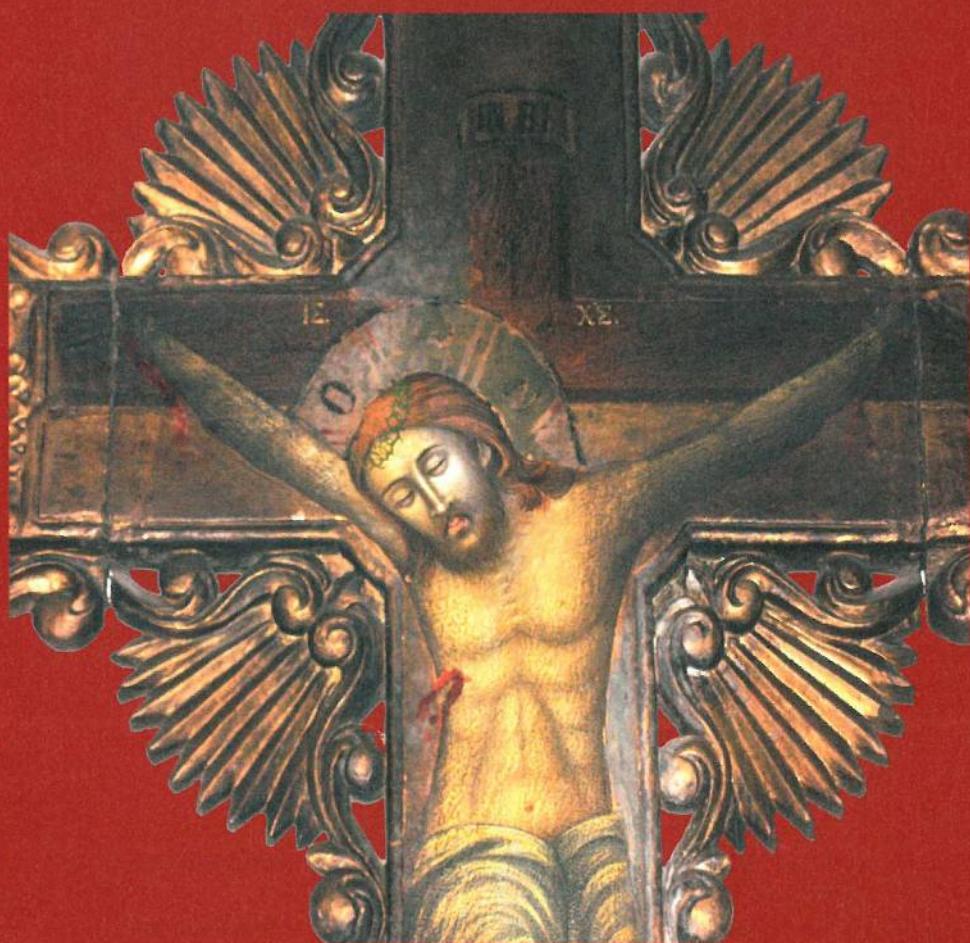
Υπογραφή τοιχογραφίας:
“διά χειρός Φωτίου Κόντογλου απμζ”

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Οι Άγιοι Ανάργυροι Κοσμάς και Δαμιανός
και η μητέρα τους Αγία Θεοδότη. 1950.
Διαστάσεις: 77X54 εκ.

Υπογραφή: "διά χειρός Φωτίου Κόντογλου απν'"

Εικόνες σε ξυλόγλυπτα

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου.
Διαστάσεις: 67X42 εκ.

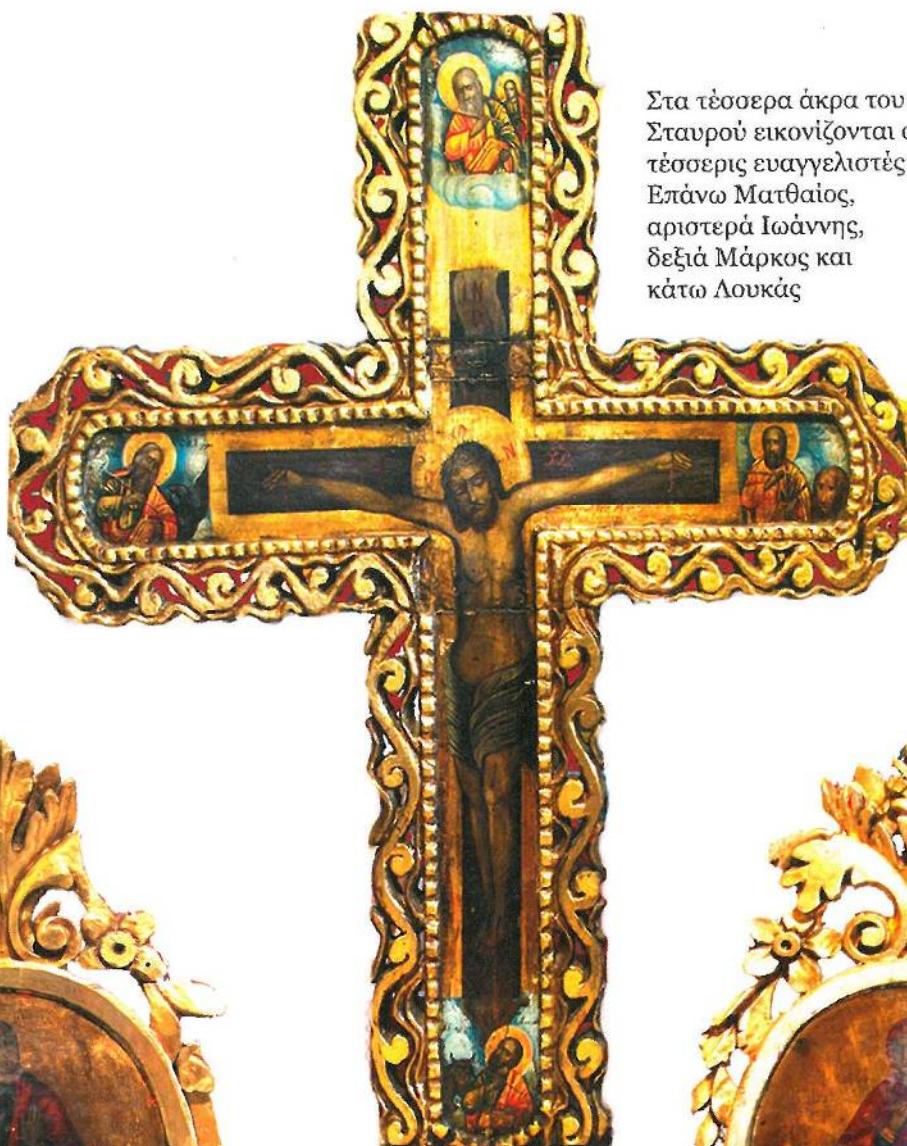

Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου.
Ανάσταση.
Διαστάσεις: 85X55 εκ.

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Εσταυρωμένος και λυπτηρά τέμπλου.
Διαστάσεις Σταυρού: 126X97 εκ.

Στα τέσσερα άκρα του Σταυρού εικονίζονται οι τέσσερις ευαγγελιστές:
Επάνω Ματθαίος,
αριστερά Ιωάννης,
δεξιά Μάρκος και
κάτω Λουκάς

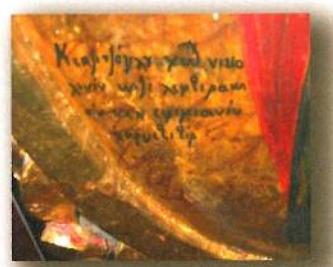

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Εσταυρωμένος και
λυπηρά τέμπλον.

Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης.

“Τότορη ογλού μπαϊσί εχλί^γ
γενσμανινιγγ χαργιετιτίρ”
“Χορηγία του Θοδωρή ογλου
οικόσιτου της Γεσθημανής”.

Υπογραφές σε
καραμανλίδικη γραφή.

Η Θεομήτωρ.

“Κιατζιτζόγλου χ”νικολινίν
κιζι λεφτιφακινίν εχλί^γ
εφμιανίν χαργιετιτίρ”
“Χορηγία της Ευφημίας θυγατέρας
του Κιατζιτζόγλου Χατζηνικόλα,
από το σπίτι του Λευτεράκη ”.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Εσταυρωμένος τέμπλου.
Διαστάσεις: 62X42 εκ.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Λυπηρό. Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης.
Διαστάσεις: 64X15 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Λυτηρά. Η Θεομήτωρ και
ο Ευαγγελιστής Ιωάννης.
Διαστάσεις: 110X33 εκ.

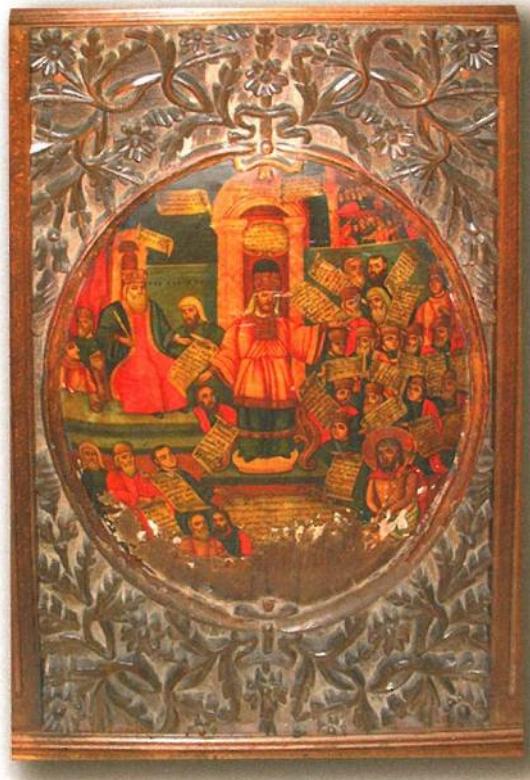
I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Λυτηρά. Η Θεομήτωρ και ο Ευαγγελιστής Ιωάννης.
Διαστάσεις θεμάτων: Άνω 79X32 εκ.,
κάτω 42X20 εκ.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου. Κάτω μέρη τέμπλου.

Η Αποκαθήλωση.

Η Δίκη του Ιησού.

Λεπτομέρειες από τη δίκη του Ιησού.

Εικονίζονται: Αριστερά ο Πιλάτος,
“Καραδενησλή Πιλάτος βαλή”,
[Ο εκ Μαύρης Θάλασσας (Πόντιος) Πιλάτος]
στο κέντρο ο Καιάφας και γύρω οι σύνεδροι
αρχιερείς, πρεσβύτεροι και γραμματείς.
Οι διάλογοι της δίκης αναγράφονται,
στά καραμανλίδικα, σε ειλητάρια
που κρατούν οι σύνεδροι και αρχίζουν
με την αναγραφή του ονόματός τους.

Αναφέρονται τα ονόματα:
Σουβάθ, Αχίας, Ραβαάμ, Σίμων, Περάς,
Πτολεμαίος, Πουτίφαρης, Ιωαχάμ,
Νικόδημος, Διαραβίας, Ιωσάφ, Μεσάς,
Ραβνίθ, Σαμέας, Ιωσήφ, Ριφάρ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.

4 σπαράγματα τέμπλου με τους 4 Ευαγγελιστές.

Διαστάσεις εκάστου: 41X31 εκ.

Ο Ευαγγελιστής Ματθαίος.

Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης.

Ο Ευαγγελιστής Μάρκος.

Ο Ευαγγελιστής Λουκάς.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Μέρος τέμπλου: Ο Άγιος (Απόστολος) Φίλιππος.
Διαστάσεις: 65X51 εκ.

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Μέρος τέμπλου: "Ο Άγιος Νικάνωρ".
Διαστάσεις: 114,5X46 εκ.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Βημάθυρα.
“Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου”.

Ο Αρχάγγελος Γαβριήλ.

I. N. Αγ.Στεφάνου.
Βημόδυρα.
Διαστάσεις έκαστου: 41x104 εκ.

“Μη μου ἀπτού”.
Ο Ιησούς και Μαρία η Μαγδαληνή.

Τα Ιερά^τ Λειψανα

1.

2.

I. N. Αγίων Αναργύρων Λειψανοθήκες.

Μετά την άφιξη και την πρώτη εγκατάσταση των προσφύγων από τη Σπάρτη της Πισιδίας στους Ποδαράδες (Νέα Ιωνία), το 1923, ο Ιερέας τους Ιωακείμ Πεσματζόγλου ζήτησε να φέρουν στον πρώτο πρόχειρο ναό, στο κέντρο της πόλης εικόνες.

Μια γυναίκα πρώτη - πρώτη έφτασε με μια εικόνα των Αγίων Αναργύρων. Ο ιερέας θεώρησε συμβολικό το γεγονός, αφού “ανάργυροι” πια ήσαν κι οι πρόσφυγες συμπατριώτες του και ζήτησε να ονομάσουν το ναό στη μνήμη των Αγίων Αναργύρων. Άλλωστε εκκλησία των Αγίων Αναργύρων υπήρχε και στη Σπάρτη.

Η μικρή εικόνα που έφερε η γερόντισσα διαστάσεων 20X20 εκ. είναι ενσωματωμένη σήμερα στο εσωτερικό του καλύμματος της λειψανοθήκης (αρ. 1), του I. Ναού των Αγίων Αναργύρων.

Ιερά Λείψανα Λειψανοθήκης 1.

Αγίου Χαραλάμπους.

Αγίων Αναργύρων
Κοσμά και Δαμιανού.

Οσίου Ξενοφώντος 1873.

Αγίας Βαρβάρας.

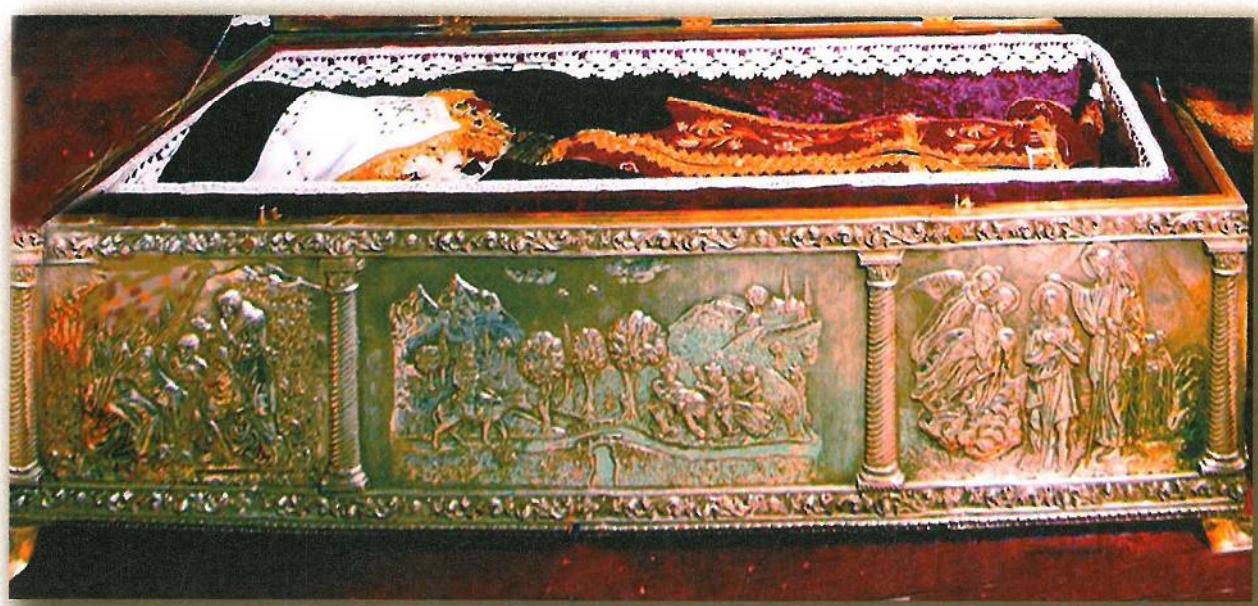
Ιερά Λείψανα Λειψανοθήκης 2.

Κάτω αριστερά : Αγίου Κοσμά^ς
Κάτω δεξιά : Αγίων Φωκά και Δαμιανού^ς
Άνω αριστερά : Αγίου Χαραλάμπος

Ιερός Ναός Αγίου Ευσταθίου.
Η λάρνακα με τα Ιερά Λείψανα του Αγίου Γεωργίου του Νεαπολίτου.

Παραστάσεις στην πρόσοψη της λάρνακας.

Η Γέννηση του Ιησού.

Το μαρτύριο του Αγίου.

Η Βάπτιση του Ιησού.

Τα χέρια του Αγίου.

Ιερός Ναός Αγίου Ευσταθίου.

Η Λειψανοθήκη των Αγίων Θεοδώρων, Τύρωνος και Στρατηλάτου..

Η Λειψανοθήκη με την κάρα του Αγίου Γρηγορίου Νύσσης.

Ιερός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Λειψανοθήκη Αγίου Δημητρίου.

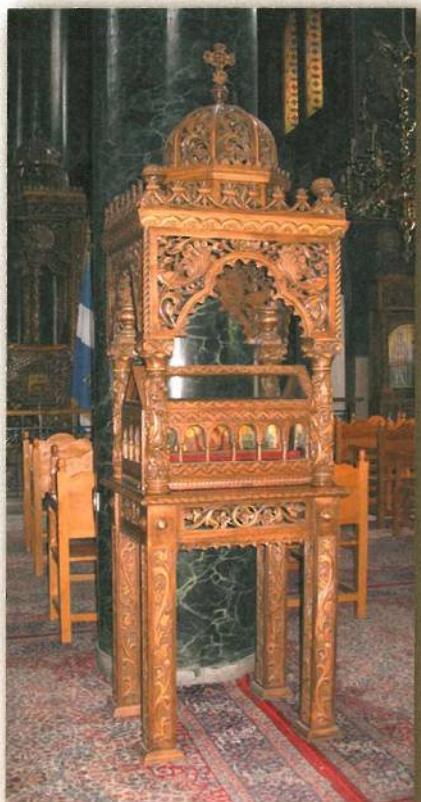

Λειψανοθήκη Αγίου Ελευθερίου.

Ιερός Ναός Αγίου Γεωργίου.

Αριστερά: "ΒΛΑΣΙΟΣ". Αγίου Βλασίου.
Δεξιά Επάνω: "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ". Αγίου Γρηγορίου.
Δεξιά Κάτω: Δεν αναγράφεται όνομα.

Ιερός Ναός Αγίου Στεφάνου.

Η Λειψανοθήκη της δεξιάς κνήμης του Αγίου Στεφάνου.

Τα Εικονίδια από το εσωτερικό του καλύμματος της Λειψανοθήκης.

Στο κέντρο η Θεοτόκος με τον Ιησού.
Στα δεξιά της υπάρχει η εξής επιγραφή:

“Δέξισ του δούλου του θεού συμεών ‘ιερέος.
γρηγορίου ‘ιερέος. ’ιωάννου ‘ιερέος.
’αναστασίου. αωδ. (1804).

“ο προφήτης ἡλίας”

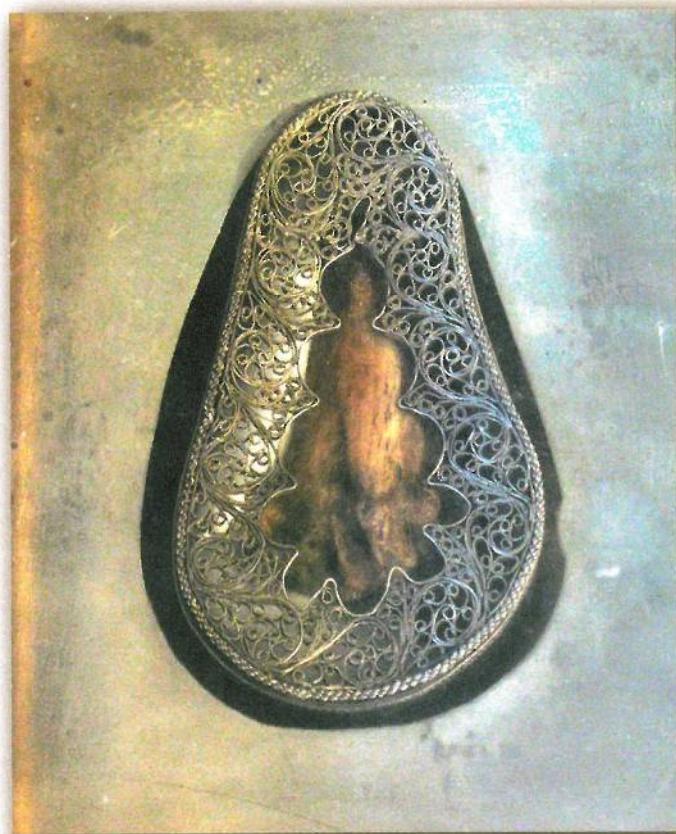

“ο ἀγιος ἀρχιδιάκων στέφανος”

Ιερός Ναός Αγίου Κωνσταντίνου & Ελένης

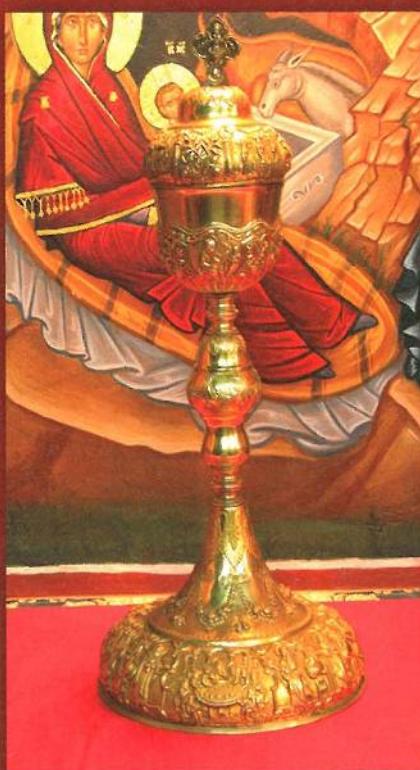

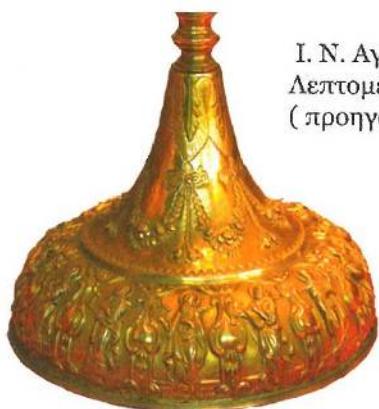
Λειφανοθήκη Αγίας Ελένης.

Τα Ιερά

Σκεύη

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Λεπτομέρειες και ανάγλυφες παραστάσεις Ποτηρίου.
(προηγούμενης σελίδας)

Το Ποτήριο με το
κάλυμμα του.

Η Σταύρωση

Σταυρός καλύμματος.

Ο Εμπαιγμός

Ο Ιησούς μέσα στο ποτήριο

Η αποκαθήλωση

Η Ανάσταση του Ιησού.

Ο Επιτάφιος

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Δισκάριο δύο συγκολλημένων τεμαχίων.
Το άνω του 1885 και το κάτω του 1891.

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Ποτήριο από την Κερμίρα της Καππαδοκίας.

Καραμανλίδικη επιγραφή βάσης.

**ΚΕΡΜΗΡΗ ΠΟΣΤΑΣΝΤΖΗΟΓΛΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΟΝΟΥΝ . ΚΟΥΛΟΥΣΤΕΝΗΝ
ΔΙΟΝΥΣΙΑΝΗΝ . ΣΤΥΛΙΑΝΟΣΟΥΝ
ΠΑΝΑΓΙΑ ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΑΒΑΚΗΦΗ.
ΤΗΡ αωις ΔΕΚ: η'**

Αφιέρωμα προς την Παναγία Θεοτόκο
από τους κατοίκους της Κερμίρας
(λίγα χιλιόμετρα βορειοανατολικά
της Καισάρειας)
Μποσταζόγλου Κυριάκο για τη
Κουλουστένη Διονυσία , και το
Στυλιανό. 1816 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 8.

Επιγραφή στο εσωτερικό του δισκαρίου.
“ΜΝΗΣΘΗΤΙ ΚΥΡΙΕ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΡΑΝΤΑ
ΓΟΝΕΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΚΑΙ ΑΔΕ(Λ)ΦΩΝ
ΤΩΝ ΠΡΟ ΑΥΤΩΝ 1885.”

I. N. Αγ. Αναργύρων.
Ποτήρια.

1. Στη βάση είναι χαραγμένα
σε 4 ενότητες αρχικά γράμματα,
π.χ. "Χ.Τ.Δ.Σ.Π.Ν. "

I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Ποτήριο και Λαβίδα.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.

I. N. Αγ. Στεφάνου.

Επιγραφή στη βάση του Ποτηρίου.
“ΑΦΙΕΡΩΘΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΤΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΑΠΟ ΤΟΥ Χ' ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΆΛΑ ΣΕΧΕΡΑΗ
1825 ΜΑΡΤΙΟΥ 21.”

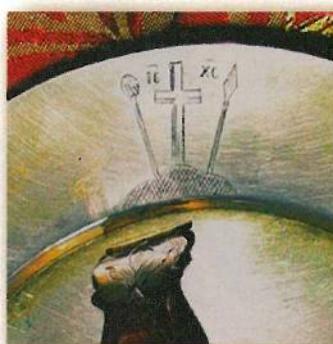
Στη βάση του Ποτηρίου
οι 4 Ευαγγελιστές.
Επάνω ο Ευαγγελιστής Ιωάνης.

Ημερομηνία στο Ποτήριο,
1832.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Δισκάριο και Αστερίσκος.

Λεπτομέρειες από το Δισκάριο και την κορυφή του Αστερίσκου.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Δισκάριο και Αστερίσκος.

Περιμετρικά, στην εξωτερική πλευρά του Δισκαρίου, αναγράφονται οι δωρητές και οι δωρήτριες. Έτος 1907.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Αρτοφόριο.

Επιγραφή στα καραμανλίδικα:
“ΤΑΛΑΣΙΓ ΚΟΥΡΟΥΚ ΚΙΟΒ ΕΝΟΡΙΑΣΙΝΙ
ΑΓΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΚΛΙΣΙΑΣΙΝΑ
ΑΦΙΕΡΟΜΑΛΑΡΙ 1896 : ΙΟΥΝΙΟΣ 6 : + :

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Κάλυμμα Ποτηρίου με επιγραφή:
“Ταξιάρχας Μαλακοπή 1907”

“Αφιέρωμα στη εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους της ενορίας Κουρούκ Κιόφ (ξερό πράσινο) στο Ταλάς ”. (λίγα χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της Καισάρειας)

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Σταυρός και Εξαπτέρυγα.

Εξαπτέρυγα.

Α' Όψη: Οι Ταξιάρχες Μιχαήλ και Γαβριήλ.

Β' Όψη: Ο Άγιος Χαράλαμπος.

Στον βραχίονα φέρουν χαραγμένη την Επιγραφή: "Εκκλησία Ταξιαρχών Τούζλα 1920".

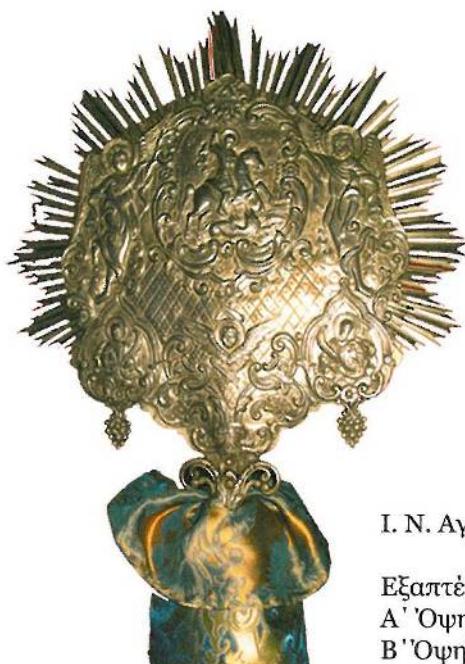

I. N. Ζωοδόχου Πηγής. Σταυρός και Εξαπτέρυγα.

Εξαπτέρυγα.

Α' Όψη: Οι Άγιοι Θεόδωροι.

Β' Όψη: Ο Ιησούς ευλογών.

I. N. Αγ. Γεωργίου.

Εξαπτέρυγα.
Α' Όψη: Ο Άγιος Γεώργιος.
Β'' Όψη: Ο Ιησούς ευλογών.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.

Ο Σταυρός και τα Εξαπτέρυγα της λάρνακας του Αγ. Γεωργίου του Νεαπολίτου.

Εξαπτέρυγα. Α' Όψη: Ο Άγιος Γρηγόριος.

Β'' Όψη: Ο Ιησούς ευλογών.

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Εξαπτέρυγα.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Κανάτα Αγιασμού.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Θυμιατό και κανδήλα.

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Θυμιατό.

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Κατζίο (θυμιατό).

Πάνω από τη χειρολαβή
οι Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη.

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Κυτίο Ιερέων.
Εμπρόσθια όψη, η Κοίμηση της Θεοτόκου.

Οπίσθια όψη.
Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος.
Επιγραφή: "ZINTZI TEPE (ΦΛΑΒΙΑΝΩΝ)
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΗ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ. 1. 1904."

Αριστερή όψη,
ο Άγιος Γεώργιος.

Στο εσωτερικό του κυτίου,
διακρίνονται οι δύο χώροι.

Δεξιά όψη,
ο Άγιος Θεόδωρος.

Επιγραφή: "ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΠΑΥΛΟΣ. Ν. ΚΑΝΤΑΡΟΓΛΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ. Ν. ΚΑΝΤΑΡΟΓΛΟΥ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ. 1. 1904".

I. N. Αγ. Στεφάνου.
Μυροδοχεία ραντισμού.
Επάνω λεπτομέρεια του
αριστερού μυροδοχείου

I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Μυροδοχείο ραντισμού.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Μυροδοχείο ραντισμού.
Επιγραφή: "Ενορία των Ταξιαρχών Μαλακοπή 1877"

Εκκλησιαστικοί δίσκοι. Παραστάσεις και επιγραφές.

I. N. Αγ. Ευσταθίου.

Η Παναγία σε στάση δέησης.
Επιγραφή: "ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΧΑΡΙΤΟΜΕΝΗ
1814"

I. N. Αγ. Στεφάνου.

Η Παναγία κρατά στα δεξιά της τον Ιησού.
Επιγραφή: "ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΠΑΝΤΕΛΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 1873"

I. N. Αγ. Στεφάνου.

Η Αγία Παρασκευή.
Επιγραφή: "Κοινότης Δαρδανελίων 1921"

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.

Ο Άγος Χαράλαμπος.
Επιγραφές: "ΔΕΟΔΩΡΙΣ ΤΟΥ Χ ΑΝΤΟΝΙ" και
"ΜΟΡΦΟΓΛΟΥΣ ΜΑΝΟΛΙ"

I. N. Αγ. Στεφάνου.

Οι δίσκοι φέρουν
“Οσμαλήδικες” σφραγίδες
καθαρότητας του αργύρου.

Οι τρεις Ιεράρχες.
Επιγραφή:
“ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΚΕΡΟΝ ΕΥΦΟΡΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ.
ΚΑΙ ΦΗΛΙΠΗ. ΕΤΟΣ. 1875. ΑΥΓΟΣΤΟΥ 9.”

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.

Επιγραφές:
“ΤΟ ΓΕΝΕΣΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ”
και “ΑΦΙΕΡΩΜΑ Χ' ΑΓΓΕΛΙΝΑΣ ΓΥΝΗ
Χ' ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΕΙΣ ΜΝΥΜΟΣΙΝΟΝ
: 1851 : ΜΑΡΤΙΟΥ : 2 : ”

Ι. Ν. Κομήσεως της Θεοτόκου.

Κολυμβήθρα από το Νέβσεχιρ (Νεάπολη) της Καππαδοκίας.

Εγχάρακτη επιγραφή: " ΝΕΒΣΕΧΙΡΑΙΝ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

1907 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1

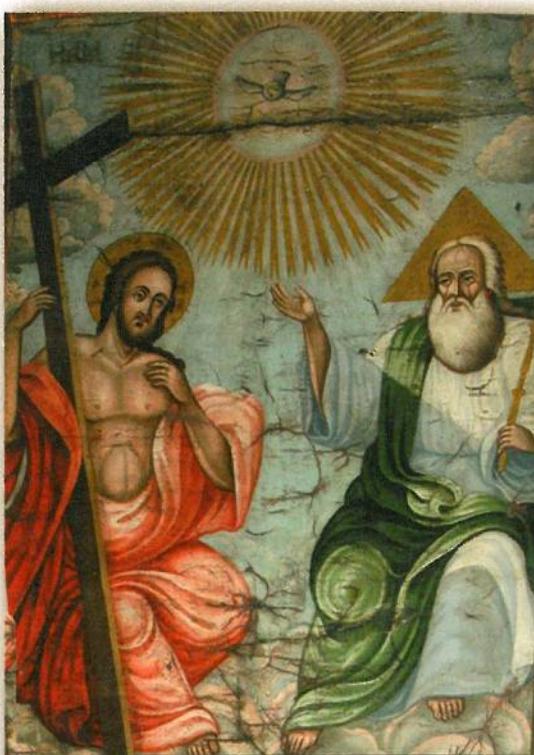
I. N. Ζωοδόχου Πηγής.

Λάβαρα. Α' Όψη: Η Αγία Τριάδα. Β' Όψη: Οι τρεις Ιεράρχες.

Κάτω εικόνες Λαβάρων μετά από συντήρηση.

Χρονολογία: 1843.

Διαστάσεις: 80X60 εκ.

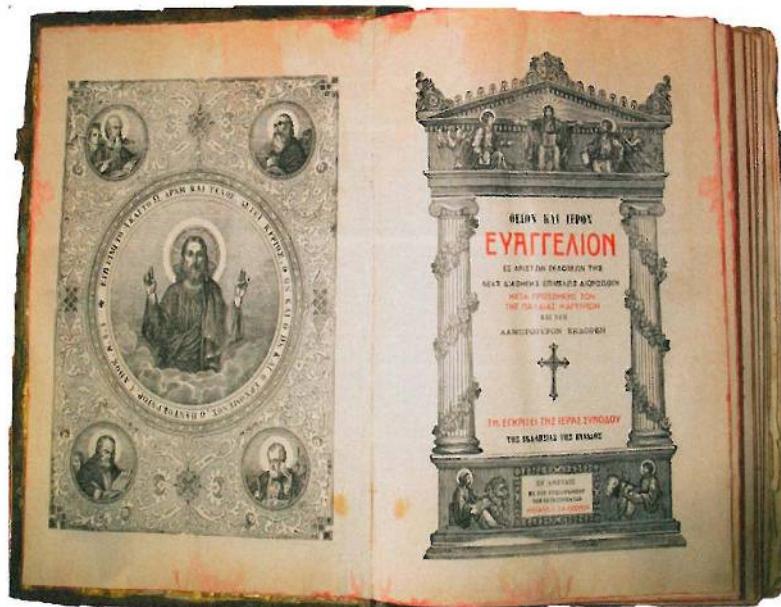

Ta Biβλia

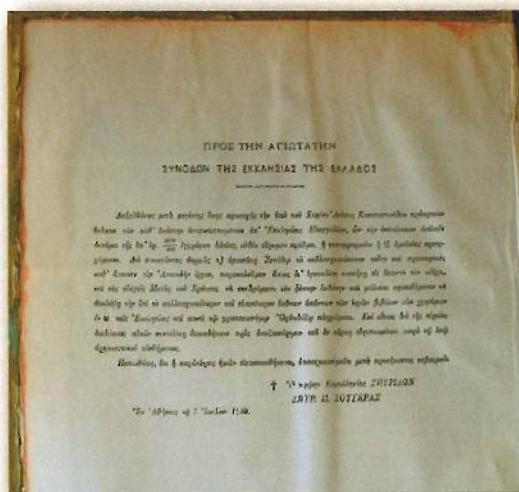

I. N. Αγ. Ευσταθίου.
Εναγγέλιο, του οποίου το ασημένιο περιβλήμα είναι
προγενέστερο του σταχωμένου βιβλίου.

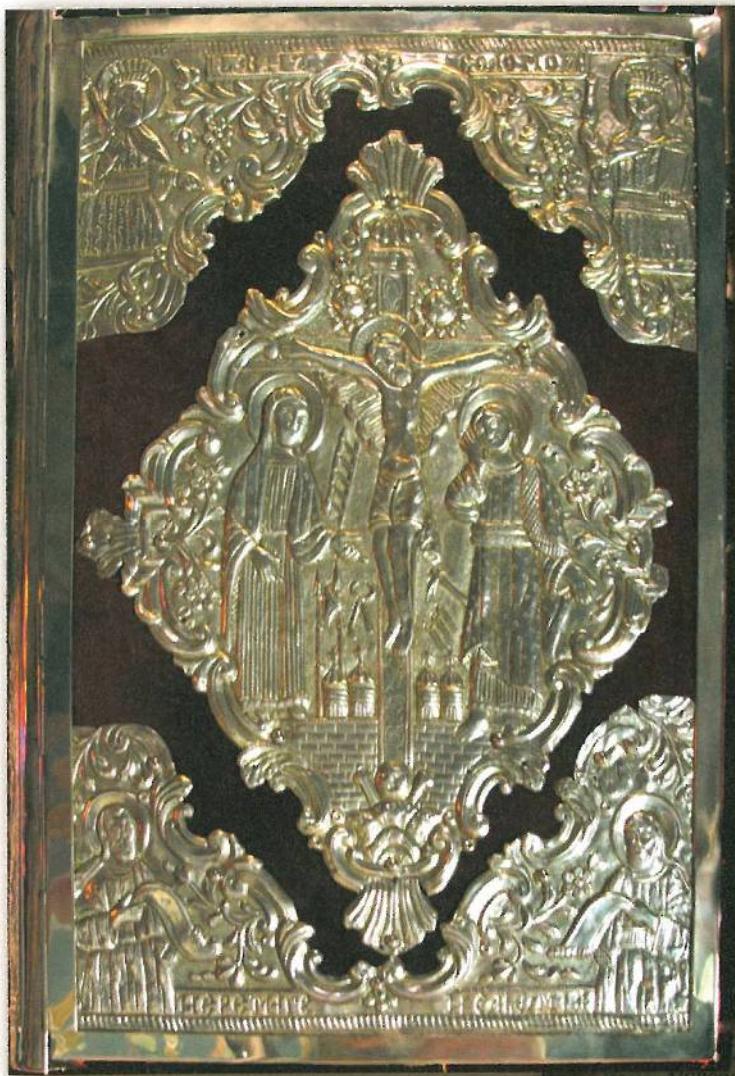

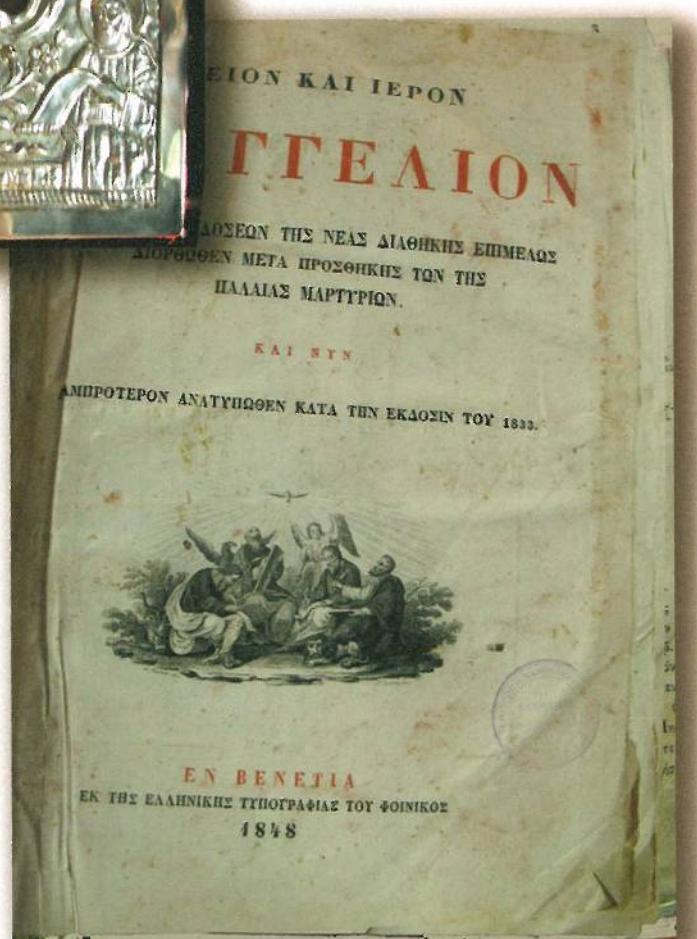
Οπίσθια όψη. Στο κάτω μέρος έχει χαραγμένα τα εξής:
“ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΣΙΝΑΙΟΥ 1872 ΜΑΪΣ 10”

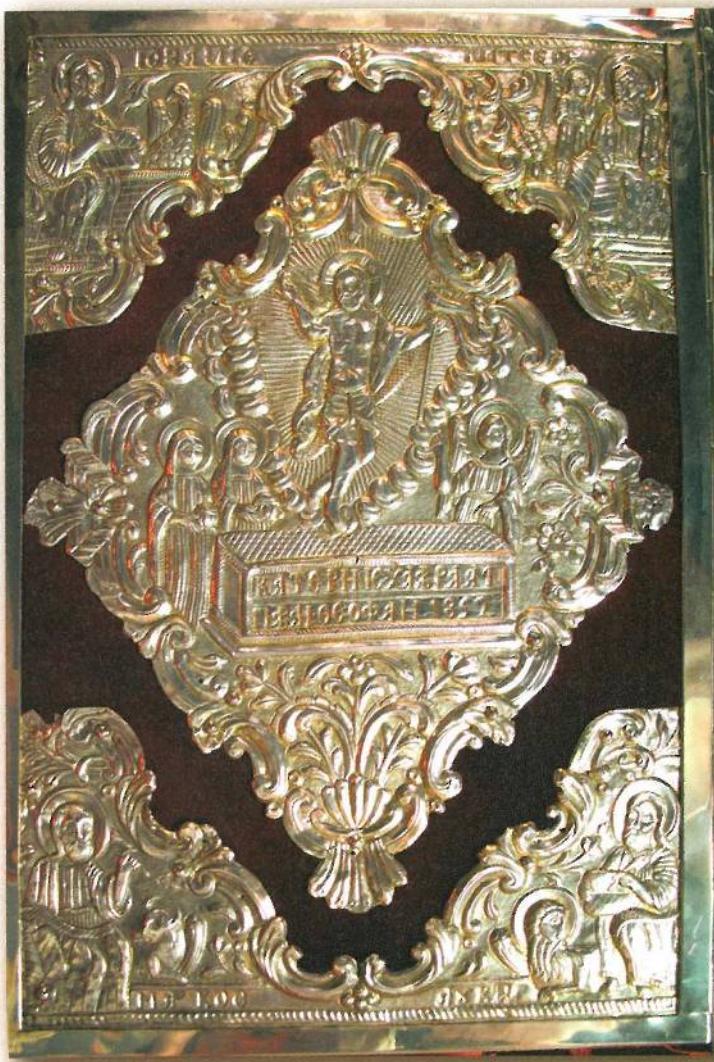
Έγκριση της έκδοσης το 1899.
“.....τό καλλιτεχνικώτατον τουτο και
πρωτοφανές καθ’ ἀπασαν την Ανατολήν ἔργον....

I. N. Αγ. Γεωργίου.
Ευαγγέλιο του 1838.
Εμπρόσθια όψη.

Πρώτο εσωτερικό φύλλο και σφραγίδα της Επιτροπής Κειμηλίων Μ. Ασίας.

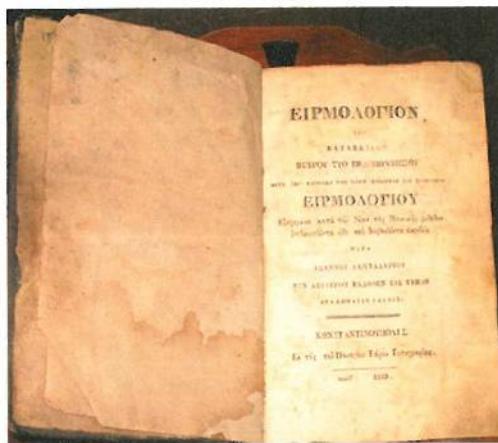

Οπίσθια όψη.

Εγχάρακτη επιγραφή
στα καραμανλίδικα
με το όνομα της δωρήτριας:

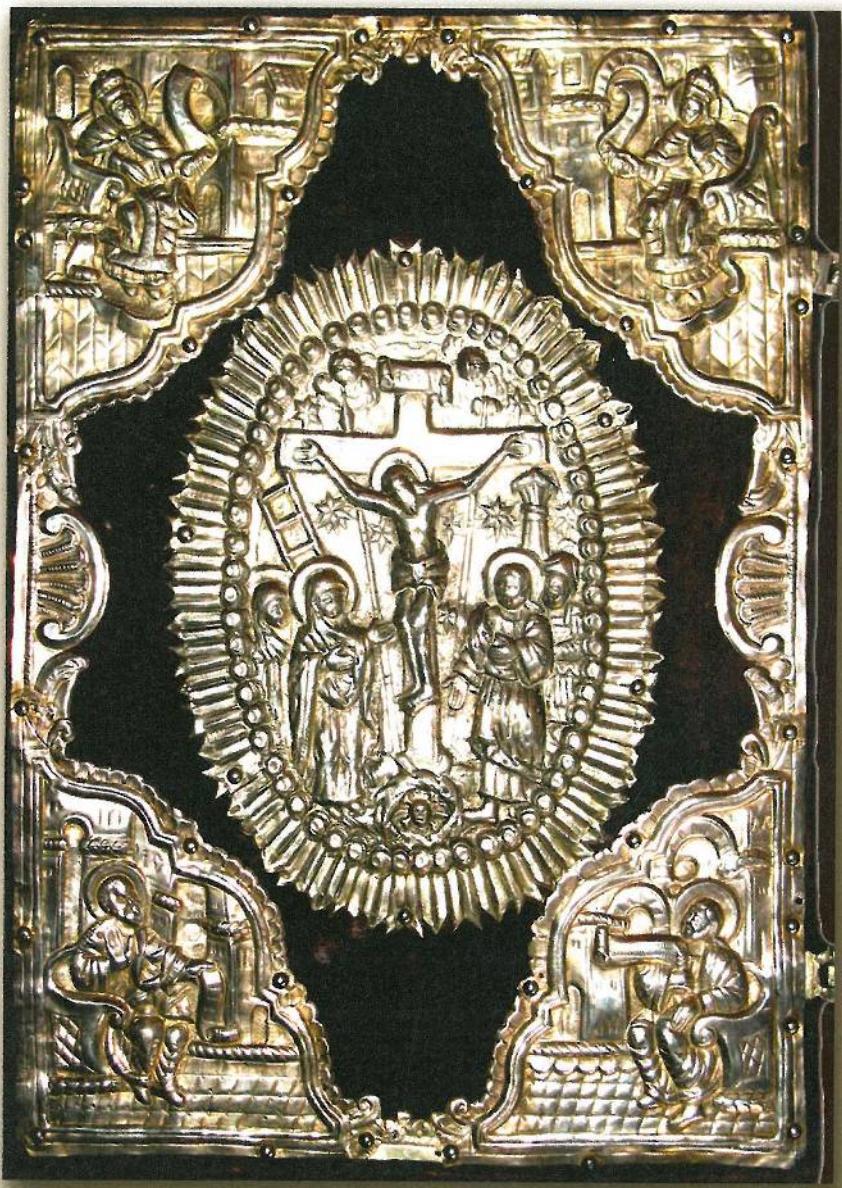
ΚΑΤΕΡΗΝΕ ΧΑ' ΑΒΡΑΑΜ
ΠΑΒΑΗ ΘΕΟΦΑΝΗ 1852.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΧΑΤΖΗΒΑΡΑΑΜ
..... ΘΕΟΦΑΝΗ 1852.

I. N. Αγίου Γεωργίου.
Ειρμολόγιο του 1838.

I. N. Ζωοδόχου Πηγής.
Ευαγγέλιο του 1848.
Εμπρόσθια όψη.

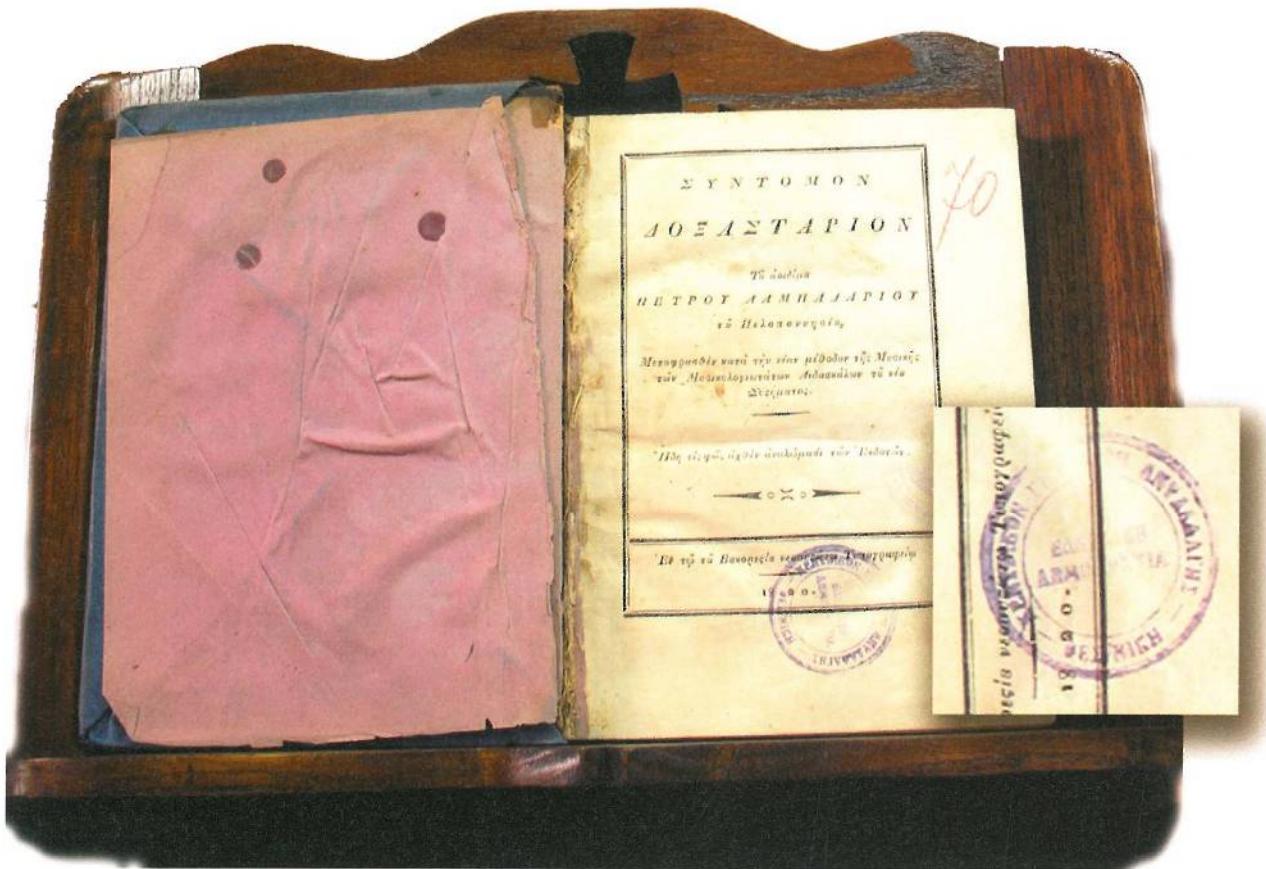

Πλάγια Όψη.

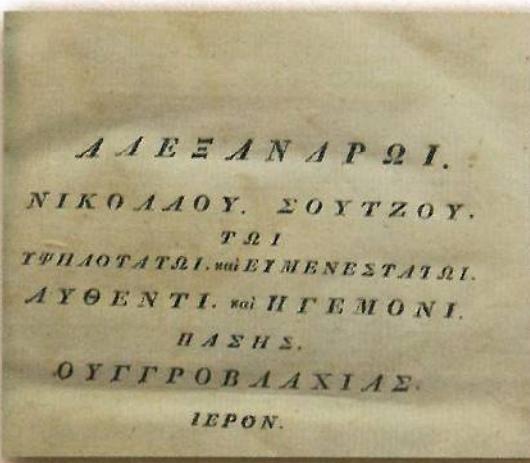
Οπίσθια Όψη.

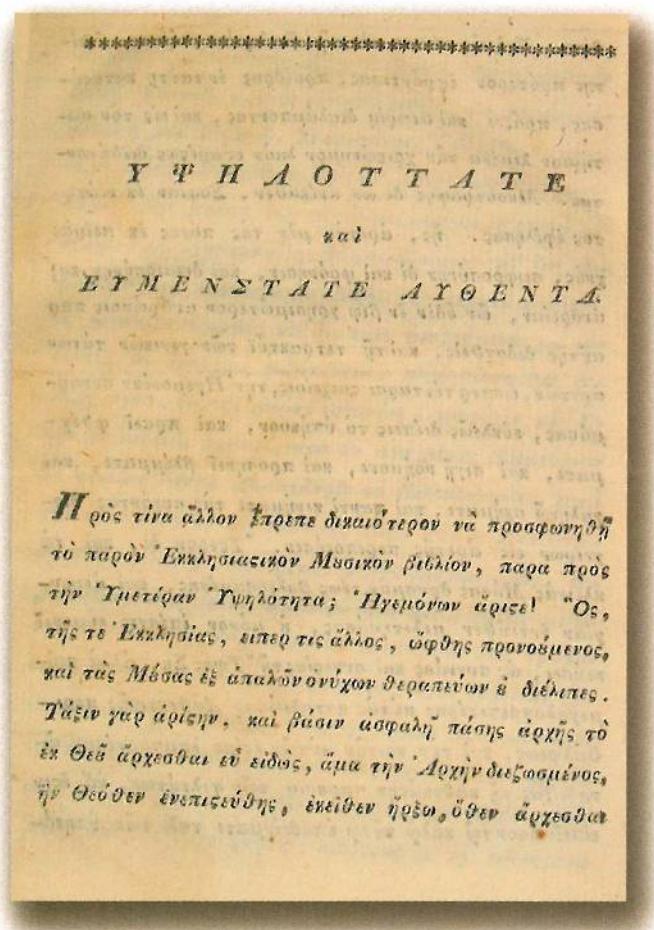
Πρώτο εσωτερικό φύλλο.
Φέρει την υπογραφή του πρώτου
εφημέριου του ναού Δημ. Δημητριάδη,
από τη Μικρά Ασία.
“Πρεσβύτερος Δ. Δημητριάδης”

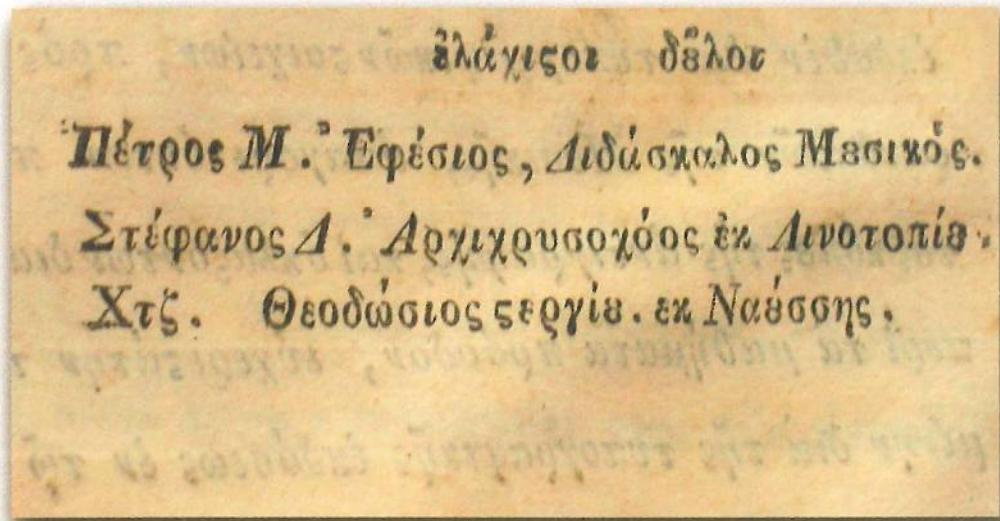
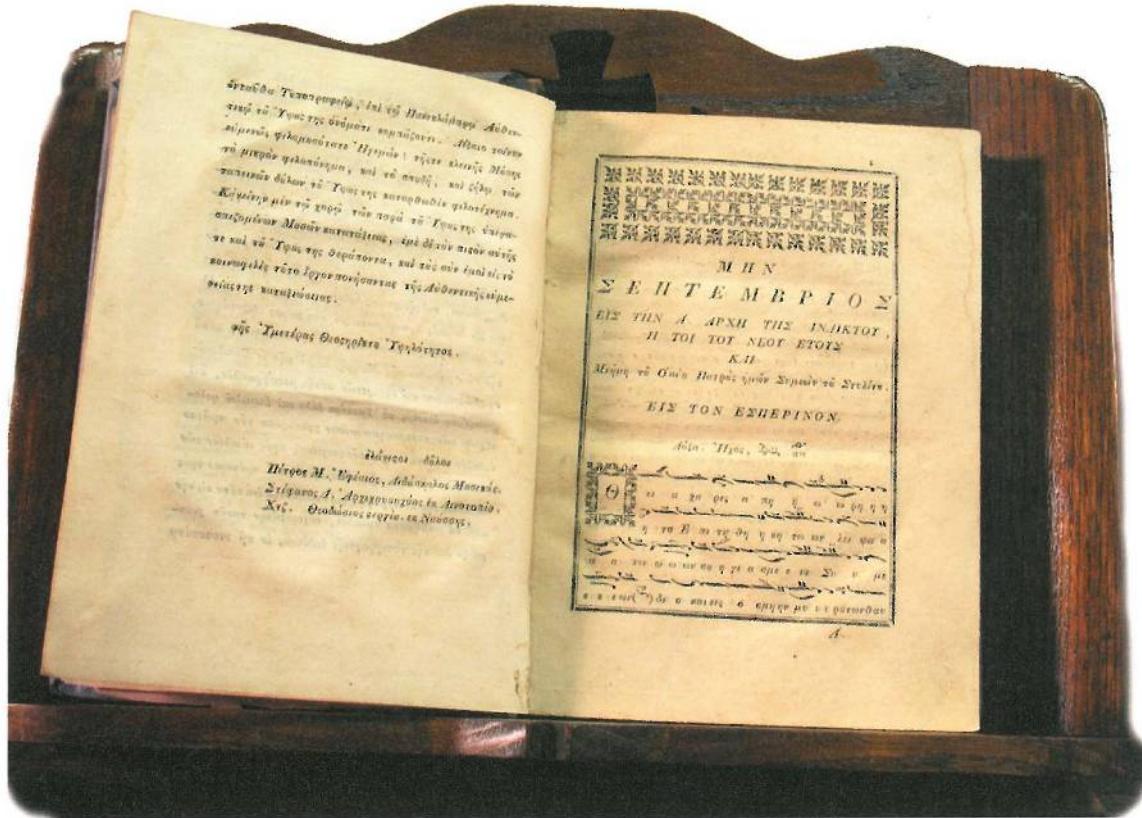

I. N. Αγ. Γεωργίου. Σύντομον Δοξαστάριον του 1820.
Η σφραγίδα γράφει: ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ - ΘΕΣ/ΝΙΚΗ -

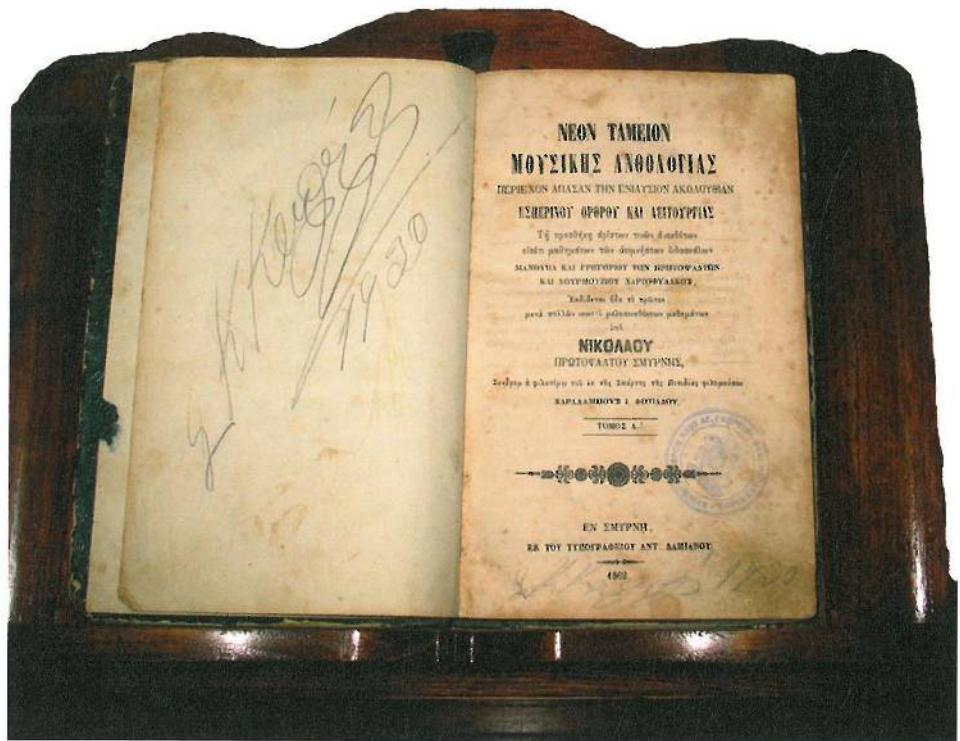

Προσφώνηση, στην αρχή του βιβλίου,
προς τον ηγεμόνα της Ουγγροβλαχίας.

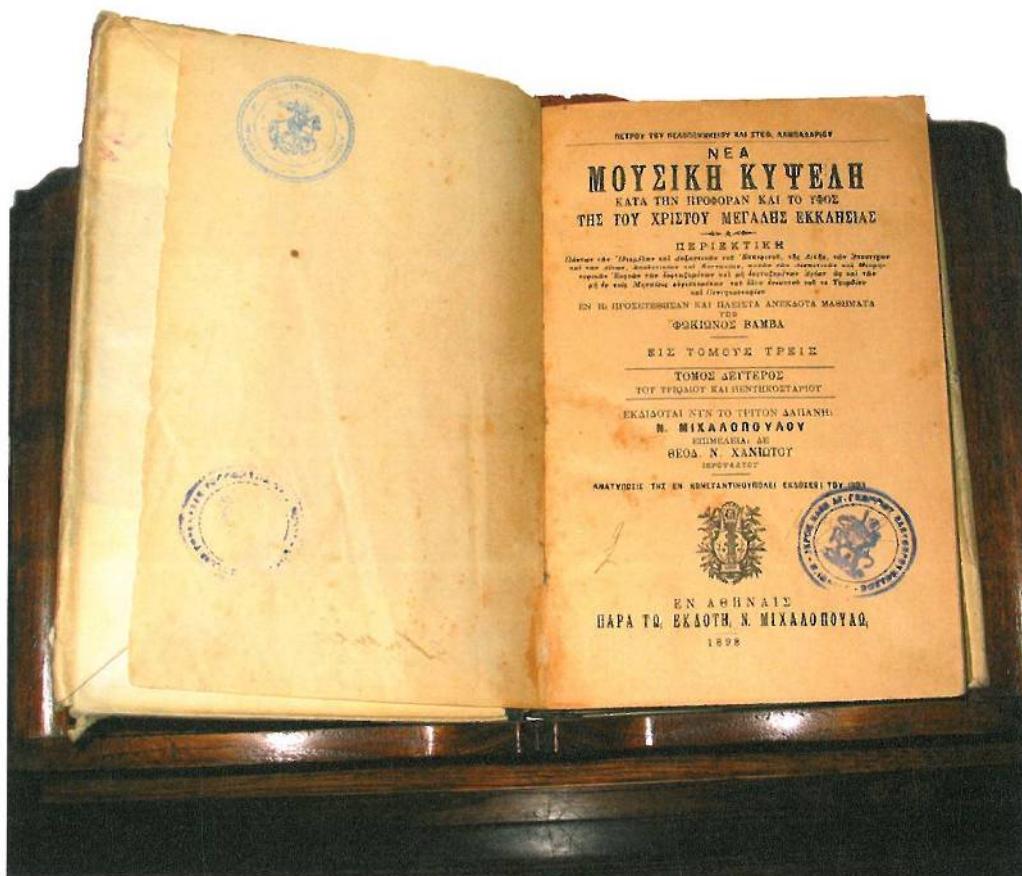

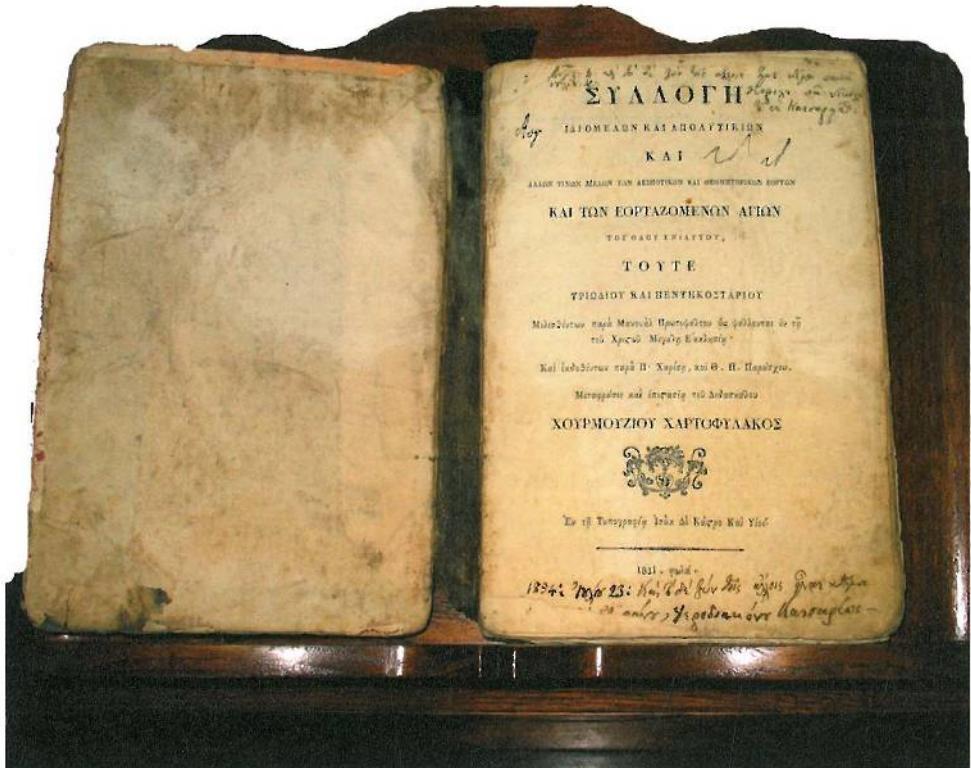
Οι υπογράφοντες την προσφώνηση.

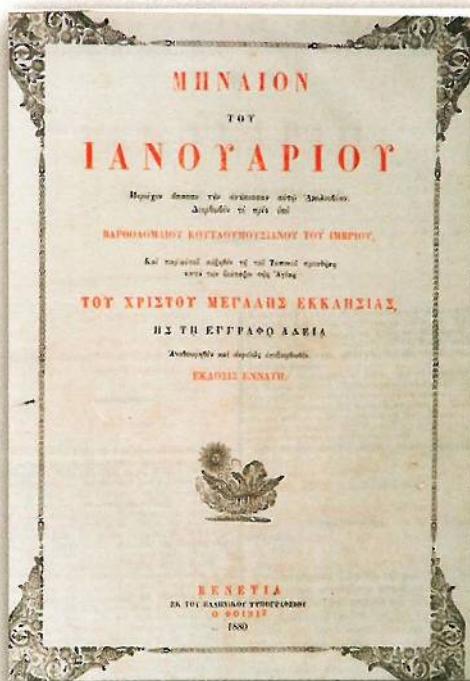
I. N. Αγ. Γεωργίου.
NEON TAMEION MOUSIKΗΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ. EN ΣΜΥΡΝΗ 1862.
Υπό Νικολάου, Πρωτοψάλτου Σμύρνης

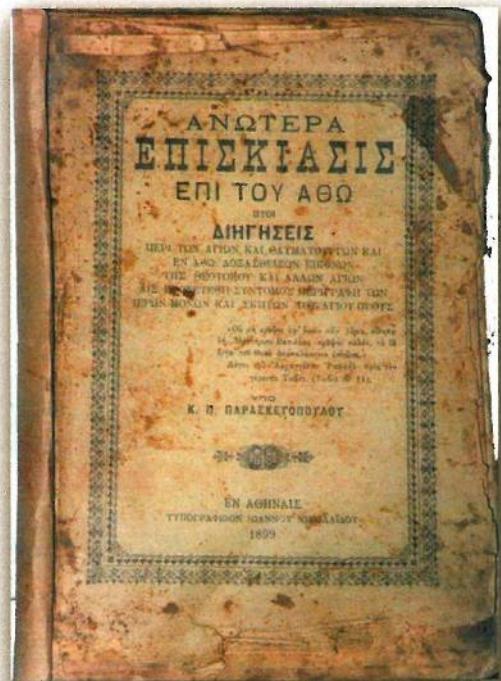
I. N. Αγίου Γεωργίου.
NEA MOUSIKΗ KΥΨΕΛΗ. 1898.
Υπό Φωκίωνα Βάμβα.

I. N. Αγ. Γεωργίου.
ΣΥΛΛΟΓΗ ΙΔΙΟΜΕΔΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΩΝ. 1831.
Στο κάτω μέρος υπάρχει η εξής χειρόγραφη σημείωση:
1854: Ιουλίου 23: Και τό δέ ξών τοις ἄλλοις είναι κτήμα
..... νου, Ιεροδιακόνου Καισαρέως.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης.
Μηναίο του 1880.

I. N. Αγ. Κωνσταντίνου.
ΑΝΩΤΕΡΑ ΕΠΙΣΚΙΑΣΙΣ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΘΩ. 1899.

Ta Κεντητά

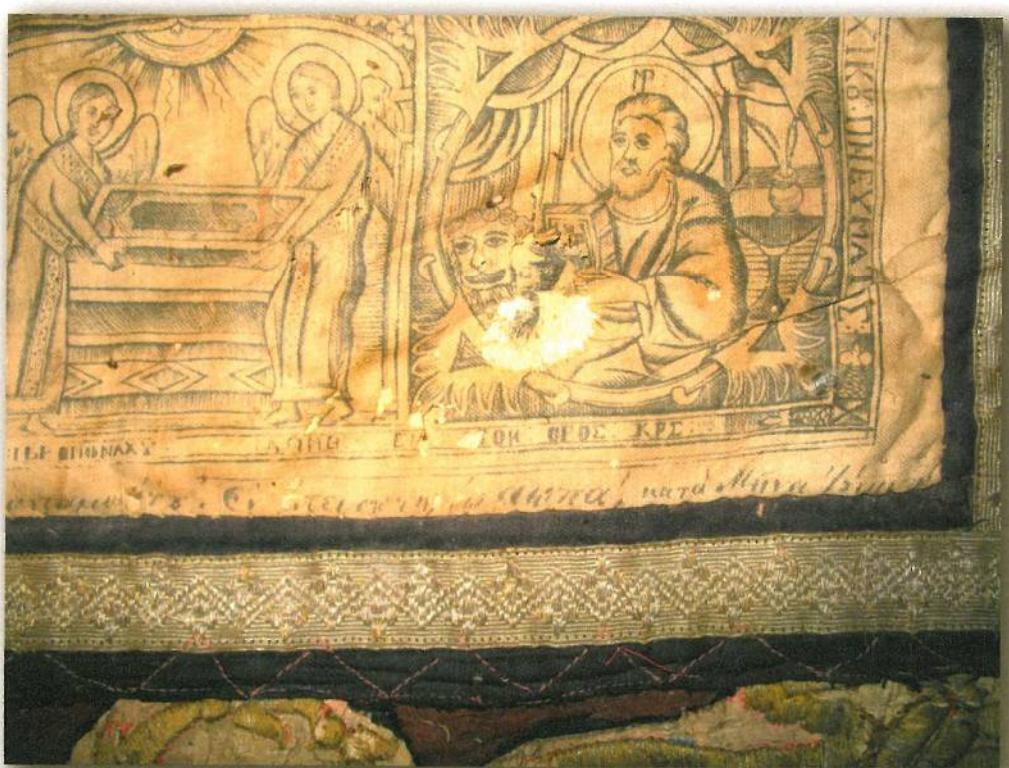

I. N. Αγ. Αναργύρων. Επιτάφιος του 1818. Χρυσοκέντητος σε ατλαζένιο ύφασμα διαστάσεων 60X60 εκ.

I. N. Αγίου Γεωργίου. Αντιμήνσιο ραμμένο σε κεντητό ύφασμα, του 1881.

Κάτω δεξιά: Εν ἑτει σωτηρίω αωπα' κατά Μήνα Ιούνιον

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Επιτάφιος της Θεοτόκου. Διαστάσεις: 182X130 εκ.
Κεντημένη υπογραφή: "ΜΝΗΣΘΗΤΙ ΚΥΡΙΕ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ
ΑΥΤΩΝ 1901."

Επιγραφή στο ξύλινο πλαίσιο: "ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΙΕΡΟΝ ΚΕΙΜΗΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
ΗΓΟΡΑΣΘΗ ΚΑΙ ΕΔΩΡΗΘΙ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΚΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΩΝ ΕΝΟΡΙΑΣ
ΙΝΕΠΟΛΕΩΣ - Η ΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ - ΕΝ ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 15η ΑΘΗΝΑΙ "

I. N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου.
Επιτάφιος. Διαστάσεις: 147X105 εκ.

Ι. Ν. Ζωοδόχου Πηγής.
Επιτάφιος. Διαστάσεις: 146X78 εκ.

Ι. Ν. Αγ. Αναργύρων.
Επιτάφιος. Διαστάσεις: 150X80 εκ.

ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΩΝ.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. ευχαριστεί για την έκδοση αυτού του τόμου:

Το Σεβασμιότατο μητροπολίτη Νέας Ιωνίας και Φιλαδελφείας κ.κ. Κωνσταντίνο που παρέσχε την άδεια, ώστε να γίνει η έρευνα, καθώς και για την ηθική του στήριξη.

Το Δήμαρχο Νέας Ιωνίας κ. Γιάννη Χαραλάμπους και το Δημοτικό Συμβούλιο για τη συμβολή τους στην ίδρυση και λειτουργία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και την όλη ηθική και υλική τους στήριξη.

Το Νομάρχη Αθηνών κ. Γιάννη Σγουρό και το Νομαρχιακό Συμβούλιο για την απόφασή τους να εκδοθεί το έργο.

Ακόμη ευχαριστεί τους ιερείς των ναών όπου φυλάσσονται τα κειμήλια, για τη διευκόλυνση της φωτογράφισης και την παροχή διευκρινιστικών και κατατοπιστικών στοιχείων που αφορούσαν στα κειμήλια και συγκεκριμένα τους: π. Μιχαήλ Βαρδακάκη και π. Χρίστο Κοντίδη του ναού των Αγίων Αναργύρων, π. Βασίλειο Παλιούρα του ναού Αγίου Γεωργίου, π. Τιμόθεο Καμπουρίδη του ναού Αγίου Στεφάνου, π. Θεόφιλο Μπουγιούλέκα του ναού Αγίου Ευσταθίου, π. Θεόφιλο Κυριακόπουλο και π. Κων/νο Παπαγεωργίου του ναού Κοιμήσεως της Θεοτόκου, π. Πορφύριο Πασπαλίδη του ναού Ζωοδόχου Πηγής, π. Άνθιμο Παπαλεξόπουλο και π. Σωτήριο Καπετάνιο του ναού Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης.

Επίσης τον π. Τίτο Χορτάτο και τον κ. Κώστα Τσαγκαράκη για την προσφορά ιστορικού υλικού, τους Καππαδόκες ερευνητές Ιορδάνη Παπαδόπουλο και Γιάννη Σταματιάδη για την απόδοση στα Ελληνικά των Καραμανλίδικων επιγραφών και την κ. Όλγα Φτούλη για την παραχώρηση τμήματος των χειρογράφων του παππού της Πέτρου Καρφόπουλου.

Τέλος δεν παραλείπει να ευχαριστήσει τα μέλη της διοίκησής του, ιδιαιτέρως δε τον κ. Όμηρο Ακιανίδη για την τεχνική του υποστήριξη, τον κ. Χρήστο Χατζηιωάννου για τη συνολική του βοήθεια, τους υπαλλήλους της Γραμματείας κ. Γιώργο Τσιμπούκη, Λάζ. Νικολαΐδη και το φωτογραφείο του κ. Ιωακείμ Παπαϊωακείμ για τη διάθεση φωτογραφικού εξοπλισμού.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	Χαιρετισμός Νομάρχου Αθηνών, Δημάρχου Ν. Ιωνίας, σεβ. Μητροπολίτου Ν. Ιωνίας & Φιλαδελφείας	9
2.	Αντί προλόγου	15
3.	Εισαγωγή	17
4.	Η Εκκλησία στη Μικρά Ασία (του καθηγητή Α.Π.Θ. κ. Αθ. Καραθανάση)	19
5.	Οι Ναοί	43
6.	Οι Εικόνες	53
7.	Δια χειρός Φωτίου Κόντογλου	157
8.	Εικόνες σε ξυλόγλυπτα	167
9.	Τα τερά λείψανα	181
10.	Τα τερά σκεύη	191
11.	Τα βιβλία	207
12.	Τα κεντητά	219

Σημειώσεις:

- 1 Η εικόνα του εξωφύλλου είναι των βημοθύρων του Ι.Ν. Αγίου Στεφάνου
- 2 Ο χάρτης της Μ. Ασίας στις σελίδες 40-41 είναι του Γενικού Επιτελείου Στρατού (1962)

ΝΟΜΑΡΧΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΝΟΜΑΡΧΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

